NACZELNICTWO ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

WIADOMOŚCI URZĘDOWE

Rok 10 (XII) Nr. 4. WARSZAWA Kwiecień 1932 r.

SPRAWOZDANIE
Naczelnej Rady Harcerskiej
za okres od dnia 1 września 1930 r. do dnia 31 grudnia 1931 r.

SEKRETARJAT GENERALNY.

Uwaga Naczelnej Rady Harcerskiej w roku 1931 zwrócona była głównie w dwóch kierunkach: załatwiono przedewszystkiem wnioski i rezolucje przekazane przez XI Zjazd Walny, powtóre zaś należało uchwalić ostateczny tekst nowego statutu Z. H. P. w związku z poprawkami zgłoszonemi przez władze państwowe. W tej ostatniej sprawie N. R. H., korzystając z upoważnienia udzielonego jej przez X Nadzwyczajny Zjazd Walny, wprowadziła szereg zmian w brzmieniu statutu bacząc jednak, aby nie naruszyć uchwał X Zjazdu Walnego w sprawach o charakterze zasadniczym. Wszystkie zmiany wprowadzone zostały bądź jednomyślnie, bądź ogromną większością przeciwko 1 — 4 głosom. Ostateczny tekst przesłany został Władzom Państwowym do wiadomości i legalizacji. W związku z przebudową organizacji, N. R. H. powołała Komisję Regulaminową, której zadaniem jest opracowanie nowych regulaminów, uzgodnionych z nowym statutem. Komisja ta odbyła jedno posiedzenie o charakterze przygotowawczym, lecz pracy właściwej nie mogła rozpocząć przed ostatecznem ustaleniem tekstu statutu, które nastąpiło 6 stycznia 1932 r.

Oprócz spraw powyżej wymienionych i poza załatwieniem szeregu spraw bieżących N. R. H. wysłuchała i omówiła sprawozdanie N. względnie Głównych Kwater z akcji letniej oraz z działalności Z. H. P. na terenie zagranicznym, zwłaszcza w związku ze Zlotem Słowiańskim w Pradze.

Głównem zadaniem jakie N. postawiło sobie na 1931 r. było uporządkowanie spraw finansowych Związku, oraz usprawnienie organizacji centrali, co już oddawna odczuwane było jako paląca konieczność. Zadanie to zostało w ramach możliwości całkowicie spełnione.

W zakresie spraw finansowych Naczelnictwo zetknęło się z dwiema poważnemi trudnościami: przedłużający się i pogłębiający kryzys ekonomiczny odbił się wyraźnie na funduszach Związku, powodując z jednej strony zmniejszenie zdolności płatniczej jego członków, z drugiej zaś strony b. znaczne obcięcie otrzymywanych subwencyj. Znacznie większe jednak trudności spowodował fakt istnienia ogromnej ilości starych nieuregulowanych długów, pochodzących w niektórych wypadkach z przed kilku lat,—co gorzej, były zaległości w wypłacie pensji pracownikom biura Naczelnictwa. W dniu 31.III.31 r. było ponad 30.000 zł. starych długów, ponadto zaś Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych rościł pretensję do sumy około 10.000 zł. tytułem zaległych opłat za pracowników, którzy przez byłego skarbnika N. w swoim czasie do ubezpieczenia zgłoszeni nie zostali. Stan kasy N. przekazany przez ustępującego skarbnika, uwidoczniony jest w sprawozdaniu Działu Skarbowego.

W takim stanie rzeczy trudno było myśleć o racjonalnej gospodarce finansowej Związku i pierwszą troską N. musiało być znalezienie sposobów wyjścia. Udało się jednak doprowadzić do tego, że w ciągu 9 miesięcy suma długów zmniejszyła się o zgórą 17.000 zł. i na 1.I.32 r. wynosiła około 14.000 zł. Co się tyczy Z. U. P. U., to wszyscy pracownicy zostali niezwłocznie ubezpieczeni, a Naczelnictwo uzyskało takie warunki spłaty, które umożliwiają stopniowe uregulowanie należności. Do tej pory wpłacono Zakładowi 3.100 zł., nie licząc oczywiście składek bieżących, które od lutego 1932 r. są regularnie uiszczane. Pensje pracowników, oraz inne zobowiązania bieżące są obecnie terminowo wypłacane, nowych zaś długów na potrzeby administracyjne Naczelnictwo w ciągu 1931 roku nie zaciągnęło. Należy się spodziewać, że w ciągu roku 1932 uda się doprowadzić finanse N. do należytego stanu.

Drugą ważną pracą dokonaną przez Naczelnictwo w okresie sprawozdawczym jest przeprowadzenie reorganizacji biur N. Domagały się tego przedewszystkiem względy oszczędnościowe, jak również konieczność stopniowego przygotowania przebudowy Związku, mając na uwadze nowy statut. W biurze Naczelnictwa zredukowano ilość pracowników z 4 do 2, co dało oszczędność ok. 9.000 zł. rocznie, przyczem tok pracy nie doznał żadnego uszczerbku. Wydatki kancelaryjne N. po przeprowadzeniu reorganizacji zmalały o kwotę blisko 100 zł. w stosunku miesięcznym. Od wiosny 1931 r. przygotowano stopniowe usamodzielnienie budżetowe i gospodarcze G. K. M. na wzór wyodrębnionej już przed kilku laty G. K. Ż. Usamodzielnienie to ukończono na 1 stycznia 1932 r. i obecnie obie Główne Kwatery są już gotowe do przyjęcia form organizacyjnych, przewidzianych przez nowy statut.

Z innych spraw stanowiących trwały dorobek Związku w okresie sprawozdawczym wymienić należy: poświęcenie harcerskiego ośrodka instruktorskiego na Buczu w lipcu 1931 r., oraz uzyskanie definitywne placu pod budowę stanicy związkowej przy ul. Konwiktorskiej w Warszawie. Wreszcie na uwagę zasługuje żywa działalność na terenie zagranicznym,

archiwum harcerskie.pl

której punktem kulminacyjnym był Zlot w Pradze. Działalność ta jest dokładnie omówiona w sprawozdaniu Głównych Kwater.

W okresie sprawozdawczym N. R. H. odbyła 4 zjazdy: 31 stycznia i 2 lutego 1931 r.—48 Zjazd N. R. H.: sprawy XI Zjazdu Walnego i Zlotu Dwudziestolecia.

2/3 lutego 1931 r.—49 Zjazd N. R. H.:—wybory Naczelnictwa, zlot dwudziestolecia, 26 kwietnia 1931 r. —50 Zjazd N. R. H.:—sprawy stanicy, wnioski przekazane przez XI Zjazd Walny, zmiana regulaminu sądów harcerskich, rezolucja ideowa, sprawy zagraniczne.

15 listopada 1931 r. i 6 stycznia 1932 r.—51 Zjazd N. R. H.: — zmiana regulaminu sądów harcerskich, poprawki do nowego statutu, zgłoszone przez władze państwowe, sprawozdania z akcji letniej.

Naczelnictwo w tym samym okresie t. j. w ciągu 1931 r. odbyło 14 posiedzeń, Komisja Wewnętrzna —11 posiedzeń. Najważniejszemi sprawami, któremi na zebraniach tych zajmowano się, i którym poświęcono baczną uwagę, były: regulowanie zaniedbanych spraw finansowych Związku, ulepszenie organizacji pracy, sprawy zagraniczne.

Sekretarjat Generalny otrzymał listów 1.069, wysłał 5. 244.

DZIAŁ DUSZPASTERSKI.

Obowiązki Naczelnego Kapelana Z. H. P. pełnił Ks. hm. Józef Sobczyński do 21 listopada 1931 r., poczem Ks. hm. Marjan Luzar.

W całym Związku pracowało na stanowiskach kapelanów środowisk wzgl. drużyn przeszło 200 księży. Dokładnej liczby podać nie można z powodu trudności w przeprowadzeniu dokładnej rejestracji.

Naczelny Kapelan objechał prawie wszystkie siedziby djecezyj w Polsce i zaznajomił księży Biskupów z pracami i zamierzeniami Działu Duszpasterskiego N. Z. H. P. — Nawiązał również łączność z kołami Ks. Ks. Prefektów oraz kołami Alumnów Harcerzy w niektórych Seminarjach Duchownych.

Kół takich istniało w roku 1931 siedem. Ks. Kapelan Naczelny wygłaszał w tych kołach referaty na temat pracy duszpasterskiej w Harcerstwie.

Zorganizowano w lipcu (od 7 — 17 lipca) kurs dla księży Kapelanów w Łękawie. W kursie wzięło udział 11 księży i 6 alumnów. Kurs prowadził Kapelan Naczelny; referaty wygłosili druhowie: Hm. Rzplitej Stanisław Sedlaczek, Hm. Rzplitej Tadeusz Maresz, dh. Klemens Jędrzejewski.

W Zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze wzięło udział 9-ciu księży Kapelanów wraz z Naczelnym Kapelanem.

W roku sprawozdawczym cały szereg księży Kapelanów otrzymało nominacje od swych Ks. Ks. Biskupów.

Oddziały: lubelski, radomski, białostocki i pomorski nie mają mianowanych Kapelanów Oddziału.

DZIAŁ KÓŁ PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA.

Prace Zarządów Kół na podstawie nadesłanych rocznych sprawozdań do Naczelnictwa polegały głównie na gromadzeniu funduszów na obozy letnie drużyn, pomoc drużynom i harcerzom na wyjazd do Pragi na Zlot. Koła pomagały drużynom zdobyć inwentarz obozowy, kompletowały bibljoteki harcerskie, pomagały przy urządzaniu kursów, udzielały stypendjów na kształcenie harcerzy niezamożnych i t. p.

Koła brały udział w konferencjach delegatów K. P. H. na terenie Z. O. Członkowie Kół brali czynny udział w pracach wewnętrznych drużyn przez uczestniczenie na zbiórki, wycieczkach, uroczystościach i obozach letnich drużyn.

Koła urządzały „święcone", „gwiazdki", „kuligi" dla swoich drużyn obok dochodowych imprez, koncertów, zabaw i t. p.

Zestawienie statystyczne ilości Kół i członków. W ubiegłym roku było na terenie Z. O.:

Kraków—25, Poznań—50, Wilno—15, Toruń—14, Lwów—18, Radom—4, Śląsk—16, Mazowsze—1, Lublin—2, Zagłębie—14, Warszawa—16, Wołyń—1.

DZIAŁ WYDAWNICTW.

„Harcmistrz" wychodził normalnie, przyczem doprowadzono do ukazywania się numeru w ten sposób, by na pierwszego każdego miesiąca numer był już w ręku czytelników. Liczba prenumeratorów waha się około 1000, nakład wynosi 1500. Pod względem finansowym jest pismo samowystarczalne. „Wiadomości Urzędowych" drukuje się więcej niż „Harcmistrza", obecnie o 500 egz. dla dołączenia do „Skrzydeł" za zwrotem kosztów.

W zakresie wydawnictw nieperjodycznych ze względu na brak środków finansowych nie rozwinięto szerszej działalności. Wydano jedynie odbitki z „Harcmistrza": „O wychowanie i życie religijne w Harcerstwie", oraz „Wytyczne metodyki harcerskiej", a także odbitkę z „Oświaty i Wychowania": „Związek Harcerstwa Polskiego w r. 1930". Ponadto przygotowano do druku odbitkę „Regulaminy zuchowe", wydaną już w r. 1932 pod firmą „Harcerskiego Biura Wydawniczego".

Pozatem wyszły: „Harcerze w bojach", Wł. Nekrasza część II, nakł. Księgarni Wojskowej, „Równajmy krok!" J. Tworkowskiej i „Krajoznawca" B. Polkowskiego, w nakładzie C. K. D. H.; „Z. H. P." francuska broszura propagandowa nakł. Wydziału Międzynarodowego; „Harcerskie obozy nauczycielskie" Dra Wł. Szczygła, w nakł. Komendy Chorągwi Męskiej w Krakowie; „Dziennczek harcerski Wyprawy do Pragi" J. Zawodzkiego, w nakł. Komendy Wyprawy; „Wczoraj i jutro polskiego harcerstwa", Wł. Sieroszewskiego, odbitka ze „Zrębu"; „System zastępowy" R. Philippsa w opracowaniu i nakł. St. Sedlaczka; „Przegląd i pokazy harcerskie. Musztra harcerska" St. Sedlaczka, w nakł. Św. Wojciecha; „Węzeł na chustce", powieść, K. Piekarczyka, w nakł W. Krakowieckiego; „Strażnica", Stefana Łosia, w nakł. Książnicy - Atlasu.

archiwum harcerskie.pl

GŁÓWNA KWATERA HARCEREK.

Sprawozdanie obejmuje okres od 1.IX.1930 r. — 1.I.1932 r. Dane cyfrowe, któremi sprawozdanie jest ilustrowane, są z dnia 1.I.1932 r.

I. NASZ ROZWÓJ.

Praca Głównej Kwatery Harcerek i praca Harcerstwa Żeńskiego wogóle to dążenie we wzmożonem tempie do realizacji naszego szeroko zakreślonego programu wzmacniania się od wewnątrz, od strony programowej i metodycznej i rozwoju zewnętrznego przez objęcie naszemi szeregami coraz szerszych rzesz młodzieży.

Ten rozwój najlepiej ilustrują znajdujące się w tekście sprawozdania tablice statystyczne; wskazują one bowiem na stały, choć umiarkowany, bo właśnie względami programowemi i metodycznemi hamowany rozrost liczebny Harcerstwa Żeńskiego, przedewszystkiem wskazują rezultaty tego, co było wytyczną pracy Głównej Kwatery Harcerek w ostatnim okresie t. j. wzrost gromad zuchów oraz przyrost organizacyjny starszych dziewcząt.

Jest to realizacja hasła ofensywy z poprzedniego okresu, którą Harcerstwo Żeńskie postanowiło przeprowadzać przez stopniowy rozrost organizacji od dołu, od gromad zuchowych i przez powstrzymanie odpływu dziewcząt starszych, zrzeszając je zastanawia się stale Wydział Programowy G. K. H., im w znacznej części poświęconą była Konferencja Instruktorska w lecie 1931 r., im służy przedewszystkiem wychodzący trzeci rok miesięcznik instruktorek harcerskich: „Skrzydła".

Wreszcie baczniejsze zwrócenie uwagi na organizację pracy, oparcie się na dotychczasowych doświadczeniach i przygotowanie nowych form tam, gdzie okazują się one niewystarczające lub przestarzałe, jest jednem z aktualnych zagadnień naszej pracy. Na Odprawie Komendantek Chorągwi w listopadzie 1931 r. zostały przedyskutowane sprawy organizacji pracy w Chorągwiach i Wydział Organizacyjny G. K. H. przygotował do druku broszurę „O Organizacji Harcerek".

Prócz tego wewnętrznego rozwoju pracy, ilustrowanego przyrostem liczbowym we wszystkich prawie dziedzinach, zwrócić należy uwagę również i na wystąpienia zewnętrzne Harcerstwa Żeńskiego, pozwalające nam wypróbować swe siły na obcym terenie i osiągać dodatnie rezultaty przez zbiorowy, należycie przygotowany wysiłek. Tu wymienić trzeba udział w zlocie Skautów i Skautek Słowiańskich w Pradze w lecie 1931 r. oraz przygotowującą się w b. r. 1932 Konferencję Międzynarodową, która odbędzie się w Polsce.

Nasz rozwój

	1.1.31 r.	1.1.32 r.	przybyło + ubyło —	przybyło + ubyło — w %
Środowisk	330	321	— 7	— 2%
Zrzeszeń, drużyn i gromad	734	845	+ 111	+ 13%
St. harcerek, harcerek i zuchów	21165	23601	+ 2436	+ 10,3%
Starszyzny*)	446	540	+ 94	+ 18%
Ogółem w organizacji harcerek	21611	24141	+ 2530	+ 10,5%
W tem harcerek po przyrzeczeniu	7585	8529	+ 944	+ 11%

*) drużynowych po próbie i instruktorek.

Członkinie Organizacji Harcerek w/g szkół, zawodów i wieku.

w/g szkół i zawodów	1.1.1931	1.1.1932	w/g wieku	1.1.1931	1.1.1932
w szk. pow. miejsk.	34%	40%	do lat 7	0,1%	0,1%
„ „ „ wiejsk.	8%	6%	„ „ 6—8	1,3%	1,5%
„ „ średnich	25%	25,5%	„ „ 9—11	13,6%	16%
„ „ sem. naucz.	14,4%	10%	„ „ 12—15	39,6%	41%
„ „ zawod.	5,5%	4,6%	„ „ 16—18	31%	26,1%
„ „ wyższych	1,4%	1,5%	„ „ 19—21	9%	5%
robotnic	0,4%	0,5%	ponad 21	5%	5%
rzemieślniczek	1,7%	1,2%	brak danych	0,2%	2,9%
urzędniczek	0,7%	1,3%			
naucz. i wychowaw.	2,1%	3%			
młodz. wiejsk. poza szkolnej	1,3%	1,6%			
innych	5%	4,8%			
Razem	100%	100%	Razem	100%	100%

w drużynach starszo - harcerskich i dając odpowiednie dla ich wieku i zainteresowań programy pracy.

Te zagadnienia programowo-metodyczne są zawsze największą troską naszej pracy, nad niemi

II. UWAGI O PRACY W CHORĄGWIACH.

Pomimo wielkiej różnorodności terenów pracy poszczególnych Komend Chorągwi, pomimo odmiennej częstokroć organizacji i sposobu pracy oraz ogromnych różnic w instruktorskiej obsadzie terenu, podkreślić należy zwrot we wszystkich prawie Chorągwiach do tych samych zagadnień, co świadczy z jednej strony o istotnej ich potrzebie, wynikającej z życia, z drugiej strony — o łączności i wspólności linji rozwoju naszej pracy. Tu również wysunąć należy stopniową realizację hasła ofensywy harcerskiej w myśl wytyczonych, przyjętych w swoim czasie przez Główną Kwaterę Harcerek.

Przyrost bowiem do drużyn odbywa się z jednej strony od podstaw, przez licznie powstające gromady zuchowe, z drugiej strony przez zataczający coraz szersze kręgi ruch zrzeszania się starszych harcerek, które dotychczas po wyjściu z drużyny najczęściej giną dla organizacji, oraz przez rozpoczętą na wielu terenach rejestrację harcerek „samotnych" t. j. takich dziewcząt, które nie mają możności pracy w jed-

nostkach organizacyjnych. Wzmożony ruch zuchowy pociągnął za sobą, jako zjawisko wtórne, przybywanie do organizacji szeregu nauczycielek; te nauczycielki wymagają gasymilowania przez organizację i przerobienia na materjał instruktorski, względnie na opiekunki drużyn.

Interesującym objawem jest też powrót do pracy dawnych instruktorek, co miało miejsce w Łodzi, gdzie zgłosiło się do roboty szereg najstarszych instruktorek nieczynnych w Harcerstwie w latach ostatnich.

Nietylko jednak praca wśród najmłodszych i najstarszych dziewcząt jest aktualną troską Komend Chorągwi — podniesienie poziomu wszystkich drużyn znajduje szerokie uwzględnienie w programach pracy tegorocznej.

Przyśpiesza się wszędzie sprawę przyznawania stopni sprawności, gdyż właśnie nieżyczlowe postawienie tego działu pracy odstręcza często dziewczęta od roboty. Ważnem jest również zwrócenie uwagi na zainteresowania dziewcząt i pójście po ich linji. W Chorągwi Krakowskiej np. objawia się to przez wzrost zainteresowań do krajoznawstwa, ochrony przyrody, samarytaństwa, pracy społecznej, czytelnictwa i wędrownictwa. To ostatnie jednak napotyka niestety, zwłaszcza na prowincji, na opór ze strony rodziców, którzy obawiają się wędrówek dziewcząt w małych grupach.

Czytelnictwo, tak mogół pomacoszemu traktowane w programowej pracy drużyn, znalazło uwzględnienie w zamierzeniach Komendy Chorągwi Krakowskiej, która postanowiła położyć specjalny nacisk na czytanie pism i książek i prowadzi systematycznie tę akcję, łącząc ją z przygotowaniem do poszczególnych stopni harcerskich. Również Zagłębie położyło specjalny nacisk na bibljoteczki drużyn i czytelnictwo wśród dziewcząt. Lotne bibljoteczki organizuje Chorągiew Wileńska. Celem podniesienia poziomu dziewcząt Chorągiew Lubelska projektuje szereg kursów specjalnych, organizowanych przez hufce, a w innych Chorągwiach, między innemi na terenie Chorągwi Lwowskiej, Mazowieckiej, Śląskiej, Warszawskiej, Wileńskiej, Wołyńskiej, Zagłębiowskiej i Łódzkiej organizowane kursy dotyczyć będą zwłaszcza sprawności p. w.

Specjalnym działem tegorocznej pracy Chorągwi jest dziedzina, która przedewszystkiem wymaga harcerskiej gotowości i szybkiego działania — jest to społeczna akcja niesienia pomocy bezrobotnym. Mimo, że zgóry nie został wydany żaden rozkaz, ani też nie nastąpiło porozumienie, między poszczególnemi Komendami, podkreślić trzeba fakt, że we wszystkich Chorągwiach niesienie pomocy bezrobotnym przez harcerki zostało wplecione do programu pracy i bardzo silnie zaakcentowane jako obowiązek harcerskiej służby. W praktyce różnie ta akcja wygląda na poszczególnych terenach — niektóre Chorągwie zgłaszają poprostu swoją współpracę w Komitetach Niesienia Pomocy Bezrobotnym, w innych czynione są próby samodzielnego działania.

Zawsze aktualne i niezmiernie ważne zagadnienie kształcenia starszyzny również znalazło swój wyraz w programach Komend Chorągwi. Przeważnie bywa ono dotychczas rozwiązywane przez urządzanie letnich obozów instruktorskich i dla drużynowych w miarę potrzeb danego terenu. Coraz silniej jednak zaznacza się potrzeba szkolenia drużynowych przez cały rok i to zarówno pod względem metodycznym jak praktycznym.

Ciekawe projekty dokształcania instruktorek w ciągu roku ma Chorągiew Kielecko - Radomska, która organizuje dwa kursy: jeden w okresie ferji Bożego Narodzenia, drugi na Wielkanoc. Celem tych kursów jest podniesienie poziomu intelektualnego instruktorek.

W kierunku czysto praktycznym idą prowadzone od roku w Chorągwi Śląskiej zbiórki metodyczne drużyny in truktorskiej, odbywające się raz w miesiącu; jako też urządzane w Warszawie gry i ćwiczenia dla drużynowych. Również Wołyń prowadzi planowe dokształcanie drużynowych przez cały rok. Na Pomorzu zastępy instruktorskie pracują przy hufcach. Troska o należytą organizację pracy i silny kontakt z terenem znajduje swój wyraz w zamierzeniach wszystkich Komend Chorągwi — coraz szerzej przyjmuje się w większych zwłaszcza Chorągwiach podział na okręgi, w których przeprowadza się okręgowe odprawy, połączone częstokroć z ćwiczeniami polowemi. Odprawy wszystkich drużynowych w stolicy Chorągwi zwołuje się wobec tego raz lub dwa razy do roku. Niektóre Chorągwie, jak Łódź i Wołyń, urządzają w ciągu roku po kilka zjazdów drużynowych o charakterze kształceniowym. Bardzo ciekawy zarówno pod względem programowym jak organizacyjnym jest plan pracy Chorągwi Kielecko-Radomskiej i zasługuje na szczególne omówienie. Jest to program Chorągwi młodej, pracującej planowo jako całość zaledwie trzeci rok. Pierwszy rok pracy — było to zorganizowanie Chorągwi, nawiązanie kontaktu ze wszystkiemi istniejącemi na terenie drużynami i wprowadzanie normalnej pracy, opartej o harcerski program. Drugi rok — to nadzwyczaj ścisłe zespolenie grona instruktorskiego i postawienie na pierwszym planie punktualności i dokładności w wykonaniu wszystkich obowiązków organizacyjnych (pogłówne, raporty, korespondencja służbowa). Wreszcie rok trzeci, bieżący — to przeniesienie tej sprawności organizacyjnej na dziewczęta w drużynach i prowadzenie całej pracy pod hasłem: „Bądź gotów".

Z pośród charakterystycznych cech obecnej pracy w Chorągwiach podkreślić jeszcze należy dążenie do oparcia roboty na hufcowych, na które to stanowiska dobrać należy instruktorki starsze i wyrobione. W Chorągwi Kielecko-Radomskiej np. wszystkie instruktorki z terenu są hufcowemi i wchodzą w skład Komendy Chorągwi.

Na Śląsku, przy rozproszeniu drużyn w szeregu małych miasteczek i wsi, rola hufcowych jako ogniwa skupiającego i kierującego jest bardzo ważna. Również i w innych Chorągwiach widoczny jest wzrost do wzmocnienia roli hufców i oparcia pracy Komendy Chorągwi na hufcowych jako odpowiedzialnych elemencie instruktorskim.

Zdobywanie nowych placówek dla naszej pracy, pod do rozwoju objawia się przez zakładanie drużyn wiejskich i robotniczych i wypróbowywanie tego terenu. Takie cztery zastępy doświadczalne ma Chorągiew Kielecko-Radomska. W Chorągwi Lubelskiej istnieje 16 drużyn wiejskich, na Śląsku coraz więcej drużyn powstaje w wioskach, które tu jednak mają nieco odmienny charakter niż w reszcie Polski. Na Wołyniu są w stadjum organizacji 3 drużyny wiejskie. Tegoroczne doświadczenia obozowe wskazały niektórym Chorągwiom drogę urządzania wiek-zych skupień obozów drużyn, bądź to obozujących w pobliżu, lecz od siebie niezależnych, bądź też o samodzielnych programach pracy, lecz pod wspólnym kierunkiem. Takie doświadczenie zrobił Lwów, którego dwutygodniowy Zlot był właśnie obozem szeregu drużyn czy hufców i znacznie posunął naprzód sprawę obozownictwa w tej Chorągwi tak, że w tym roku obozy urządzane będą okręgami. Chorągiew Wileńska, w której znowu obozowanie kilku drużyn w pobliżu siebie dało ubiegłego lata doskonałe rezultaty, zamierza w tym roku zwołać Zlot Chorągwi.

Wszędzie wysuwa się wreszcie konieczność zwrócenia uwagi na opiekunki drużyn i odpowiedniego przygotowania ich do tej funkcji.

Ten rzut oka na pracę w Chorągwiach daje pojęcie o rozmiarach, różnorodności i żywotności naszej roboty. Wskazuje też na ścisłą współpracę nietyle formalną, co istotną, między G.K.H. a terenem i to, że dorobek naszego owocem wspólnego wysiłku całego Harcerstwa Żeńskiego, a przedewszystkiem jego grona instruktorskiego, które rozwijając pełną inicjatywy działalność na powierzonych sobie placówkach wnosi do naszej pracy coraz nowe pierwiastki rozwoju.

Dworek Cisowy. W dworku Cisowym drużyna harcerska, prowadzona przez dh. Olgę Małkowską i 2 instruktorki liczy 64 osoby. Początem w dalszym ciągu Dworek Cisowy prowadzi poszczególne działy pracy: szkołę nowego typu dla dzieci, ambulatorjum, pralnię, kuchnię, gospodarstwo rolne i ogrodowe, stolarnię. Na wiosnę wykończono nowy budynek „Pustelnię", w lecie rozpoczęto budowę „Orlego gniazda", które dzisiaj jest już ukończone.

Szkoła nowego typu dąży do ustalenia określonego charakteru „szkoły pracy harcerskiej" i otrzymania praw państwowych (tabl. 1, 2, 3, 4).

III. PRACE GŁÓWNEJ KWATERY.

W okresie sprawozdawczym zaszła zmiana na stanowisku Naczelniczki Głównej Kwatery, gdyż dh. hm. Hanna Dydyńska ustąpiła z tego stanowiska po czteroletniej wytężonej pracy.

Obecny skład Głównej Kwatery Harcerek przedstawia się następująco: Naczelniczka Głównej Kwatery Harcerek — hm. Jadwiga Wierzbiańska, Kierowniczka Wydz. Programowego — hm. Marja Ukiejska, W. Zuchów — hm. J. Zwolakowska, W. Organizacyjnego, i zastępczyni sekretarki—hm. J. Kamińska, W. Z. W. F.—hm. H. Ter-Gazarówna, W. P. W.— cz. wsp. Z. Wołowska, W. Druż. Polskich Zagranicą — hm. J. Tworkowska, W. Międzynarodowego — hm. Zofja de Callier, Wydz. St. Harc.—hm. S. Marcinkowska, W. Osobowego—hm. Rąpiłłej Marja Wocalewska, Skarbniczka—hm. Kazimiera Tyszkówna.

Prócz tego w skład Głównej Kwatery wchodzą następujące druhny: hm. M. Bugajska, hm. Z. Jaxa Bykowska, hm. H. Dydyńska, hm. Rzpl. A. Fałkowska, hm. E. Grodecka, hm. W. Kraszewska, hm. K. Lublinerówna, hm. J. Łapińska, hm. Rzpl. O. Małkowska, hm. Wł. Martynowiczówna, hm. Wład. Olbromska, hm. W. Prażmowska, hm. Rzpl. H. Śliwowska, hm. J. Świtalska, hm. Z. Wilczyńska, hm. J. Zienkiewiczówna.

Praca Głównej Kwatery w okresie sprawozdawczym szła przedewszystkiem po linji, nakreślonej przez ogólny kierunek prac Harcerstwa Żeńskiego, o którym mowa na wstępie niniejszego sprawozdania, czy to przez inicjatywę idącą od niej, czy przez koordynację i uogólnianie zdobytych poszczególnych Chorągwi. Ponadto praca Wydziałów Głównej Kwatery prowadzona była stosownie do potrzeb jej jako centrali naszej organizacji. Oto zestawienie pracy wydziałów Głównej Kwatery Harcerek:

1. **Wydział Programowy** pracował nad zagadnieniem drużyn starszych dziewcząt, czego wynikiem jest ogłoszona próba na stopień „Przewodniczki". Na treść próby wpłynęła w dużym stopniu troska o zaspokojenie zainteresowań różnych typów dziewcząt i to zarówno w sposób wychowawczy, jak też najkorzystniejszy pod względem społecznym. Opracowano także programy sprawności dla dziewcząt starszych, które dzielą się narazie na cztery grupy, a mianowicie: sprawności wędrownicze, społeczne, przysposobienia wojskowego, artystyczne.

Z tych grup opracowano szczegółowo i ogłoszono obowiązujący program sprawności „Przyjaciela przyrody" i sprawności „Taterniczki". Praca nad grupami sprawności jest w pełnym toku i stanowić będzie jeszcze przez czas dłuższy temat pracy Wydziału. Ponadto Wydział przeprowadził szereg dyskusyj, czy to we własnem gronie, czy też z osobami z zewnątrz w celu uzgodnienia całości pracy programowej lub zajęcia umotywowanego stanowiska w sprawach wychowawczo ogólnych. Omawiano też obszernie dorobek dotychczasowy Harcerstwa w dziedzinie wychowania społeczno-obywatelskiego i możliwości na najbliższą przyszłość. Wreszcie Wydział współpracował z innemi wydziałami G. K. H. i z redakcją „Skrzydeł".

2. **Wydział Osobowy**. Prace Wydziału szły w dwu kierunkach: 1) sprawy bieżące: przygotowanie wniosków mianowania starszyzny żeńskiej, wniosków o urlopy, wydawanie legitymacyj, rejestracja, korespondencja bieżąca; 2) sprawy stałe: przygotowanie aktów starszyzny żeńskiej, uzupełnianie braków, przeprowadzanie korespondencji z instruktorkami, o których pracy G. K. H. nie miała wiadomości od szeregu lat. W związku z temi pracami odbyło się szereg zebrań przeciętnie jedno tygodniowo. Mianowano w okresie sprawozdawczym 13 haremistrzyń, 34 podharemistrzynie, 3 działaczki harcerskie. Przeniesiono na własną prośbę 2 haremistrzynie do kategorji członków współdziałających. Zwolniono z Z. H. P. na własną prośbę 1 haremistrzynię. Wystosowano do dawnych pracownic harcerskich—haremistrzyń i podharemistrzyń 80 pism z kwestjonarjuszami.

3. **Wydział Organizacyjny** prowadził pracę w dwu kierunkach:

1) W okresie sprawozdawczym rozpoczął regulowanie spraw organizacyjnych całości Harcerstwa Żeńskiego: a) opracował nowy druczek statystyczny; b) przygotował do druku broszurkę „O organizacji harcerek", c) w związku z zagadnieniami organizacyjnemi poruszał na odprawach komendantek Chorągwi następujące tematy: o wartości statystyki, drużyny harcerskie i przygotowawcze, stanowisko Komendantki Chorągwi, współpraca Komendy Chorągwi z terenem; d) opracował kwestjonarjusz sprawozdania Komendy Chorągwi za okres obejmujący pewną całość pracy — jegodnie z uchwałą Odprawy Komendantek Chorągwi z listopada 1931 r.; e) prowadził statystykę ogólną Harcerstwa Żeńskiego.

2) Kontakt z terenem został utrzymany w dalszym ciągu przez pomoc słabszym Chorągwiom, dojazdy na odprawy, kursy i t. p.; a) w tym czasie Chorągiew Wołyńska została zreorganizowana, dzięki pracy nowej Komendantki Chorągwi. Kierowniczka Wydziału Organizacyjnego G. K. H. poprowadziła kurs dla drużynowych tejże Chorągwi; b) w Białymstoku brała udział w kursie dla zastępowych hufca białostockiego (trzy dojazdy); c) Wydział przeprowadził ogółem 20 dojazdów, z tego najwięcej do Chorągwi Białostockiej.

4. **Wydział Wychowania Fizycznego** wykonał w okresie sprawozdawczym następujące prace: 1) opracował program pracy Wydziału, 2) przygotował kurs narciarski wstępny, 3) wycieczkę narciarską w Beskidy Śląskie, 4) kursy łucznictwa i gier sportowych, 5) kurs narciarski o charakterze turystyczno wycieczkowym, 6) programową akcję letnią, 7) przygotował udział w zawodach i pokazach w. f. na Zlocie Słowiańskim, 8) zajął się obsadzeniem obozów letnich instruktorkami w. f., 9) przygotował urządzenia boiskowe obozów w. f. nad jeziorem Rajgrodzkiem, 10) zorganizował kursy narciarskie: wstępny i dla przodowniczek narciarskich, 11) utrzymywał kontakt z absolwentkami kursów w. f., 12) przeprowadzał dojazdy do środowisk w celu stwierdzenia stanu pracy, i propagandy idei w. f. (20 dojazdów), 13) utrzymywał stały kontakt z prasą harcerską i sportową.

Realizacyjna praca wyszkoleniowa Wydziału przedstawia się następująco: a) kurs narciarski dla początkujących w Krynicy, grudzień 1930 r., styczeń 1931 r., b) wycieczka narciarska w Beskidy Śląskie, luty 1931 r., c) kurs narciarski dla umiejących jeździć na nartach, o charakterze turystyczno-wycieczkowym na Zaolziu, kwiecień 1931 r., d) kurs łucznictwa i gier sportowych w Warszawie, kwiecień 1931 r., e) obóz — kurs uzupełniający dla przodowniczek ćwiczeń cielesnych nad jeziorem Rajgrodzkiem (lipiec, sierpień 1931 r.), f) obóz — kurs wstępny dla przodowniczek ćwiczeń cielesnych nad jeziorem Rajgrodzkiem (lipiec, sierpień 1931 r.), g) obóz wodny w Trokach, lipiec 1931 r., h) obóz ogólny wychowania fizycznego—pływania i gier sportowych nad jeziorem Rajgrodzkiem, sierpień 1931 r., i) kurs narciarski dla początkujących w Rożnowczu, grudzień 1931 r. i styczeń 1932 r., j) kurs narciarski dla przodowniczek narciarskich w Rożnowczu, grudzień 1931 r. i styczeń 1932 r.

Wyniki dotychczas prowadzonej pracy wyszkoleniowej są takie: przodowniczek ćwiczeń cielesnych 12, absolwentek kursu wstępnego dla przodowniczek ćwiczeń cielesnych 20, przodowniczek narciarskich 14, narciarek 40. Ankieta przeprowadzona na terenie jednej Chorągwi o stanie w. f. oraz cały szereg Komend Chorągwi stwierdza, że brak jest wykwalifikowanych jednostek, któreby pracę w. f. mogły prowadzić. Dlatego też najważniejszą potrzebą obecnie jest wyszkolenie większej ilości kierowniczek pracy w. f.

5. **Wydział Przysposobienia Wojskowego.** W okresie sprawozdawczym największy wysiłek Wydziału był skierowany na przepracowanie i przeprowadzenie metod p. w. k. do metod harcerskich. Zmiany te były konieczne ze względu na kolizję, powstające przy tworzeniu — w łonie już istniejących oddziałów — zespołów nowych, jakiemi były oddziały p. w., w ramach drużyn harcerskich oraz z powodu takich sytuacyj, iż wiadomości zdobyte drogą normalnej pracy w drużynie musiały być z konieczności powtarzane w poszczególnych częściach programu p. w., co pociągało za sobą niepotrzebną stratę czasu; wreszcie ze względu na rozbieżne metody wychowawcze i formy organizacyjne, stosowane do tych samych dziewcząt w oddziale p. w. i w drużynie harcerskiej. To też forma pracy w oddziałach p. w. została zastąpiona przez wprowadzenie sprawności p. w. — zupełnie dobrze mieszczących się w normalnym programie pracy drużyny. Sprawności nasze zostały uznane przez Naczelnego Urząd W. P. i P. W. pismem L. dz. 3538/P. W. K. z dnia 6 czerwca 1931 r. za równoważne odpowiednim działom programu przysposobienia ogólno-wojskowego, a zdobywanie wiadomości z zakresu p. w. metodą sprawności po szeregu doświadczeń okazało się najodpowiedniejszem dla drużyn harcerskich.

Od września do stycznia 1930 r. została wykończona praca w istniejących harcerskich oddziałach p. w., których było w Warszawie 6, w Żyrardowie, Mielcu, Toruniu, Siedlcach, Brześciu n/B., Przemyślu, Brzesku,—po 1. Oddziały liczyły po 30—40 dziewcząt. Nowe oddziały nie były już organizowane—obecnie istnieje 1 tylko w Samborze, dużo harcerek natomiast należy do hufców szkolnych p. w. k., gdzie stanowią 20 do 40% (czasem więcej) ćwiczących. Według umowy zawartej przez Harcerstwo Żeńskie z Organizacją Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju, harcerki kończące wyszkolenie p. w. w hufcach szkolnych mają je zaliczane jako sprawności p.w. od stycznia 1931 r. akcja p. w. przybrała formę prawie wyłącznie sprawności. W ciągu ubiegłego roku sprawność obrony przeciwgazowej, opracowanej ściśle w porozumieniu z L. O. P. P. otrzymało 1260 dziewcząt, obecnie prawie wszystkie Chorągwie zorganizowały szereg kursów z tej dziedziny. Sprawność obrony przeciwgazowej cieszy się największą popularnością i jest przeprowadzana przeważnie przez same harcerki—instruktorki L. O. P. P. Kursy strzeleckie na poziomie instruktorskim odbyły się w Wilnie i w Warszawie, dając tym Chorągwiom 18 instruktorek. Kursy sprawności strzelczyni na poziomie przysposobienia ogólno-wojskowego odbyły się w Chorągwi Krakowskiej, Mazowieckiej, Lwowskiej, Pomorskiej, Wielkopolskiej i Warszawskiej, w której również bardzo

archiwum harcerskie.pl

intensywnie pracowała sekcja strzelecka, prowadząc wśród swych członkiń wyszkolenie i treningi strzeleckie, oraz propagując strzelectwo w drużynach harcerskich.

W czasie lata 1931 r. Główna Kwatera Harcerek zorganizowała, jako pierwszy tego rodzaju, obóz sprawności p. w. w Skolem. Liczył on 57 uczestniczek z Chorągwi, trwał 4 tygodnie i dał dużo doświadczeń tak metodycznych, jak i programowych dla pracy p. w. k. w Harcerstwie.

Na kilkunastu obozach drużyn były również przeprowadzane sprawności p. w., między innemi na obozie Chorągwi Lwowskiej w Nowosielnicy, gdzie 50 uczestniczek zdobyło sprawność opiąza i kilka sprawności strzeleczym, a wszystkie przeszły kurs musztry formalnej. W marcu 1931 r. jeden zespół harcerski brał udział w IV Narodowych Zawodach Kobiecych; w listopadzie tego roku były zorganizowane IV Korespondencyjne Harcerskie Zawody Strzeleckie, pozatem kilka środowisk (Warszawa, Pleszew, Płock) urządzało zawody lokalne i strzelanie o Państwową Odznakę Strzelecką.

Na święcie w. f. i p. w. w Spale 1931 r. zespół harcerski z Przemyśla uzyskał pierwsze miejsce w strzelaniu z łuku w konkurencji pozaszkolnej.

Dojazdów w sprawach p. w. do środowisk w ciągu okresu sprawozdaczego było 32. W Chorągwiach coraz więcej uwagi i zainteresowania poświęca się akcji p. w.—praca decentraizuje się coraz bardziej i obecnie na 15 Chorągwi—9 posiada referentki p. w. w Komendach.

6. **Wydział Zuchów.** Jak to zaznaczono na wstępie niniejszego sprawozdania „zuchy"—to jeden z najżywotniejszych obecnie działów naszej pracy, stwarzający szeroką podstawę naszego przyszłego rozwoju.

W związku z tem i Wydział Zuchów rozwija coraz żywszą działalność, starając się zaspokoić wszystkie potrzeby terenu. Wzrastająca ilość gromad zuchowych potrzebuje nowych sił kierowniczych, to też w Chorągwiach odbywa się szereg kursów dla zastępowych i drużynowych zuchów pod kierownictwem lub przy udziale Wydziału Zuchów G. K. H.

W lipcu 1931 r. odbył się 1-miesięczny kurs drużynowych zuchów, w którym brało udział 47 druhen—wyniki kursu dodatnie, co już teraz ocenić można z rezultatów pracy uczestniczek. Z uczestniczkami wszelkich kursów zuchowych Wydział utrzymuje stały kontakt drogą korespondencji, odpraw i wizytacyj. Ponadto Wydział współpracuje stale z referentkami zuchowemi Komend Chorągwi. Ze spraw programowych Wydział przeprowadził zmianę tekstu przyrzeczenia zuchów, oraz przygotował do druku podręcznik zastępowej zuchów.

O rozwoju pracy zuchowej w Harcerstwie Żeńskiem najlepiej świadczą liczby w tablicach statystycznych.

7. **Wydział Starszoharcerski.** W okresie dwu lat ostatnich liczba starszych harcerek waha się między cyfrą 400 — 500 skupionych w 24 zrzeszeniach. Starsze harcerki rekrutują się przeważnie ze środowisk akademickich, które to drużyny stanowią najmocniejsze ośrodki pracy starszoharcerskiej W r. 1931 zorganizowano 1-szy obóz starszoharcerski w Gorganach, 1931 r.—2-gi obóz na Wileńszczyźnie z programem pracy społecznej. Oba te obozy dały pionierki pracy starszoharcerskiej. Z ramienia Głównej Kwatery Harcerek przeprowadzono wizytację 5 środowisk starszoharcerskich. Na początku b. r. Wydział rozesłał karty rejestracyjne celem przeprowadzenia ogólnej rejestracji wszystkich starszych harcerek. Na Zlocie w Pradze Czeskiej starsze harcerki zorganizowane były w drużynę—prawie każda członkini tej drużyny miała wyznaczoną pracę przy ogólnej organizacji Zlotu. Na jesieni 1931 r. przy Wydziale Starszoharcerskim powstał prasowy dział starszoharcerski, którego zadaniem jest współpraca ze „Skrzydłami".

8. **Wydział Polskich Drużyn Zagranicą.** Opiekuje się drużynami polskiemi zagranicą. Stan ich za okres sprawozdawczy jest następujący: w Czechosłowacji posiadamy największą ilość, bo 23 drużyny, 3 drużyny próbne i 3 gromady zuchów, jedna z drużyn przy gimnazjum polskiem, reszta przy szkołach powszechnych, niektóre rekrutują się z młodzieży pozaszkolnej. Harcerstwo Żeńskie podlega Naczelnictwu H. P. w Czechosłowacji, które w r. 1931 uchwaliło wstąpienie do Svazu.

We Francji jest obecnie 9 drużyn, 7 w okręgu Lille z harcerkami przeważnie młodszemi po 13 — 15 lat. Drużyna robotnicza w Lyon ma 60 członkiń.

W Gdańsku są 3 drużyny: 1 przy gimnazjum, 2 przy szkole handlowej, powstaje również gromada zuchów.

Na Łotwie istnieć 5 drużyn na terenie Konsulatu Ryskiego: 1 w Lipawie, 4 w Rydze, jedna z nich starszoharcerską powstaje drużyna w Mitawie. Na terenie konsulatu Dyneburskiego pracuje 7 drużyn, przeważnie prowadzonych przez nauczycielki. Drużyny należą do organizacji skautek łotewskich.

W Niemczech istnieje 1 drużyna harcerska z 2 gromadami zuchów w Berlinie, gromadzi dzieci i młodzież robotniczą ze szkół powszechnych lub zarobkujące. Z tego elementu składają się również drużyny i na Górnym Śląsku (2 i 1 zastęp). Drużyny żeńskie podlegają Komendzie Harcerstwa Polskiego w Niemczech.

W Rumunji są 2 drużyny w Czerniowcach: międzyszkolna i gimnazjalna. Sporo jest harcerek w seminarjum nauczycielskiem, skąd wychodzą jako nauczycielki na wieś, nie mają jednak możności zakładania drużyn.

W Kanadzie i Stanach Zjednoczonych wiemy, że istnieją harcerki polskie, zgrupowane w drużyny polskie, ale kontaktu z niemi nie mamy.

Wydział Zagraniczny wysłał 134 listy otrzymał 113 listów oraz pośredniczył w korespondencji prywatnej w kraju i zagranicą. Zbierał książki dla drużyn zagranicą, wysyłał i pośredniczył w wysyłce podręczników harcerskich, książek beletrystycznych i pism, przesyłał krzyże i książeczki służbowe oraz wyekwipowanie harcerskie drużynom i komendom zagranicznym. Przy sposobności przeprowadzał konferencje z osobami przybywającemi z zagranicy lub współpracującemi z zagranicznemi drużynami. W okresie sprawozdawczym przeprowadził 2 dojazdy do Gdańska, do Rygi i Dyneburga jeden, do Czechosłowacji jeden.

W lipcu 1931 r. zorganizował 3 tygodniowy kurs dla drużynowych i przybocznych oraz zastępowych w Stromowcach Wyżnich koło Czorsztyna. Uczestniczek na kursie drużynowych było 20, zastępowych 26, razem 46. Z Berlina 9, z Czechosłowacji 10, z Gdańska 10, z Rumunji 6, ze Śląska Niemieckiego 1, wiek druhen od 11 — 23, były to uczenice różnych szkół, urzędniczki, krawcowe i t. p. Pozatem Chorągiew Warszawska i Śląska przyjęła wiele harcerek na swoje obozy.

9. **Wydział Międzynarodowy.** Na VI Międzynarodowej Konferencji organizacyj skautowych żeńskich w lipcu 1930 r. w Foxlease w Anglji zdecydowano, że następna Konferencja odbędzie się w Polsce dnia 6 sierpnia 1932 r. To też praca Wydziału Międzynarodowego ześrodkowała się w okresie sprawozdawczym przeważnie w Komisji Konferencyjnej, powołanej do życia w grudniu 1930 r. Komisja zajęła się przygotowaniem wszystkich szczegółów przyjęcia delegatek obcych organizacyj skautowych, zaproszonych do Polski wraz z członkiniami Biura Międzynarodowego i Komitetu Światowego na okres 2 tygodni. Prace Komisji zostały przerwane na okres 2 i ½ miesiąca w październiku i listopadzie 1931 r. z powodu niepewności, czy ze względu na kryzys światowy Konferencja nie zostanie odłożoną do roku 1933. Po zastanowieniu Biuro Międzynarodowe postanowiło jednakże pierwotnego terminu nie zmieniać i prace Komisji zostały wznowione z nową energją. W październiku druhny: Śliwowska, Świtalska i Prażmowska wyjechały na trzy tygodnie do Anglji w celu uczestniczenia w kursach angielskich szkół skautowych, w Foxlease i Waddow Hall, oraz zapoznania się z pracami i organizacją Biura Światowego.

W czerwcu ubiegłego roku odbyło się w Belgji pod Bruksellą zebranie Komitetu Światowego, dokąd wyjechała druhna Olga Małkowska w zastępstwie p. Odenerantz, Szwedki, która była zmuszoną zrzec się swej funkcji z powodów rodzinnych. Obradowano nad programem Konferencji w Polsce oraz nad otwarciem 1 lipca 1932 r. „Naszego Dworku" w Adelboden w Szwajcarji, ofiarowanego skautkom całego świata przez Mrs Storrow. Wewnętrzne urządzenie „Dworku" zostało pozostawione poszczególnym organizacjom skautowym w różnych państwach. Polskie harcerki zamierzają dać urządzenie jednego z pokoji.

Na sesji Komitetu Światowego dyrektorka Biura, Dame Katharine Furse, zrzekła się swego stanowiska reprezentantki młodzieży skautowej całego świata w Komitecie Opieki nad Dziećmi i Młodzieżą przy Lidze Narodów w Genewie i na swą następczynię zaproponowała druhnę Małkowską. Kandydatura została przyjęta i we wrześniu 1931 r. druhna Małkowska jeździła do Genewy w celu zapoznania się ze swemi nowemi funkcjami, a kwietniu b. r. udaje się tam powtórnie.

Projektowane wycieczki harcerek zagranicę w celu wykorzystania zaproszeń skautek szwajcarskich, francuskich i fińskich nie doszły do skutku z powodu braku ulg paszportowych.

10. **Wydział Skarbowy.** Dwa pełne lata upłynęły już od wprowadzenia samodzielnej gospodarki skarbowej przez Główną Kwaterę Harcerek. Okres ten jest zupełnie dostatecznym sprawdzianem wiary we własne siły. Zasadniczą cechą jego i planu finansowego G. K. H. było przeniesienie z centrali do Chorągwi punktu ciężkości w zbieraniu opłat organizacyjnych. Byłyśmy pewne, że Chorągwie bliższe drużynom i terytorjalnie i znajomością ich warunków finansowych, lepiej się wywiążą z zadania ściągania tych opłat. Przewidywania nasze pod tym względem spełniły się. Zwiększyła się w wysokim stopniu wypłacalność instruktorek, dochodzi ona do 86%. Należy dodać, że 14% instruktorek, które narazie zalegają z opłatami, są to instruktorki mało związane z pracą bezpośrednią — to też bez przesady można powiedzieć, że wypłacalność instruktorek czynnych dochodzi 100%.

Wypłacalność drużyn zwiększyła się również znacznie, wynosi ona w przybliżeniu 75%. Należy dodać, iż są Chorągwie, w których wypłacalność jest 100%. Chorągwie te bardzo dobrze zorganizowały u siebie ściąganie opłat organizacyjnych. Na innych terenach sprawa ta nie została jeszcze postawiona należycie. To też Wydział za najbliższe swoje zadanie uważa pomóc tym Chorągwiom w zorganizowaniu ich aparatu skarbowego.

IV. AKCJA LETNIA

Pod względem rozwoju liczbowego stan akcji letniej nie uległ zmianie na lepsze — jeśli jednak weźmiemy pod uwagę wzrost liczby harcerkodni, widzimy, że w tej dziedzinie poszłyśmy naprzód, mimo ciężkich warunków gospodarczych w kraju, które przedewszystkiem »prawiły, że liczba harcerek wyjeżdżających na obozy nie wzrosła znacznie. Jednak dłuższy czas trwania obozów, większa ilość obozów pod namiotami, ilość imprez obozowych urządzanych przez poszczególne Chorągwie — wszystko to wskazuje na rozwój nasz i w tej dziedzinie.

Akcja letnia Głównej Kwatery Harcerek idzie już od szeregu lat w kierunku urządzania kursów specjalnych o charakterze pionierskim w znaczeniu moralnem t. j. przygotowujących pracownice nowych dziedzin pracy (obozy p. w i w. t., wodne), względnie kursów, na urządzenie których poszczególne Chorągwie są za słabe (obóz dla kierowniczek zuchów, starszoharcerski), wreszcie kursów dla kierowniczek pracy harcerskiej zagranicą stale potrzebujących naszej pomocy.

Akcja letnia Chorągwi ześrodkowuje się przedewszystkiem w urządzaniu obozów młodzieży oraz w kształceniu starszyzny na kursach letnich Komend Chorągwi. Ta dziedzina kształcenia starszyzny zwłaszcza t. zw. obozy instruktorskie jest obecnie aktualnem zagadnieniem naszej pracy, którego rozwiązanie winien przynieść okres następny.

Organizacja Harcerek wg. rodzajów drużyn, zrzeszeń sth., gromad.

—	2	3	4	5	6	8	8	9	10	11	12
L. p.	Chorągiew	w szkołach powszechnych miejskich	w szkołach powszechnych wiejskich	w szkołach wydziałowych	w seminarjach nauczycielskich	w zawodow.	w uczelniach wyższych	robotniczych i rzemieśln.	nauczyc.	mieszanych innych	Razem
1	Białostocka	27	5	3	6	3	—	2	—	1	49
2	Kielecko-Radom.	35	—	8	6	1	—	—	—	—	50
3	Krakowska	38	3	12	20	4	1	—	5	20	103
4	Lubelska	12	10	16	5	3	—	—	—	7	53
5	Lwowska	15	3	32	22	4	1	—	—	19	96
6	Łódzka	22	3	8	3	1	—	4	—	10	51
7	Mazowiecka	14	—	15	2	4	—	1	—	7	43
8	Poleska	15	—	10	—	1	—	—	—	1	27
9	Pomorska	14	1	8	1	2	—	—	—	8	34
10	Śląska	28	24	16	3	2	—	1	—	36	110
11	Warszawska	26	—	15	3	2	2	—	1	13	62
12	Wielkopolska	17	—	14	1	1	3	1	2	5	44
13	Wileńska	17	—	8	6	1	1	—	—	4	37
14	Wołyńska	22	1	10	2	4	—	—	—	—	39
15	Zagłębia Dąbrow.	30	8	4	2	—	—	—	—	3	45
16	Dworek Cisowy	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
17	Główna Kwatera Harcerek	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
	Razem 1.I.1932	332	58	183	82	33	8	9	8	136	845
	1.I.1931	283	64	148	70	33	8	10	7	112	735

Drużynowe w/g. zawodów. stan 1.I. 1932.

1	2	3	4	5	6	7	8
L. p.	Chorągiew	uczennic	nauczycielek i wychowawcz.	urzędniczek	akademiczek	robotnic i rzemieślniczk.	innych
1	Białostocka	28	14	1	—	1	5
2	Kielecko-Radom.	15	22	2	—	1	10
3	Krakowska	43	18	—	14	2	26
4	Lubelska	22	21	2	2	2	4
5	Lwowska	40	9	1	8	—	38
6	Łódzka	16	21	5	—	6	3
7	Mazowiecka	28	7	3	2	1	2
8	Poleska	13	8	4	—	—	2
9	Pomorska	11	18	2	—	—	3
10	Śląska	8	67	17	1	1	16
11	Warszawska	4	25	5	21	1	6
12	Wielkopolska	3	17	9	7	1	7
13	Wileńska	12	13	1	3	1	7
14	Wołyńska	17	12	5	1	—	4
15	Zagłębia Dąbrow.	7	27	1	—	4	6
16	Dworek Cisowy	—	1	—	—	—	—
	Razem 1.I.1932	267	300	58	59	21	139
	1. I. 1931	294	269	60	61	20	30

Całość akcji obozowej Organizacji Harcerek w 1931 r. w porównaniu z r. 1930.

	1930 r.	1931 r.	przybyło + ubyło —	przybyło + ubyło — w %
Obozów i kolonij	216	321	— 17	— 8%
Harcerek obozuj.	5325	5325	—	0%
Harcerko-dni	125616	131334	+ 5718	+ 4,3%
procent obozujących harcerek	26%	22%	— 4%	— 4%

archiwum harcerskie.pl

V. KONFERENCJA INSTRUKTORSKA.

Konferencja Instruktorska Harcerstwa Żeńskiego odbyła się w 1931 r. w dniach od 24 — 28 sierpnia w Harcerskiej Stanicy na Buczu. Programem jej objęte były następujące tematy: Wychowanie obywatelskie w Harcerstwie; Powszechna służba obywatelska kobiet; Programy prób starszych dziewcząt; O wychowaniu w dziewczętach postawy do pracy zawodowej; Dyskusja o kształceniu Starszyzny na podstawie doświadczeń ostatniego lata; Samotne harcerki; Konferencja Międzynarodowa w Polsce. Uchwalono szereg wniosków, które po opracowaniu przez Wydział Programowy Głównej Kwatery Harcerek zostaną stopniowo realizowane w naszej pracy. W Konferencji wzięło udział 70 instruktorek i drużynowych.

VI. UDZIAŁ W ZLOCIE SKAUTÓW i SKAUTEK SŁOWIAŃSKICH W PRADZE.

Wyprawa Harcerek Polskich na Zlot Słowiański w Pradze to pierwsze wielkie wystąpienie naszej organizacji na terenie Międzynarodowym, gdyż wszelkie dotychczasowe zlety międzynarodowe organizowane były jedynie przez organizacje męskie.

Na czele Wyprawy Harcerek do Pragi stanęła, mianowana przez Główną Kwaterę Harcerek, Komendantka hm. Jadwiga Lindnerówna, która do pomocy miała szereg druhen z różnych Chorągwi. Całość podlegała wspólnemu Kierownictwu Wyprawy. Wyjazd na Zlot do Pragi wspólnie z harcerzami ułatwił nam wiele rzeczy, gdyż korzystaliśmy z całego szeregu urządzeń i ułatwień przygotowanych przez Komendę Wyprawy Męskiej.

Niemniej wysiłek nasz był duży, zwłaszcza, jeśli się zważy krótki, bo zaledwie kilka miesięcy trwający, okres przygotowań.

W Wyprawie wzięło udział 332 harcerki w 12 drużynach. Reprezentowanych było 12 Chorągwi, z czego najsilniejszy Chorągiew Warszawska i Krakowska.

Polki — była to najsilniejsza grupa skautek na Zlocie i jedyna obozująca w całości w obozie, wystawionym wyłącznie własną pracą. Obóz ten, zwiedzany prawie cały dzień przez gości budził nieustanny podziw porządkiem i pomysłowością urządzeń, a zwłaszcza samodzielnością naszych dziewcząt.

Reprezentacja polska urządziła cały szereg pokazów dla publiczności na stadjonie, a mianowicie pokazy artystyczno - regjonalne, pokazy techniki harcerskiej i pokazy w. f. Ponadto stawały harcerki do zawodów lekkoatletycznych ze skautkami czeskiemi i uzyskały szereg nagród indywidualnych, prócz tego dostałyśmy nagrodę miasta Pragi za obozownictwo.

W powrotnej drodze do kraju 64 druhny odbyły pieszo wycieczkę po Czechosłowacji, wracając do Polski przez Śląsk Czeski.

Brak miejsca nie pozwala na bliższe omówienie organizacji i przebiegu Zlotu. Szczegóły te zawiera sprawozdanie Komendantki Wyprawy, złożone odpowiednim władzom. Trzeba tylko jeszcze stwierdzić, że Zlot ten był próbą naszych sił organizacyjnych i wyrobienia naszych dziewcząt i że próba ta wypadła dodatnio, przynosząc dodatnie rezultaty zarówno dla naszej dalszej pracy i zbliżenia się naszego do skautek innych krajów, jak też przedewszystkiem, choć w skromnym zakresie, do propagandy Polski zagranicą.

JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE i POMOCE. stan z dn. 1. I. 1932

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
L. p.	Chorągiew	Hufców	Środowisk	Zrzeszeń starszoharc. drużyn, gromad zuch. w/g. 1. I. 1931	Zrzeszeń starszoharc. drużyn, gromad zuch. w/g. 1. I. 1932	Kol przyj. Harc.	Opiekunek drużyn.	Kapelanów	Izb.	DRUŻYNY PRENUMERUJĄ PISMA harcerskie: Skrzydła	Harcm.	Na Tropie	Skaut	Harcerz	Czuwaj	Inne	nieharcerskie	Razem
1	Białostocka	6	20	21	49	5	15	2	9	14	6	4	2	1	—	—	—	27*)
2	Kielecko-Radomska	8	20	39	50	5	38	4	8	24	15	—	1	—	—	—	—	40
3	Krakowska	10	30	78	103	35	45	28	29	43	45	3	32	8	—	—	6	137
4	Lubelska *)	3	22	53	53	10	31	8	17	31	7	4	2	9	—	—	4	57
5	Lwowska	13	36	70	96	32	38	23	38	75	**)	**)	1230	**)	**)	220**)	14**)	1539
6	Łódzka	8	21	55	51	15	33	13	19	27	22	1	6	2	—	—	4	62
7	Mazowiecka	8	26	37	43	8	27	18	19	15	12	4	6	1	27	—	1	66
8	Poleska	7	15	29	27	3	25	6	8	7	2	—	—	—	—	—	—	9
9	Pomorska	8	14	24	34	13	16	4	18	25	13	2	3	2	—	—	3	48
10	Śląska	13	61	93	110	37	38	10	40	34	125	5	8	6	—	—	2	180
11	Warszawska	8	1	49	62	9	23	2	18	9	29	2	2	5	—	—	—	47
12	Wielkopolska	6	10	88	44	39	20	10	11	17	15	17	7	7	—	1	7	71
13	Wileńska	9	11	44	37	15	21	2	15	12	10	5	6	2	—	—	2	37
14	Wołyńska	5	11	25	39	7	28	12	7	15	8	—	3	1	—	—	1	28
15	Zagłębia Dąbrowskiego	6	21	28	45	28	35	10	28	8	19	7	7	3	—	—	4	48
16	Dworek Cisowy	—	1	1	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1**)
17	Główna Kwatera Harcerek	—	1	—	1	—	—	—	1	1	1	1	1	—	1	**)	5	10
	1. I. 1932	118	321	—	845	261	430	152	277	358	329	55	1316	47	28	221	53	2407
	1. I. 1931	100	330	734	—	250	385	118	256	266	220	140	645	74	33	17	36	1431

*) dane z 1. I. 1931.
**) brak dokładnych danych.

archiwum harcerskie.pl

STAN LICZEBNY ORGANIZACJI HARCEREK. Stan z dn. 1.I.1932 r. ORGANIZACJA HARCEREK W/G STOPNI.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
L. p.	CHORĄGIEW	Starszyzny	Starszych harcerek	Harcerek	Zuchów	Razem w/g stanu z dn. 1.I.1931	Razem w/g stanu z dn. 1.I.1932	INSTRUKTORKI: Hermistrzyń Rzpltej	Hermistrzyń	Podharcmistrzyń	Działaczek harcerskich	Harcerek Rzpltej	STARSZE HARCERKI I HARCERKI: Przewodniczek	Starszych ochotniczek	Samarytanek	Pionierek	Ochotniczek	Bez stopnia	Po przyrzeczeniu	ZUCHY: Z IV-ta gwiazdka	Z III-cia gwiazd.	Z II-ga gwiazdka	Z I-sza gwiazdka	Bez gwiazdki	Brak danych o gwiazdkach
1	Białostocka	8	—	1290	157	539	1455	—	4	4	—	—	1	—	23	151	495	620	423	—	—	—	14	143	—
2	Kielecko-Radomska	12	—	1015	276	1210	1303	—	5	7	—	—	—	3	42	73	335	562	441	—	—	18	21	237	—
3	Krakowska	32	2.6	2482	574	2537	3314	—	19	13	—	—	2	19	120	441	932	1194	761	—	16	20	90	448	—
4	Lubelska*)	13	—	1283	178	1475	1474	—	8	5	—	—	—	7	58	133	431	664	460	—	—	20	41	117	—
5	Lwowska	25	30	2010	465	2182	2530	—	14	11	—	—	—	50	151	319	713	803	1034	1	4	28	152	280	—
6	Łódzka	18	—	1414	323	1806	1754	—	10	8	—	—	—	4	62	183	551	605	640	—	34	61	96	132	—
7	Mazowiecka	25	—	1020	71	1100	1116	—	10	13	2	—	—	7	21	128	400	464	480	—	5	2	—	20	44
8	Poleska	4	—	790	—	870	794	—	3	1	—	—	—	2	30	62	288	408	393	—	—	—	—	—	—
9	Pomorska	7	—	1050	—	860	1057	—	2	3	2	—	—	3	24	84	344	595	438	—	—	—	—	—	—
10	Śląska	20	16	2417	243	2420	2666	—	17	3	—	—	10	44	234	825	1320	806	—	—	6	17	47	173	—
11	Warszawska	26	64	1389	462	1822	1941	—	19	6	1	—	11	1	80	253	584	524	614	—	11	56	182	208	5
12	Wielkopolska	37	111	1243	—	2498	1391	—	17	17	3	—	3	3	81	305	537	425	669	—	—	—	—	—	—
13	Wileńska	15	28	570	184*)	930	797	—	9	6	—	—	—	—	44	172	299	79	392	—	—	—	13	43	128
14	Wołyńska	12	—	843	169	731	1044	1	8	2	1	—	—	2	65	72	394	638	519	—	—	—	36	153	—
15	Zagłębia Dąbrowskiego	7	—	1173	211	689	1391	—	3	4	—	—	—	2	29	63	394	357	413*)	—	—	—	15	196	—
16	Dworek Cisowy	3	—	64	—	27	67	1	—	2	—	—	—	2	—	7	22	31	29	—	—	—	—	—	—
17	Główna Kwatera Harcerek	17*)	—	—	—	11	17	2	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—
	Razem w/g 1.I.1932	281	475	20052	3333	—	24141	4	162	106	9	—	32	115	876	2687	7539	9280	8529	1	76	222	707	2150	177
	w/g 1.I.1931	234	451	19141	1885	21611	—	4	134	89	7	—	18	51	735	2396	7528	8874	7585	5	22	116	375	1092	275

*) Dane z 1.I.1931.
**) Oprócz 2 Hm. Rzpltlej i 6 hm. wliczonych w skład Komend Chorągwi.

archiwum harcerskie.pl

CZŁONKINIE ORGANIZACJI HARCEREK W/G SZKÓŁ, ZAWODÓW I WIEKU.

Stan z 1.I.1932.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
		STARSZYNA, STARSZE HARCERKI, HARCERKI, ZUCHY													STARSZYNA, ST. HARC., HARC., ZUCHY w/g wieku							
		w/g szkół						w/g zawodów														
L. p.	Chorągiew	powsz. miejsk.	powsz. wiejsk.	średnie	semin. naucz.	zawodowe	uczeln. wyższe	robotnice	rzemieślniczki	urzędniczki	naucz. i wych.	młodz. wiejska pozszk.	inne	RAZEM	do 7 lat	od 7 do 8	9 — 11	12 — 15	16 — 18	19 — 21	ponad 21	brak danych o wieku
1	Białostocka	796	139	170	197	95	—	24	—	1	19	—	14	1455	—	—	167	861	350	55	22	—
2	Kielecko-Radomska	781	—	196	182	65	—	—	15	9	37	—	18	1303	—	38	177	608	270	120	90	—
3	Krakowska	1109	112	826	726	145	109	—	11	28	171	—	77	3314	8	144	621	1058	965	320	198	—
4	Lubelska*)	399	250	448	200	118	5	—	7	4	23	6	14	1474	—	9	280	548	484	123	30	—
5	Lwowska	754	30	1045	459	102	49	15	—	21	32	—	23	2530	—	—	—	940	620	337	168	465
6	Łódzka	923	72	274	203	27	1	31	58	19	45	7	94	1754	—	—	456	706	398	102	92	—
7	Mazowiecka	346	—	464	51	110	12	11	39	10	14	3	56	1116	1	8	142	498	385	45	37	—
8	Poleska	332	27	352	—	40	—	—	—	8	13	—	22	794	—	—	87	464	201	15	27	—
9	Pomorska	398	20	287	56	60	—	13	13	30	31	5	144	1057	—	—	285	419	269	37	47	—
10	Śląska	761	541	466	120	65	16	17	53	53	86	313	205	2696	—	16	466	1236	678	196	104	—
11	Warszawska	809	—	677	92	82	95	—	21	12	55	—	98	1941	—	77	443	657	499	150	115	—
12	Wielkopolska	421	—	407	56	49	40	—	49	92	104	1	172	1391	—	—	138	519	407	172	155	—
13	Wileńska	337	—	169	161	28	35	—	8	5	21	—	33	797	—	12	36	212	260	89	52	136
14	Wołyńska	499	11	268	61	97	2	—	2	11	30	—	63	1044	18	44	241	353	161	51	76	—
15	Zagłębia Dąbrow.	814	203	80	76	30	—	6	9	9	40	48	76	1391	1	87	283	607	274	85	54	—
16	Dworek Cis.	—	19	21	—	—	—	—	—	—	13	—	14	67	—	—	13	29	3	11	11	—
17	Główna Kwatera Har.	—	—	—	—	—	1	—	—	3	11	—	2	17	—	—	—	—	—	—	17	—
	1.I.1932	9479	1424	6150	2640	1113	365	117	285	315	745	383	1125	24141	28	435	3835	9715	6324	1908	1295	601
	1.I.1931	7343	1689	5400	3160	1117	327	107	410	178	485	346	1049	21611	14	275	2924	8363	6502	2540	952	41

Tab. N. I

AKCJA OBOZOWA ORGANIZACJI HARCEREK LATEM 1931 r.

L. p.	CHORĄGIEW	KSZTAŁCENIE STARSZYZNY NA OBOZACH															OBOZY DRUŻYN									ZLOTY						Razem		
		Instruktorskich			Drużynowych			Nauczycielskich			Specjalnych						Stałe, kolonje			Wędrowne			Zastępowych			Chorągwi			Słow. w Pradze					
											Wych. fizycz.			Przysp. wojsk.																				
		ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni	ilość	uczestniczek	harcerko-dni
1	Białostocka	—	—	—	1	50	1050	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	55	710	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	105	1760
2	Kielecko-Radom.	—	—	—	1	39	858**)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	109	2545	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	148	3403
3	Krakowska	1	37	814	1	58	1624	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	614	16316	1	10	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	719	18824
4	Lubelska	—	—	—	1	34	1020**)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	128	3114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	162	4134
5	Lwowska	—	—	—	1	35	875	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	40	—	—	—	—	—	—	—	14*)	294	8122	—	—	—	18	369	10743
6	Łódzka	—	—	—	1	37	777	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	370	10115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	407	10892
7	Mazowiecka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	136	3848	—	—	—	3	75	1792	—	—	—	—	—	—	10	211	5640
8	Poleska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	31	651	—	—	—	—	—	—	1	31	651
9	Pomorska	—	—	—	1	28	784	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	88	2302	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	116	3086
10	Śląska	1	11	264	1	52	1196	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	476	11996	—	—	—	1	50	1050	—	—	—	—	—	—	22	589	14500
11	Warszawska	1	38	798	**) —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	380	11767	4	82	1910	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	500	14475
12	Wielkopolska	1	12	240	1	30	600	—	—	—	1	8	256	—	—	—	22	495	12722	1	39	1170	1	30	750	—	—	—	—	—	—	27	614	15738
13	Wileńska	—	—	—	2	50	1380	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	97	2532	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	147	3912
14	Wołyńska	—	—	—	1	18	504	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	225	1	2	26	2	35	807	—	—	—	—	—	—	5	70	1562
15	Zagłębia Dąbr.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	14	196	1	4	56	1	82	1230	1	270	1890	—	—	—	4	370	3372
16	Dworek Cisowy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	540	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36	540
17	Główna Kwatera	1	70	420	3	97	2560	1	90	2610	4	72	5396	1	60	1800	1	10	330	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	332	4980	12	731	18096
	w 1931 r.	5	168	2536	15	528	13228	1	90	2610	5	80	5652	1	60	1800	139	3063	81004	8	137	3232	9	303	6280	15	564	10012	1	332	4980	199	5325	131334
	w 1930 r.	1	25	175	25	700	11321	1	43	903	2	47	1470	—	—	—	183	3952	107648	2	23	889	—	—	—	2	535	3210	—	—	—	216	5325	125616

*) Zlot Chor. Lw. liczył 14 obozów oddzielnych.
**) Łącznie z kursem instruktorskim.

GŁÓWNA KWATERA HARCERZY.

A. Uwagi ogólne.

Każda organizacja, ujęta w ramy i schematy, z konieczności łatwo kostnieje i z trudem nadąża za życiem. Związek nasz podlega oczywiście tym samym prawom, więc też i w dziedzinie programowej i organizacyjnej widzimy częstokroć znaczne opóźnienie i to zarówno w centrali, jak i chorągwiach.

Zdając sobie sprawę z tego stanu, Główna Kwatera postawiła sobie za zadanie jak najbardziej zbliżyć Harcerstwo do życia, dostosować nasze programy i prace do potrzeb dzisiejszej Polski — Polski wolnej, która szuka i ustala drogi swego dziejowego rozwoju. I my musimy szukać tych dróg dla siebie, jeśli nie chcemy spaść do rzędu licznych organizacyjek, tułających się w zaułkach polskiego życia.

Chcemy znowu być przodującą organizacją młodzieży nietylko z haseł, lecz i czynów, chcemy znowu stać się awangardą młodych.

Wychodząc z tych założeń, Główna Kwatera wysunęła na czoło swych prac w okresie sprawozdawczym następujące zagadnienia:

wytworzenie zwartego grona starszyzny o wyraźnem i mocnem obliczu ideowem i powiązanie jej bezpośrednie z pracą drużyn;

oparcie pracy drużyn na nowych programach, będących wynikiem dotychczasowych doświadczeń i potrzeb przyszłości, podniesienie poziomu drużyn;

wdrożenie młodzieży do pracy społecznej;

usprawnienie form, by jak najmniej tracić rozmachu młodego;

rozszerzanie harcerstwa na tereny niem dotąd nieobjęte;

rozwój pracy zuchowej;

ustalenie stosunku harcerstwa do młodzieży mniejszościowej;

wydatne wzmocnienie harcerstwa polskiego zagranicą, zdobycie odpowiedniej pozycji dla Z. H. P. na terenie skautowym międzynarodowym;

wreszcie usamodzielnienie Głównej Kwatery, wynikające z nowego statutu.

Prace te, mimo bardzo trudnych warunków materjalnych i ogólnej depresji, dały wyniki zadowalniające a w wielu dziedzinach nawet dobre i bardzo dobre, że wspomnę tylko akcję żeglarską, ruch zuchowy, imprezy zagraniczne, zlot praski.

Co się tyczy terenu, poczynania Głównej Kwatery znalazły tam bardzo żywy oddźwięk; wykonanie zależy rzecz jasna od poziomu chorągwi, a jest on bardzo różny. Na czoło wysuwają się Krakowska, Poznańska, Warszawska i Wileńska — są to chorągwie ze zdecydowanym i ustalonym programem pracy, poważnem gronem instruktorskiem, rozbudowaną akcją obozową, wogóle chorągwie samowystarczalne, a nawet odciążające G. K. w pewnych pracach ogólnych. Przeciwstawieniem ich są chorągwie Poleska i Wołyńska; pozbawione odpowiedniego grona instruktorskiego, mimo wysiłków jednostek ledwie wegetują. Pozostałe chorągwie należy zaliczyć do grupy środkowej, choć i tu poziom jest bardzo rozmaity: przodują Lwowska i Śląska, które dzięki systematycznej pracy podciągnęły się nieomal do poziomu 4 czołowych chorągwi, ponadto wyróżniają się Mazowiecka i Pomorska — dobrze też ostatnio zapowiadają się chorągwie Białostocka, Radomska i Zagłębiowska.

Podniesienie poziomu słabych chorągwi staje się pilną koniecznością Głównej Kwatery.

B. Sprawozdanie szczegółowe.

DANE LICZBOWE (omówienie).

Załączone tablice statystyczne zawierają dane liczbowe z dnia 31.12.1930 i 31.12.1931. Te ostatnie, ujęte według jednego schematu, dało się uzyskać dzięki specjalnym dojazdom do Komend Przyboczności Naczelnika G. K. Zestawienia bowiem niektórych Komend Chorągwi, aczkolwiek wykazują poprawę, nie są jeszcze doprowadzone do należytej dokładności. Tablice zawierają cyfry, dotyczące jednostek organizacyjnych zarejestrowanych w terminie, są więc niższe od stanu faktycznego. Dla przykładu — Chorągiew Warszawska: w tablicy I podano stan chorągwi na 3,177 głów, tymczasem w wydaniu później drukowanym dodatku do sprawozdania Zarządu Oddziału, stan Chorągwi na 1.I.1932 podany jest na 3.749 głów, czyli o 572 więcej. Przy uwzględnieniu więc tej jednej tylko poprawki, stan ogólny organizacji podniesie się do 45.141 harcerzy.

Dotychczasowe dane statystyczne uzupełniono w obecnem sprawozdaniu przez wprowadzenie nowych rubryk do dawnych tablic i dodanie nowych tablic, mianowicie: w tablicy środowiska i t. d. dodano sprawozdania kasowe oraz wartość inwentarza drużyn, w tablicy obozowej dodano koszta obozów i źródła pokrycia — dane te pozwalają zorjentować się w gospodarce i finansach drużyn, na co dotąd zamało zwraca się uwagi. Nowe tablice dodano dwie: wykaz ilości sprawności, podzielonych na pokrewne grupy z wyodrębnieniem najważniejszych, i wykaz ilości zbiórek i wycieczek oraz odbytych prób — dane te, łącznie z wykazem ilości stopni organizacyjnych (tablica II), pozwalają zorjentować się w poziomie wyszkolenia drużyn.

Analiza tablic prowadzi do następujących wniosków.

W przeciwieństwie do r. 1930, który nie wykazał przyrostu liczebnego organizacji, ilość harcerzy w 1931 r. zwiększyła się o przeszło 3.000, czyli 7,7%.

Starszyzna (tablica I) wzrost w 1931 r wynosi 68 osób, co stanowi 10% (w 1930 r. — 5%, w 1929 r. — 8%). Faktycznie wzrost jest znacznie większy — nominacyj w okresie sprawozdawczym było 204, różnica powstała stąd, że od wykazywanego dotąd stanu starszyzny odjęto obecnie około 100 instruktorów tak zwanych „bez przydziału", o których G. K. od dłuższego czasu nie posiadała żadnych wiadomości. Dane liczbowe tyczące się obowiązkowości starszyzny umieszczone są w punkcie „sprawy osobowe".

Statystyka starszego harcerstwa (tabl. I) wykazuje gwałtowny spadek liczbowy: 1928, r. — 4042, 1929 — 2897, 1930 — 1974 i 1931 — 832. Spadek ten w dużym stopniu jest pozorny, gdyż w poprzednich latach odnośne cyfry całkowicie bądź z niektórych chorągwi obejmowały wszystkich starszych wiekiem harcerzy, obecnie zaś uwzględnieni są tylko członkowie zrzeszeni. Ponadto cyfra 832 jest znacznie niższa od stanu faktycznego; a to wskutek częściowego tylko uwzględnienia w statystyce chorągwi warszawskiej — 73 osób, gdy tymczasem druk Z. O. wykazuje 381 st. harcerzy — łącznie więc ilość st. harcerzy wyniesie 1140. Niezależnie od powyższych uwag należy dojść do wniosku, że ilość st. harcerzy uległa w okresie sprawozdawczym pewnemu zmniejszeniu się, a w każdym razie nie powiększyła się.

Podział harcerzy i starszyzny według wieku (bez zagranicy) przedstawia się następująco (tablica IV):

7—11 lat —	8349 czyli	20,7%,
12—16 lat —	20.552 czyli	51,1%,
17—21 lat —	9.552 czyli	24,7%,
ponad 21 lat —	1.402 czyli	3,5%.

Z porównania z ostatniem sprawozdaniem wynika, że ilość młodzieży ponad 16 lat w stosunku do ogólnej ilości młodzieży w organizacji wzrosła o 1%; zaprzecza to rozpowszechnionemu mniemaniu o obniżeniu się przeciętnego wieku harcerzy wskutek odpływu starszej młodzieży.

Podział harcerzy według szkół (tablica III, bez starszyzny i zagranicy) wykazuje że:

w szkołach powszechnych jest	14.818 h. —	38%,
w szkołach średnich jest	14.269 h. —	36,5%.
w seminarjach jest	2.446 h. —	6,2%,
w szkołach zawodowych jest	2.004 h. —	5,1%,
młodzieży pozaszkolnej jest	5.562 h. —	14,2%.

Z tablicy III wynika również, że ilość młodzieży wiejskiej (szkolnej i pozaszkolnej) wynosi 3827 harcerzy, a więc zaledwie 9,8%.

Tablica V (środowiska i pomoce) wykazuje niewspółmierny rozwój chorągwi, nprz. środowisk: chor. śląska 101, poleska 7; drużyn: chor. poznańska 227, poleska 22. Co się tyczy izb harcerskich, to ilość ich stale wzrasta, ciągle jednak jeszcze jest mała; 1 izba przypada na 1,8 drużyny.

Z tablicy VI, prócz ilości zbiórek i wycieczek, zasługuje także na uwagę ilość odbytych prób — łącznie 9,875; licząc 1 próbę na harcerza, wypada że 9.875 harcerzy, czyli 25%, zdobyło nowe stopnie harcerskie w 1931 r.

Wreszcie należy podkreślić ogromny rozwój żeglarstwa. Z danych statystycznych, umieszczonych w sprawozdaniu Wydziału Drużyn Żeglarskich wynika, że w roku 1931 ilość jednostek żeglarskich wzrosła ośmiokrotnie, harcerzy dwukrotnie, harcerzy umiejących pływać ośmiokrotnie, taboru żeglarskiego przeszło trzykrotnie.

II. AKCJA LETNIA.

Kryzys ekonomiczny, jaki przeżywa kraj, znacznie utrudnił akcję letnią. Mimo to, dzięki wysiłkom organizacji i subwencjom państwowym, akcja letnia nie tylko nie skurczyła się w porównaniu do lat ubiegłych, lecz poszła naprzód. Świadczą o tem cyfry, wykazujące wzrost kursów o 10, obozów o 12, harcerzy na obozach o 2110, harcerzo-dni o 21.678, przyczem w przeciwieństwie do roku ubiegłego nie były brane pod uwagę, imprezy liczące mniej niż 5 ludzi. Na czoło wysuwają się chorągwie Poznańska i Warszawska, których akcja obozowa stanowi 40% całości. Nastąpiło dalsze zróżnicowanie kursów: G. K. obok związkowych harcerstrzowskich zorganizowała kurs dla kierowników pracy zuchowej, Komendy Chorągwi obok podharcmistrzowskich zorganizowały kursy specjalne, nprz. poznańska kurs gier sportowych, kurs p. w. (o kursach żeglarskich — patrz sprawozdanie wydziału). Poważną pozycję stanowiły imprezy zdobycze: Spała, Praga, Kandersteg. Zlot w Spale odbył się w dniach 12 — 14 czerwca 1931 r. z racji ogólnopolskiego święta w. f. i p. w. i zgromadził 648 harcerzy z 10 chorągwi. Obóz zwiedzał Pan Prezydent Rzeczypospolitej i wziął udział w ognisku, które zresztą osobiście zapalił.

Zlot w Pradze w czasie od 27.6 do 3.7.31 zgromadził 1077 uczestników z 13 chorągwi; poprzedzony był obozem próbnym w Janowie w czasie od 21 do 25 czerwca. Jest to największa z dotychczasowych imprez naszych zagranicznych. Znaczenie przygodowe Zlotu Praskiego — bardzo duże. Na specjalną uwagę zasługuje zorganizowanie w powrotnej drodze w czasie od 2 do 12 lipca obozów wędrownych przez Śląsk Cieszyński po stronie czeskiej. Wzięło w tem udział 3 obozy żeńskie i 23 męskie, łącznie 298 uczestników. Sprawozdanie ze Zlotu w Kandersteg podane jest w sprawozdaniu Wydziału Starszego Harcerstwa.

Dla podniesienia akcji słabszych chorągwi oraz wogóle uregulowania całokształtu akcji obozowej stworzono w G. K. wydział obozów. Z prac w tym kierunku należy wymienić: rejestrację terenów obozowych i próbę zapewnienia ich dla harcerstwa na szereg lat, grupowanie na terenie K. O. P. obozów według chorągwi w celu umożliwienia drużynowym wspólnego przygotowania w ciągu roku poważnej akcji społecznej na obozach, wreszcie ustalenie minimum dla imprez obozowych: 5 uczestników przez 5 dni.

III. PRACE GŁÓWNEJ KWATERY.

Skład Głównej Kwatery.

Naczelnik—hm. Antoni Olbromski, Zastępca—hm. Tomasz Piskorski, Przyboczny—hm. Janusz Wierusz Kowalski, Sekretarz—hm. Eugenjusz Sikorski, Skarbnik—hm. Marjan Koczyk; Kierownicy Wydziałów: Organizacyjnego—hm. Władysław Ludwig, Kształcenia starszyzny—hm. Witold Sosnowski, St. harcerstwa—hm. Tomasz Piskorski, Zuchów—hm. Aleksander Kamiński, Obozów—hm. Zdzisław Słoniewicz, Prasy i propagandy—hm. Mieczysław Węgrzecki, Żeglarskiego—hm. Witold Rubiewski, Wychowania fizycznego—hm. Władysław Ołędzki. Przysposobienia wojskowego—Bohdan Węgler, Drużyn polskich zagranicą — hm. Jan Trzpil, Międzynarodowego — hm. Ignacy Wołkowicz; Kierownicy Referatów: Osobowego—hm. Wacław Pętkowski, Drużyn szkół powszechnych—hm. Czesław Jankowski, Pracy Społecznej—dz. h. Eligjusz Olbromski, Drużyn mniejszościowych—hm. Aleksander Kamiński; Przewodniczący stałych komisyj: Prób—hm. Rp. Stanisław Sedlaczek, Wydawniczej—hm. Józef Sosnowski, Osobowej—hm. Tomasz Piskorski, Dyscyplinarnej—hm. Kazimierz Gorzkowski.

Prace programowe. Komisja Prób opracowała ostatecznie program prób na stopnie młodzieży, przyjmując za podstawę projekt, ogłoszony w Nr. 10 „Harcmistrza" z 1930 r. oraz wnioski obozów harcmistrzowskich z 1931 roku (obowiązujący program ogłoszony w Nr. 3 „Wiadomości Urzędowych" z bieżącego roku).

Prowadzono w dalszym ciągu pracę nad rewizją programów sprawnościowych; opracowano programy sprawności z zakresu w. f. i p. w.

Ustalono regulamin Komisji Dyscyplinarnej.

Przystąpiono do opracowania mundoru instruktorskiego i dla chłopca, zmiany regulaminów jednostek organizacyjnych, zmiany systemu raportowego i ustalenia księgowości drużyn.

Polecono do użytku służbowego jedną książkę, zalecono — trzy. Ponadto szereg prac programowych został wykonany przez poszczególne wydziały: zuchowy, żeglarski, kształcenia starszyzny, w. f. i mniejszościowy.

Sprawy organizacyjne. Po XI. Zjeździe Walnym Z. H. P. nastąpiła zmiana na stanowisku Naczelnika Głównej Kwatery. Zniesiono w G. K. Wydziały Ogólny (wobec powstania Sekretarjatu) i Osobowy (wobec istnienia Komisji Osobowej) oraz Referat Chorągwi Białostockiej; stworzono natomiast nowe Wydziały: Kształcenia Starszyzny i Zuchowy, przekształcono na wydziały Referaty Propagandy, Obozów i Skarbowy; stworzono Referaty pracy społecznej i Drużyn Wiejskich; mianowano kierowników nieobsadzonych wydziałów i referatów. Powołano komisje: Mundurową, Regulaminową, oraz Zmiany Księgowo i systemu raportowego.

System pracy w G. K. oparto na stałym bezpośrednim kontakcie Naczelnika z kierownikami wydziałów i samodzielnych referatów (każdy z nich raz na tydzień w ustalonym dniu składał ustnie Naczelnikowi wyczerpujące sprawozdanie o stanie prac), oraz na pracy komisyjnej, grupując ludzi według zainteresowań. Wobec tego zebrania plenarne G. K. zostały poświęcone tylko sprawom ogólnym i zasadniczym. Zebrań takich było trzy: 19.2.31 — program i organizacja G. K., 16.9.31 — sprawozdanie i program na 1932 r., 20.11.31 — międzynarodowy zlot wodny. Ponadto odbyły się 2 zebrania towarzyskie, projektowane wycieczki nie doszły do skutku.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 3 odprawy komendantów Chorągwi:

3.11.30 — wytyczne nowych regulaminów, ofensywa, 20-lecie, Zlot Praski.

29.3.31 — program G. K., rewizja prób, mniejszości, akcja społeczna, współpraca z władzami państwowemi.

4.10.31 — międzynarodowy zlot wodny, obóz słowiański, p. w. w harcerstwie, budżet, opłaty organizacyjne, administracja drużyny.

Zlikwidowano Chorągwie Włocławską i Płocką i przyłączono je do Mazowieckiej.

Zorganizowano Komendę Chorągwi w Białymstoku.

Zwrócono baczną uwagę na wizytacje, mianowano oddzielnego wizytatora dla każdej chorągwi, wydano instrukcje w sprawie wizytacji, przeprowadzono (w czasie od lutego do końca 31 roku) 52 wizytacyj i dojazdów.

Przekazano doroczną kwalifikację drużyn Komendantom Chorągwi.

Przesunięto terminy raportów rocznych.

Zarządzono rejestrację oznak specjalnych i zatwierdzono oznaki 4 drużyn.

Zarządzono konieczność aprobaty G. K. wydawnictw zawierających instrukcje i przepisy organizacyjne.

Sprawy osobowe. Przeprowadzono kwalifikację pracy instruktorów na podstawie rejestracji na 1931 rok i ogłoszono wyniki (poraz pierwszy). Na ogólną ilość 686 członków starszyzny zarejestrowało się zaledwie 452. Z pośród nich wywiązało się z obowiązków instruktorskich zaledwie 333, co stanowi 75% zarejestrowanych, 46% ogółu starszyzny. (W roku bieżącym zarejestrowało się 550 instruktorów, w tem wywiązało się z obowiązku pracy 487, co stanowi 90% zarejestrowanych).

archiwum harcerskie.pl

Uzyskano nadanie 1 odznaki „Wdzięczności" i 6 „Za uratowanie życia", przyznano 177 odznak „Dziesięciolecia".

Sprawy Skarbowe. Okres sprawozdawczy jest okresem formowania się systemu skarbowego G. K. Stworzono, wydział skarbowy, Z dniem 1.X.31 r. Główna Kwatera Harcerzy została usamodzielniona finansowo analogicznie do G. K. Harcerek. Opracowano więc odpowiednie zmiany w instrukcji skarbowej obowiązującej dotychczas, jak również zmieniono system inkasowania pogłównego i opłat rejestracyjnych (przez K. Ch.). Zmiany te pozwoliły na zmniejszenie wydatków osobowych Działu Skarbowego o 390 zł. miesięcznie, i wydatków kancelaryjnych, z drugiej zaś strony przyczyniły się do podwyższenia wpływów z opłat organizacyjnych, co jednak znalazło swój wyraz dopiero w pierwszym kwartale 1932 roku.

Z uwagi na zmniejszenie się ogólnej sumy wpływów i ze względów zasadniczych poczyniono znaczne oszczędności w wydatkach personalnych zarówno przez obniżenie poborów, jak i stopniowe kasowanie płatnych stanowisk.

Uposażenie pracowników G. K. w grudniu 1930 r. wynosiło 1.735 zł.
w grudniu 1931 r. wynosiło 1.125 zł.
czyli zaoszczędzono miesięcznie 610 zł.

Ponieważ w związku z usamodzielnieniem G. K. nastąpiło rozszerzenie jej agend, Główna Kwatera przejęła na siebie opłacanie maszynistki i księgowego odciążając w ten sposób kasę Naczelnictwa. Pensje tych pracowników wynoszą 450 złotych z kasy G. K. oraz 100 złotych z kasy Naczelnictwa miesięcznie (zamiast płaconych poprzednio przez Naczelnictwo 990 złotych), a więc nawet uwzględniając rozszerzenie agend G. K. wydatki personalne zmniejszyły się o 160 złotych (w obecnej chwili zmniejszone są o 485 złotych miesięcznie).

Daleko idące oszczędności w wydatkach personalnych pozwoliły powiększyć wydatki rzeczowe. Dzięki temu oraz subwencjom Państwowego Urzędu W. F. i P. W. Główna Kwatera udzielała w okresie sprawozdawczym stałych subwencyj miesięcznych Chorągwiom na prace z zakresu W. F. i P. W. (łącznie do tysiąca zł. miesięcznie), a ponadto subwencyj sporadycznych na poważniejsze imprezy, jak zawody strzeleckie, budowę przystani żeglarskiej, bibljotekę dla Bucza i t. p.

Sekretarjat. Prowadzi biurowość i akta Głównej Kwatery załatwia korespondencję bieżącą wszystkich wydziałów, ponadto od 1.IX. 31 r. sprawy dawnego wydziału Ogólnego oraz sprawy zmiany przydziałów starszyzny.

W roku 1931 otrzymano 1544 pism, a wysłano 4.336.

Personel płatny składa się z dwóch osób: sekretarza i maszynistki.

Wydział kształcenia starszyzny. Na czoło wysuwa się kwestja rewizji programów i metod kształcenia starszyzny oraz ściślejszego powiązania jej bezpośrednio z pracą drużyn. W tym względzie opracowano: schemat kształcenia starszyzny, ramowy program wymagań instruktorskich i przepisy organizacyjne. Projekty te zostały przedyskutowane na obozach związkowych w 1931 r. i konferencjach instruktorskich i są obecnie w stadjum ostatecznego opracowania.

Zorganizowano 2 obozy związkowe: nad Wigrami (Komendant hm. Olbromski) i w Brennej (komendant hm. Trylski). W obozie wigierskim brało udział 35 uczestników w wieku 19 do 36 lat, z następujących Chorągwi: warszawskiej, mazowieckiej, lwowskiej, lubelskiej, pomorskiej, śląskiej, białostockiej, zagranicznej oraz G. K.; 26 uczestników miało stopień podharcmistrza.

Program obejmował: zajęcia praktyczne, bieg harcerski, gry, metodyczne zbiórki prowadzone przez uczestników, referaty z dyskusją na tematy wychowawcze i ogólne; wykłady z zakresu psychologji i pedagogiki, gawędy, omawianie programów prób i projektów kształcenia starszyzny. Ukończyło kurs z wynikiem dobrym 20 druhów, z dostatecznym — 2, Próbę na harcmistrza złożyło 14 druhów, na podharcmistrza — 2, i na działacza — 2.

Obóz w Brennej liczył 14 uczestników w wieku 22 — 29 lat, w tem harcmistrzów 3, podharcmistrzów 9, bez stopni —2; z chorągwi: krakowskiej, lwowskiej, poznańskiej i mazowieckiej. Program obejmował gawędy i referaty na tematy, jak nad Wigrami, pokazowe zbiórki, gry polowe i zmysłów, wycieczki, zwiedzanie obozów hucznańskich. Próbę na harcmistrza złożyło 7 druhów, na podharcmistrza — 2.

Kursy podharcmistrzowskie. Dla zapewnienia należytego poziomu kursów podharcmistrzowskich G. K. zezwoliła na urządzenie ich tylko chorągwiom mocniejszym, słabsze przyłączając do nich, względnie łącząc w grupy. Ogółem zorganizowano 10 kursów, mianowicie: chor. kieleckiej — (także dla radomskiej i zagłębiowskiej), krakowskiej, lwowskiej, łódzkiej (także dla lubelskiej) mazowieckiej, pomorskiej, poznańskiej, śląskiej, warszawskiej (także dla białostockiej) i wileńskiej (także dla brzeskiej) wołyńskiej).

Kursy podharcmistrzowskie trwały zręguły po 4 tygodnie, wyjąwszy Mazowsze (2 tygodnie). Wizytacje przeprowadzone na kursach wskazały, że każdy z nich zupełnie inaczej traktuje swoje zadanie i niezawsze właściwie.

Kursy podharcmistrzowskie trwały z reguły po 4 tygjach: krakowskiem, poznańskiem i wileńskiem, uczestników ogółem 100. Obsada była całkowicie harcerska, program oparty w dużym stopniu na wytycznych pracy druhu hm. Wł. Szczęgła. Projektowane kursy dla absolwentów seminarjów nie doszły do skutku z braku dostatecznej liczby zgłoszeń. Kandydaci naogół zostali wtączeni zastępami do kursów podharcmistrzowskich. Wszystkie chorągwie zorganizowały kursy dla drużynowych o charakterze przeważnie technicznym. W dalszym ciągu prowadzony był kurs korespondencyjny G. K. — w roku 1930 ukończyło go zaledwie 2 druhów, w 1931 — 4. W związku z zapoczątkowaniem akcji obozowej zimowej szkolenie starszyzny zaczyna się przenosić na kursy zimowe, co spowoduje znaczne odciążenie akcji letniej.

Bucze nie jest jeszcze należycie wyzyskane — odbywają się tam różne kursy chorągwiane, jednak dotąd nie stworzono z Bucza stałej szkoły instruktorskiej. G. K. zakupiła i oddała do użytku Bucza bibljotekę instruktorską, liczącą 297 tomów. Bibljoteka oraz projekowane Muzeum harcerskie to pierwszy krok do stworzenia z Bucza nietylko ośrodka kształcenia starszyzny lecz i harcerskiej pracowni naukowej.

Wydział Starszego Harcerstwa.

Dzięki staraniom Wydziału Starszego Harcerstwa wznowiono w „Harcmistrzu", począwszy od Nr. 4 (kwiecień) stały dział p. t. „Starsze Harcerstwo", w specjalnej winietce. Dział ten niemal w całości zasilano materjałami, dostarczanemi przez Wydział St. Harc.

Uruchomiono Radę Starszego Harcerstwa przy Głównych Kwaterach. Należy zaznaczyć, że sekretarjat ostatniego Zjazdu Walnego zagubił listę osób, wybranych do Rady i Wydział St. Harcerstwa wraz z analogicznym Wydziałem G. K. Z, przez dłuższy czas ustalał skład osobowy Rady. Kierownik Wydziału St. Harc. został na posiedzeniu Rady w dniu 10 października 1931 r. wybrany na jej przewodniczącego.

Ożywiono Starszo - Harcerski Kręg Puszczy i przedsięwzięto poczynania w kierunku uporządkowania, scalania i pogłębienia ruchu puszczańskiego w St. Harcerstwie. M. in. opracowano ostateczne tekst Prawa wymienionego Kręgu.

Zorganizowano Wyprawę Polską na Pierwszy Zlot Międzynarodowy Roversów w Kandersteg, w Szwajcarji, który trwał od dnia 29 lipca do dnia 8 sierpnia 1931 r. Wyprawa liczyła 12 osób i połączona była z wycieczką po Szwajcarji i Austrji. Uczestnicy Wyprawy brali czynny udział w odbywającej się równocześnie ze Zlotem Konferencji Roversów, przyczem dh. Jerzy Zawodzki przygotował na Konferencję specjalny referat o Starszem Harcerstwie w Polsce, który został wytłumaczony w języku angielskim i rozdany uczestnikom Zlotu. W czasie Zlotu odbyło się uroczyste ofiarowanie Izby Śląskiej Międzynarodowemu Skautowemu Klubowi Alpejskiemu. Komendantem Wyprawy i przewodniczącym Delegacji Polskiej na Konferencji był Kierownik Wydziału St. Harc.

Na obozie Zlotu Skautów i Skautek Słowiańskich w Pradze Czeskiej zorganizowano wespół z druhnami słowiańskiego ognisko starszo - harcerskie. Podczas ogniska został przyjęty do polskiego St. Harc. Kręgu Puszczy przedstawiciel czechosłowackich starszych skautów.

Przygotowano kurs instruktorski kierowników zrzeszeń starszoharcerskich na sierpień nad jez. Wigierskiem. Kurs jednak nie doszedł do skutku, z powodu zbyt małego zainteresowania nim ze strony zrzeszeń. Na kurs stawiło się zaledwie kilku kandydatów, którzy, wobec odwołania kursu, zostali skierowani na kursy instruktorskie.

Nawiązano bliższy kontakt z szeregiem zrzeszeń starszoharcerskich i kierowników pracy na tym terenie. M. in. kierownik Wydziału wziął udział w odprawie zrzeszeń st. harc. Chorągwi Krakowskich w Trzebini oraz uczestniczył kilkakrotnie w zbiórkach zrzeszeń w Warszawie.

Rozpoczęto gromadzić pamiątki do działu st. harc. w przyszłem Muzeum Harcerskiem.

Rozpoczęto przygotowania do Zjazdu Starszo - Harcerskiego (konferencji pragnij) mnych przedsięwzięć letnich St. Harc., jakie mają odbyć się latem 1932 r.

Zgrupowano w Wydziale St. Harc. grono stałych współpracowników, którzy w przyszłości będą mogli samodzielnie poprowadzić Wydział, dając jednocześnie gwarancję ciągłości pracy.

Wydział Zuchowy. Opracowano i wydano regulaminy zuchowe, obejmujące prawo, obietnicę, sprawy organizacyjne, oraz programy prób na gwiazdki i sprawności. Wprowadzono Dział Zuchowy w „Na Tropie", redagowany przez Kierownika Wydziału Zuchowego w G. K. Urządzono 10-dniowy kurs kierowników pracy zuchowej w sierpniu 1931 roku nad Wigrami, uczestników 20 oraz zimowy kurs kierowników gromad zuchowych w Warszawie i 1-dniowy kurs dla kierowników gromad w Płocku; wszystkie prowadzone przez Kierownika Wydziału. Ponadto Kierownik Wydziału wygłosił referaty o pracy zuchowej na zjazdach drużynowych i starszyzny w Łodzi i Krakowie oraz odbył szereg konferencyj. Wydział utrzymuje listowny kontakt i udziela wskazówek w pracy wielu środowiskom i osobom w Polsce.

Referat szkół powszechnych.

Zywiołowy wprost rozrost harcerstwa wśród młodzieży szkół powszechnych podkreślił konieczność zajęcia się szczególnego tym działem pracy.

W samym końcu grudnia 1930 r. został przy G. K. M. mianowany specjalny referent do spraw drużyn przy szkołach powszechnych.

W początku stycznia 1931 r. opracowany został kwestjonarjusz do poszczególnych kierowników drużyn szkół powszechnych, którego odpowiedzi były do konferencji, zwołanej na 11 — 12 kwietnia 1931 r. Przedstawiciele Komend z Warszawy, Mazowsza, Poznania, Krakowa, Pomorza, Śląska, Łodzi, Białegostoku, Kielc, Zagłębia i Płocka - Włocławka obradowali na tematy „Harcerstwo w szkołach powszechnych" (hm. Cz. Jankowski), „Program pracy dla drużyn w dużem mieście" (hm. Józef Sosnowski), „Program pracy dla drużyn w małem mieście" (hm. X. Marjan Luzar), wreszcie „Harcerskie drużyny wiejskie" (dh. Adam Miłobędzki). Bardzo ożywiona dyskusja rozwinęła poruszone tematy i stwierdziła, że dział pracy harcerskiej w drużynach przy szkołach powszechnych wybija się na czoło pracy harcerskiej. Na konferencji był obecny przedstawiciel Min. W. R. i O. P. G. K. M. w porozumieniu z Komendami Chorągwi, Ministerstwem W. R. i O. P. oraz P. U. W. P., przystąpiła do organizowania kursów (obozów) — dla nauczycieli szkół powszechnych (patrz kształcenie starszyzny). W szeregu Komend powołano specjalne wydziały — względnie referaty drużyn szkół powszechnych; najżywsza działalność wykazują wydziały w chorągwiach pomorskiej i warszawskiej.

Od siedmiu ośrodków utrzymują przemyślane i nacechowane starannością, wzorowe roczne programy pracy — które posłużyły, jako materjał dodatkowy do opracowania jednolitego ramowego programu dla tych drużyn.

Wydział prasy i propagandy.

Radjo. W roku sprawozdawczym odbyło się w studjo warszawskiem Polskiego Radja dh. t. r. „kwadransów harcerskich", które trwały początkowo po 15 minut, a w listopadzie zostały skrócone do 5 minut i zmienione na „Harcerskie Wiadomości Radjowe". W maju został ustalony dokładny program większych odczytów, które przygotowali harcmistrze — specjaliści od pewnych działów. Z chwilą skrócenia czasu „kwadransów" trzeba było zrezygnować z odczytów i ograniczyć się do „Wiadomości", aktualnych z życia skautowego oraz harcerstwa, zrywając temsamem z dawną metodą przepisywania „Harcerstwa" i innych pism artykułów programowo-metodycznych. Ponadto wyzyskano audycje do nadawania pilnych rozkazów.

W grudniu nawiązano kontakt z referentami harcerskimi radjostacji poznańskiej, katowickiej i lwowskiej, oraz wprowadzono zwyczaj wymiany tekstów, które są wykorzystywane również i w prasie, a bezwzględnie zacieśniają kontakt z innemi rozgłośniami i ujednostajniają charakter odczytów.

Prasa. Opracowano regulamin korespondentów, nawiązano kontakt z korespondentami prowincjonalnemi i przygotowano zjazd referentów prasowych komend chorągwi (odbył się 10.I.1932 r.). W dziale prasowym współpracowali dhowie: Jerzy Lenczewski, Zdzisław Jeziorański, Michał Pluciński i Wiersz - Kowalski. Artykuły pracowników ukazywały się w pismach: Gazeta Warszawska, Dzień Polski, Pisma S-ki „Prasa Polska", Ilustrowany Kurjer Codzienny", „Iskry" oraz w Kurjerze Warszawskim (do listopada).

W okresie od 1.IV do 31.XII.1932 r. rozesłano redakcjom pism jednobrzmiące komunikaty w sprawach Zlotu Praskiego, Zlotu w Wiedniu i Kandersteg, akcji letniej obozowej i różne wiadomości harcerskie specjalnie dla prasy prowincjonalnej. Z chwją zorganizowania sieci własnych korespondentów na ich ręce rozsyła się komunikaty zamiast do gazet.

Od czerwca 1931 r. zaprenumerowano przez Informację Prasową wycinki prasowe. Opracowanie statystyczne wykazało, że najwięcej pisze o harcerstwie prasa na terenie Chorągwi Warszawskiej, Pomorskiej, Poznańskiej. Około połowy ogólnej ilości wzmianek o harcerstwie pochodzi od korespondentów harcerskich. Osiem pism polskich posiada oddzielne szpalty, poświęcone harcerstwu: Słowo Pomorskie (Toruń), Gazeta i Dziennik Bydgoski, Dziennik i Kurjer Poznański, Orędownik Wielkopolski (Poznań), Katolik Polski i Katolik Śląski (Katowice). Z pism polskich zagranicą szpalty harcerskie mają: Dziennik Polski (Paryż), Wiarus (Lille), Młody Polak (Berlin). Wydział poczynił starania by i inne pisma w Polsce i zagranicą otworzyły specjalne rubryki harcerskie.

Biuro Propagandy — opracowano projekt statutu Biura Propagandowego. W tej sprawie odbyło się kilka konferencyj, jednak sprawa nie została ostatecznie rozstrzygnięta. Natomiast skoordynowano całkowicie pracę z G. K. Harcerek.

Przystąpiono do badania opinji młodzieży o pismach harcerskich i młodzieży. W tej sprawie rozpisano ankietę do przeprowadzenia w gimnazjach. Ankieta jest w trakcie przeprowadzania.

Omawiano kwestję Muzeum Harcerskiego, opartego o jedno ze stałych Muzeów Warszawskich.

Wydział Drużyn Żeglarskich.

Program pracy zakreślony na 1931 r. został całkowicie zrealizowany:

1. Stopnie dla drużyn żeglarskich zostały opracowane, ogłoszone jako materjał dyskusyjny w „Wilku Morskim", Nr. 4 z dnia 1.IV.31 r. Po zasięgnięciu opinji IV Konferencji Żeglarskiej i przeprowadzeniu drobnych poprawek — przedłożono Druhowi Naczelnikowi do zatwierdzenia.

2. W dniu 8 lutego (niedziela najbliższa 10 lutego) w całej Polsce uroczyście obchodziły drużyny żeglarskie rocznicę odzyskania dostępu Polski do morza, wysyłając z tego apelu krótkie sprawozdanie, oraz rezolucję, stwierdzające, że Harcerstwo „Czuwa twarzą zwrócone ku morzu".

3. Przeprowadzona rejestracja jednostek żeglarskich wykazała wielki wzrost drużyn, zastępów i takiem wodnego. Umieszczone w załączeniu dane w formie dostatecznej charakteryzują rozwój pracy wodnej drużyn.

4. Kartoteka drużyn została założona.

5. Staraniem wydziału i dzięki uprzejmości Redaktorów „Harcerza" i „Na Tropie" w pismach tych systematycznie prowadzone były działy poświęcone zagadnieniom pracy żeglarskiej w Harcerstwie.

6. W lutym 1931 roku ukazał się „Harcerz" Nr. 2 zawierający oprócz zwykłych materjałów i ogólnych, historję wszystkich drużyn żeglarskich w Polsce.

7. Wydział rozesłał w teren 60 kompletów biblioteczek, zawierających materjał propagandowy, oraz techniczny.

8. Kontakt z drużynami jest bardzo żywy, a rozkaz Naczelnika Głównej Kwatery udzielający pozwolenia na bezpośrednią korespondencję jednostek żeglarskich z Wydziałem w sprawach wodnych w znacznym stopniu ułatwia porozumienie i współpracę.

9. Współpraca Harcerstwa z Polskim Związkiem Kajakowców, Polskim Związkiem Żeglarskim i Ligą Morską i Kolonjalną jest naogół luźna. Pomimo kilkakrotnych konferencyj nie zdołano definitywnie ustalić ram wzajemnego porozumienia i pracy. Z Polskim Związkiem Kajakowców nawiązany jest bliski kontakt i są dane że współpraca będzie ożywiona, z Zarządem Głównym Ligi Morskiej i Kolonjalnej — uzgadnia się postulaty przyszłej współpracy, pomimo to niektóre oddziały bardzo wydatnie zaopiekowały się już drużynami.

10. IV Konferencja Żeglarska odbyła się w Warszawie w dniu 19 kwietnia 1931 r. pod przewodnictwem Dha hm. Tomasza Piskorskiego. Konferencję zaszczycili swą obecnością gen. Zaruski, gen. Kwaśniewski, reprezentując Ligę Morską i Kolonjalną, oraz Polski Związek Kajakowców, p. Aleksandrowicz z Polskiego Związku Żeglarskiego i p. Oster, reprezentujący Okręg stołeczny Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Konferencja liczyła 73 uczestników reprezentujących 29 środowisk (sprawozdanie w „Harcmistrzu" Nr. 6/31 r.).

11. Celem ujęcia organizacji drużyn żeglarskich w pewien system, Wydział postanowił położyć specjalny nacisk na tworzenie w 1931 r. drużyn specjalnie wzdłuż Wisły, a w drugim dopiero rzędzie nad innemi rzekami.

Rozesłane w tej sprawie instrukcję tylko częściowo odniosły skutek, gdyż w całym szeregu miast położonych nad Wisłą niema jeszcze jednostek żeglarskich.

12. Do użytku służbowego drużyn żeglarskich polecona została książka opracowana przez hm. Witolda Bublewskiego p. t. „Kajakami na wodnym szlaku".

13. Akcja kursowa Wydziału była dość ożywiona.

Na 2 kurs Morski w Gdyni organizowany przez Państwowy Urząd W. F. i P. W. wysłano 51 harcerzy, oraz ułatwiono pobyt 6 harcerkom.

Po części teoretycznej kursu 7 druhów otrzymało stopień „kapitana morskiej żeglugi jachtowej" (100% zgłaszających się do egzaminu), oraz 31 harcerzy i 5 harcerek uzy-

archiwum harcerskie.pl

skało stopień „sterników morskich", 6 druhów do egzaminu nie przystąpiło (wyjechali wcześniej), 7 zdało z wynikiem niepomyślnym.

W okresie od dnia 12.VIII do 28.VIII odbyto szkolną podróż na „Junaku": w podróży tej wzięło udział 9 harcerzy i 6 klubowców. Harcerze pełnili między innemi służbę oficerów nawigacyjnych i zastępcy kapitana.

Na „Junaku" przebyto 900 mil morskich, zawijając do portowych miast: Rönne, Kopenhagi, Varbergu, Göteborgu, Helsingeru.

Komendantem grupy harcerskiej był Dh. hm. Witold Bublewski.

2. Kurs żeglarski odbył się nad jeziorem Charzykowskiem przy udziale 60 harcerzy i trwał 25 dni.

3. Kurs żeglarski odbył się nad jez. Białem pod Augustowem skupiając 30 harcerzy i trwał 4 tygodnie.

14. Wydział drogą listowną i rozmów osobistych z kierownikami pracy zachęcał drużyny i zastępy do uprawiania turystyki na szerszą skalę.

Ogólne zestawienie przebytych km. w 1931 r. Było 39 obozów wędrownych, liczących łącznie 438 ludzi na 132 łodziach. Przebyto — 23,250 km. (w tej liczbie nie figurują wycieczki drużyn lądowych niezarejestrowanych jako żegl. które przejechały około 10.000 km.).

15. Harcerstwo bardzo czynnie współpracuje z Polskim Związkiem Kajakowców nad gromadzeniem materjałów o uspławnieniu polskich rzek i możliwościach turystycznych.

W tym celu wysłany został do drużyn okólnik i formularz. Do dnia 1.I.1931 r. otrzymano 24 odpowiedzi.

Dodać należy jeszcze, że cały szereg środowisk dzięki poparciu Głównej Kwatery przystąpił do budowy własnych przystani.

Całkowicie wykończone przystanie są w Przemyślu, Warszawie, w budowie w Poznaniu, Wilnie, Płocku i Włocławku. Sporo drużyn myśli nad rozpoczęciem budowy zabiegając obecnie o uzyskanie na ten cel funduszów.

W dn. 28.VII.31 r. został przekazany przez p. Starostę w Chojnicach do użytku drużyn żeglarskich Ośrodek Żeglarski nad jez. Charzykowskiem. Ośrodek żeglarski posiada 2 olbrzymie sale, mieszczące po 60 łóżek, oraz 6 mniejszych pokoi i kuchnię.

Wizytacje. Wszystkie kursy organizowane przez Główną Kwaterę Harcerzy oraz obozy wędrowne, które przybywały do Gdyni były wizytowane przez hm. Witolda Bublewskiego.

Dane liczbowe
(dotyczące jednostek, zarejestrowanych w K. H. D. Z.)

	1.I.31	1.I.32
Ilość środowisk	23	45
„ drużyn	21	37
„ zastępów samodzielnych	5	173
„ harcerzy	830	1611
w tem 16-letnich	300	449
16—20 letnich	500	959
pełnoletnich	30	163
umiejących pływać	150	1267
„ instruktorów żeglarstwa	—	66
„ taboru	83	290

Wydział W. F. opracował zmiany do prób na stopnie harcerskie, projekty zmian prób sprawności z w. f., przystąpił do opracowania programu pracy w. f. w drużynach, hufcach i chorągwiach; utrzymywał kontakt z Państwowym Urzędem W. F. i P. W. i z polskiemi związkami sportowemi; gromadził wydawnictwa z w. f. i przekazywał Chorągiom i drużynom. Dążeniem wydziału w. f. było zorganizowanie przy wszystkich chorągwiach wydziałów w. f. lub referatów i przekazanie im organizacji zawodów o Mistrzostwa Chorągwi z tych działów, które na ich terenie dadzą się przeprowadzić.

Ogłoszone w styczniu korespondencyjne zawody łyżwiarskie przeprowadziła i złożyła z nich sprawozdania tylko chorągiew wileńska. Na organizowane przez Chorągiew Śląską z poparciem finansowem G. K. Związkowe Zawody Narciarskie tylko Chorągiew Krakowska wysłała zespół narciarski w pełnym składzie. Na ogłoszone przez Wydział trzy konkursy dla drużyn: 1) dla drużyny, która własnemi domowemi środkami zaopatrzy wszystkich członków w narty, 2) dla drużyny, która procentowo zdłobędzie największą ilość oznak sportowych Polskiego Związku Narciarskiego, 3) dla drużyny, która nauczy wszystkich chłopców jeździć na nartach, zgłosiło się na konkurs pierwszy i trzeci po jednej drużynie, na drugi — żadna.

Z dotychczasowej praktyki wynika, że Mistrzostwa Związkowe, pominąwszy względy finansowe, należy organizować tylko w wyjątkowych wypadkach t. j., gdy odbywa się Zlot, lub jakiś większy zjazd drużyn z całej Polski.

Na zawodach lekkoatletycznych na Zlocie Słowiańskim w Pradze uzyskaliśmy w ogólnej klasyfikacji II miejsce, a w zawodach łucznych I miejsce i tytuł „Mistrza Słowiańskiego" w łucznictwie.

Na 3 Maja Wydział zaprojektował w roku sprawozdawczym imprezę propagandową, zakrojoną na większą skalę: gwiazdzistej sztafety i zjazdy do miast wojewódzkich z adresami od drużyn do Pana Prezydenta R. P. na ręce Wojewodów; imprezę tą wydział zamierza rozszerzyć na wszystkie drużyny. Raporty nadesłały chorągwie: białostocka, kielecka, lwowska, mazowiecka i radomska.

P. O. S. Wydział przeprowadził w prasie harcerskiej propagandę P. O. S.; nabył po cenie księgarskiej i rozesłał do wszystkich chorągwi broszury, zawierające regulaminy P. O. S.; wystąpił do władz państwowych z prośbą o przyznanie prawa przeprowadzenia prób na P. O. S. Komisjom przy Komendach Chorągwi.

Łucznictwo. Wydział zorganizował i wysłał reprezentację na Zlot Słowiański w Pradze, na Mistrzostwa Polski do Lwowa i na zawody międzynarodowe. Od września referat łucznictwa przeszedł do wydziału p. w., wobec tego szczegółowe sprawozdanie znajduje się przy sprawozdaniu p. w.

Wydział wystąpił z wnioskiem zorganizowania w Polsce międzynarodowych zawodów skautów morskich, opracował projekt i program zawodów.

Ponadto przeprowadzono 20 wizytacyj środowisk i kursów w zakresie w. f.

Wydział P. W.

W roku 1931 zwrócono specjalną uwagę na reprezentację Harcerstwa w zawodach strzeleckich i łucznych, przygotowując zawodników zgromadzonych w Harcerskich Klubach Strzelecko - Łucznych, z których najwyższym stał się H. K. S. L. Warszawa.

Zawody o Mistrzostwo Tatr w Zakopanem odbyły się w dniach 27, 28 i 29 marca 1931 roku. W powyższych zawodach udział wzięło sześciu najlepszych naszych zawodników, dzięki czemu wyniki były pomyślne, a mianowicie: w konkurencji E. 1. — broń długa, małokalibrowa, odległość 50 mtr., tarcza 20/12 ctm., oraz w konkurencji D. 1. — pistolet dowolny małokalibrowy, odległość 50 mtr., tarcza 50/20 ctm., jednostkowo pierwsze miejsce uzyskał druh Boye Stefan, zdobywając zaszczytny tytuł „Mistrza Tatr na 1931 rok" zespołowo pierwsze miejsce i tytuł „Mistrzowski Zespół Tatr na 1931 rok" uzyskali również harcerze.

W dniach od 3 do 10 maja 1931 r. zorganizowane były przez Harcerstwo z Płocka — „IV Płockie Zawody Strzeleckie", w których szereg Harcerzy i Drużyn Harcerskich zajęło pierwsze miejsca.

W dn. 23, 24 i 25 maja 1931 roku odbyły się w Warszawie „IV Centralne Związkowe Zawody Strzelecko - Łuczne", w którychto po raz pierwszy brały udział Harcerki, a także pierwszy raz w tym roku zostały połączone zawody strzeleckie z łucznemi. W zawodach łucznych w grupie starszych, pierwsze miejsce w strzelaniu potrójnem (30, 40 i 50 mtr.), zdobył dh. Michał Sawicki (41 W. D. H.) — 340 pkt./648; zespołowo — Chorągiew Warszawska 692/1944.

W grupie junjorów — tytuł „Mistrza Kurkowego" w Z. H. P. na rok 1931 zdobył Zygmunt Truszkowski z 40 W. D. H. Ważniejsze wyniki z zawodów strzeleckich:

1) broń długa, woj kowa, 300 mtr. tarcza D. — pierwsze miejsce za 3 postawy łącznie — dh. Michał Sawicki (41 W. D. H.) pkt. 291/400;

2) broń długa cal. 22, 50 mtr. tarcza B — pierwsze miejsce za 3 postawy łącznie — i tytuł „Pierwszego Strzelca Harcerza Stolicy 1931" dh. Stefan Boye (15 W. D. H.) — pkt. 1045/1200.

3) broń cal. 22, 50 mtr. tarcza A — pierwsze miejsce za 3 postawy łącznie — dh. Stefan Boye (15 W. D. H.) pkt. 288/300; zespołowo zaś pierwsze miejsce 15 W. D. H. — pkt. 1230/1500, drugie drużyna Mazowiecka pkt. 1120/1500.

W dniach od 18 do 21 czerwca 1931 r. odbyły się w Warszawie Zawody o „Mistrzo two stolicy", w których z pośród harcerzy najlepsze wyniki osiągnął druh Burakowski Bolesław, zdobywając na 200 mtr. I miejsce w I klasie zawodników i II miejsce w tejże konkurencji, w ogólnej klasyfikacji t. j. I-ej i II-ej klasie zawodników łącznie.

W VI Narodowych zawodach, które odbyły się we Lwowie, brali udział tylko zawodnicy wyborowi i I klasy. Ważniejsze wyniki osiągnięte przez harcerzy były następujące:

A. 1. karab. wojsk. odl. 300 mtr. tarcza D — I miejsce zespołowo na 25 zespołów stających do zawodów, w tem 12 zespołów wojskowych. Pierwszy raz w Polsce zdarza się, aby z karabinu wojskowego pierwsze miejsce zajął zespół cywilny.

D. 1 pistolet dowolny, cal. 22, odl. 50 mt. tarcza A.

I miejsce dh. Kubalski Tadeusz na 56 zawodników **„Mistrz Polski 1931 r.".**

I miejsce zesp. harc. w składzie druhów: Kubalski Tadeusz, Sawicki Michał i Unger Ryszard, stawało 9 zespołów **„Mistrzowski Zespół Polski" 1931 r.**

E. Karabin małokalibrowy.

E. 1. Broń typu dowoln. odl. 50 mtr. tarcza B. stojąc. Druh Sawicki Michał zdobył 5 miejsce na 124 zawodników, zespół 3 miejsce na 15 zespołów.

E. 2. Jak E. 1. klęcząc zespołowo 4 miejsce na 15 zespołów.

E. 3. Jak E. 1. leżąc, zespołowo 3 m. na 15 zespołów.

E. 1. + E. 2. + E. 3. druh Boye Stefan 11 miejsce na 122 zaw. zespół 3 miejsce na 15 zesp.

E. 4. — broń cal. 22, przyrządy celownicze odkryte, odl. 50 mtr. tarcza A — pierwsze miejsce — dh. Stefan Boye „Mistrz Polski" na 1931 r. i **wyrównany rekord Polski.** Zespół harcerski — IV miejsce.

W zawodach międzynarodowych, które odbyły się w czasie od 23.8 do 6.9 we Lwowie — brali udział dhowie: Stefan Boye, Michał Sawicki i Tadeusz Kubalski. W zawodach łucznych druh Michał Sawicki zdobył **„Mistrzostwo świata"** w sumie 3 odl. W zawodach strzeleckich harcerze uzyskali następujące miejsca:

A. 1. dh. Stefan Boye w postawie stojącej 14 miejsce (5 Polak). E. 4. dh. Stefan Boye leżąc uzyskał 8 miejsce.

Oprócz zawodów wyżej wymienionych odbyły się zawody klubowe „Legja" — „H. K. S. L.", w dniach 11 i 12.3 1931 r., w których harcerze zajęli następujące miejsca:

II — Stefan Boye, III — Bolesław Burakowski; zespół harcerski w składzie: Stefan Boye i Jan Jendrall i Michał Sawicki przed zespołem „Legji", — oraz w dniach 4 i 5.5 1931 r. zawody o najlepsze skupienie, w których brali udział Stefan Boye, Jan Jendrall i Bohdan Wegler.

W czasie od dnia 20.X — do 20.XI.1931 r. odbyły się III Harcerskie Korespondencyjne Związkowe Zawody Strzelecko - Łuczne. Zawody te obejmowały następujące konkurencje: E. 4. — broń ca. 22, odl. 50 mtr. — tarcza A. 3 postawy — stanęło do zawodów indywidualnych 158 zawodników z 9 Chorągwi: Pierwsze miejsce zajął: dh. Załęski B. Pomorze, Bhonnica 278 pkt./300 możliwych.

Do zawodów zespołowych stanęło zespołów 8 z 4 Chorągwi: Pierwsze miejsce zajął: zespół Komendy Chorągwi Toruń 1183/1500 pkt.

E. 16. — broń cal. 22, odl. 25 mtr. tarcza C. Strzelanie dla junjorów, 2 postawy: stanęło 38 zawodników do zawodów indyw. z 6 Chorągwi, I miejsce zdobył Sowiński z Chor. Warszawskiej 20 W. D. H. — 80/100.

Do zawodów zespołowych stanęły 2 zespoły z 2 Chorągwi. I miejsce zdobyła 20 warsz. D. H. 422/600 pkt.

L. 2. — strzelanie z łuku dla junjorów odl. 20 mtr. tarcza B. stanęło 3 zawodników z 1 Chorągwi, zwyciężył Makowski A, Chor. Poznańska — 3 Kościańska 38/216 pkt.

Poza strzelectwem w roku 1931 harcerze brali czynny udział w marszu Sulejówek — Belweder odbywającym się 19 marca. Drużyny biorące w nim udział osiągnęły wyniki zupełnie zadawalające.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
L. p.	CHORĄGIEW	PRZYSPOSOBIENIE WOJSKOWE									
		Harcerze w/g stopni P. W.				Harcerze ćwicz. w oddz. P. W.				Wśród członków d-n znajduje się	
		bez stopnia P. W.	z I stopniem P. W.	z II stopniem P. W.	RAZEM	w specjalnych oddziałach harcerskich P. W.	w hufcach szkoln. bez wydzielenia w oddziały harcerskie	w hufcach szkoln. z wydzieleniem w oddziały harcerskie	RAZEM	oficerów rezerwy	podofic. rezerwy
1	Białostocka	407	109	63	579	68	177	—	245	1	10
2	Kielecka	59	68	33	160	—	135	—	135	2	4
3	Krakowska	450	310	194	954	70	460	49	579	2	17
4	Lubelska	355	112	98	565	—	156	5	161	5	3
5	Lwowska	544	369	223	1136	55	454	—	509	5	16
6	Łódzka	1020	189	118	1327	88	228	—	316	5	33
7	Mazowiecka	629	290	255	1174	99	547	—	646	3	16
8	Poleska	167	44	25	236	—	109	—	109	—	1
9	Pomorska	732	248	224	1204	92	362	68	522	4	9
10	Poznańska	1613	702	505	2820	423	1432	10	1865	14	50
11	Radomska	298	117	75	490	65	143	—	208	5	17
12	Śląska	1215	326	251	1792	238	380	15	633	7	46
13	Warszawska	*	262	172	434	—	386	—	386	10	42
14	Wileńska	274	178	138	590	44	308	—	352	1	7
15	Wołyńska*)										
16	Zagłębiowska*)										
		7763	3323	2374	13461	1242	5277	147	6666	64	271

*) Brak danych.

archiwum harcerskie.pl

Wydział Drużyn Polskich Zagranicą w okresie sprawozdawczym udzielał rad programowo - organizacyjnych i metodycznych kierownikom pracy oraz poszczególnym drużynom: załatwiał korespondencję bieżącą, utrzymując łączność możliwie z jaknajwiększą ilością środowisk; utrzymał stałe porozumienie, w szczególności w okresie letnim, z komendami chorągwi, które zaofiarowały swą współpracę wydziałowi; wykorzystał dla pracy harcerskiej zagranicą wyjazdy 10 instruktorów i harcerzy, powierzając im pomoc w akcji letniej i pracy bieżącej komend i drużyn na wychodźtwie; wysłał drużynom zagranicą bezpośrednio lub pośrednio przez instytucje i Ministerstwa 12 bibljotek harcerskich zawierających około 200 tomów podręczników. Obecnie tego harcerze przebywający w obozach w Polsce otrzymali sto kilkadziesiąt polskich książek. Ponadto wydział przesłał Radzie Organizacyjnej Polaków z Zagranicy 25 książek i 173 egz. czasopism dla młodzieży w celu przesłania na nagrody sportowe w Danji, oraz na podarki gwiazdkowe dla różnych środowisk wychodźtwa polskiego.

Wydział wysyłał stale na swój rachunek komendom i hufcom zagranicą 16 egz. „Haremistrza" oraz od czasu do czasu po kilka numerów czasopism dla młodzieży. W końcu roku wydział uzyskał od redakcji „Harcerza" i „Na Tropie" bezpłatną prenumeratę roczną po 50 egz. dla drużyn z zagranicy, za które będzie zwracał tylko koszta przesyłki.

Wydział opracował projekt statutu okręgu Z. H. P. we Francji, gdyż zachodzi konieczność zalegalizowania Związku na tamtejszym terenie, oraz w porozumieniu z Wydziałem Starszo - Harcerskim G. K. poprawki do statutu Gromady Starszoharcerskiej w Gdańsku; współdziałał z szeregiem organizacyj społecznych w kraju i zagranicą z Konsulatami R. P. i Ministerstwami; wreszcie współdziałał b. żywo w akcji letniej drużyn polskich zagranicą, bądź organizując dlań obozy w kraju, bądź pomagając na miejscu subsydjami i instruktorami z kraju.

Dane liczbowe.

1. Ogółem harcerzy poza granicami Polski:

należących do Z. H. P.	1194	har. w 45 druż.	w 39	środowiskach
stanowiących oddzielne				
organizacje	508	„ „ 22	„ „ 17	„ „
należących do obcych				
organizacyj	2592	„ „ 109	„ „ 63	„ „
Razem harcerzy	4294	169	119	środowiskach
w roku 1930 było:	3691	har. w 144 druż.	w 96	środowiskach
przybyło	603	„ 25	„ 25	„ „

2. Akcja letnia obejmuje: 5 kursów zastępowych, 1 kurs drużynowych, 1 kolonję, 4 dłuższe wycieczki oraz udział w kursach i obozach krajowych.

Ogółem brało udział w akcji letniej 333 harcerzy (6.127 harcerzondi) z 10 państw, w tem: 163 harcerzy na kursach, organizowanych specjalnie dla zagranicy, 30 na kolonji, 56 na wycieczkach, 54 w obozach i na kursach chorągwi w Polsce, 30 na Zlocie, z tego 181 harcerzy było na powyższych imprezach w Polsce, a reszta zagranicą.

Wydział Międzynarodowy.

Uwaga: Sprawozdanie dotyczy działalności obecnego Komisarza Zagranicznego (12.III.31 — 31.XII.31); materjałów sprawozdawczych za okres poprzedni G. K. nie posiada.

Brak archiwum Wydziału i wydawnictw zagranicznych, uniemożliwił zapoznanie się z pracą Wydziału Międzynarodowego w okresie do 1930 r.

Pomimo spóźnionej pory (początek marca, a więc 3 i pół miesiąca czasu do wakacyj), nie były poczynione dostateczne przygotowania do tak ważnych imprez, jak Zlot w Pradze, w Kandersteg, Konferencja w Wiedniu i t. p.

Zarysowujący się coraz bardziej kryzys finansowy i utrudnienia stosowane przy wyjazdach zagranicznych potęgowały niezwykle ciężki okres prac przygotowawczych do imprez letnich 1931 roku.

Jeżeli rezultat tych prac był mimo wszystko względnie zadawalający, wyłączną niemal zasługą jest tu wielka i nad wyraz życzliwa pomoc ze strony Druha Przewodniczącego Z. H. P. Wojewody D-ra Michała Grażyńskiego, który z niestrudzoną energją i zrozumieniem potrzeby wystąpień Z. H. P. na terenie Międzynarodowym, potrafił wyjednać odpowiednią pomoc u władz państwowych, również b. życzliwie odnoszących się do naszych wystąpień zagranicznych.

W okresie sprawozdawczym, to znaczy od 12.III.31 r. do 1.I 1932 roku, praca Wydziału Międzynarodowego dzieliła się na 2 okresy.

W pierwszym — do września, czynione były przygotowania do imprez letnich i ich likwidacji.

W drugim — od października do końca roku, prowadzono pracę nad zorganizowaniem Wydziału, przygotowaniem do zagranicznej akcji propagandowej oraz imprez letnich w 1932 roku.

W okresie sprawozdawczym Wydział Międzynarodowy współpracował w zakresie:

1) Przygotowania udziału delegacji Z. H. P. w Międzynarodowej Konferencji Instruktorskiej w Badenie pod Wiedniem w lipcu 1931 roku.

W konferencji z ramienia Z. H. P. wzięli udział druhowie: Strumiłło, Olbromski, Sedlaczek, Kapiszewski i Wołkowicz.—Druh Przewodniczący Z. H. P. Wojewoda Grażyński i prof. Dyboski nie mogli przybyć na konferencję jakkolwiek wchodzili oficjalnie w skład delegacji Z. H. P.

Na konferencji wygłoszony był referat przez druha prof. Strumiłłę p. t. „Psychologiczne podstawy ideologji skautowej", ponadto rozdany był uczestnikom konferencji drugi referat, zgłoszony na nią przez druha prof. Dyboskiego p. t. „Wpływ ideologji skautowej na starsze społeczeństwo". Oba referaty były wydrukowane i rozdane wszystkim członkom konferencji międzynarodowej.

W czasie konferencji przeprowadzono szereg zasadniczych rozmów z delegacjami obcymi oraz dla celów propagandowych rozdano wszystkim delegatom liczne wydawnictwa o Polsce i Z. H. P. Wydawnictw tych rozdano około 2000 egz.

2) Przygotowania Konferencji Słowiańskiej: Konferencja ta odbyła się w Badenie pod Wiedniem w czasie Międzynarodowej Konferencji Instruktorskiej. Delegacja Polska przedstawiła na niej szczegółowy zarys planu prac Biura Słowiańskiego, oraz przedstawiła zamierzenia Z. H. P. w zakresie współpracy ze skautowemi organizacjami słowiańskiemi.

Wobec tego, że Prezydjum Biura przez pięć lat znajdowało się w rękach polskich, zaproponowano Czechom ze strony delegacji pol-ckiej przejęcia obecnie Prezydjum na najbliższe dwa lata, co zostało przyjęte. Z ramienia Z.H.P. w charakterze Wiceprzewodniczącej Biura Skautów Słowiańskich weszła do tego Biura dhna Sliwowska, Wiceprzewodnicząca Z. H. P.

3) Przygotowań do obozu słowiańskiego w Pradze Czeskiej, do którego wyjechała reprezentacja Z. H. P. w ilości 332 instruktorek i dziewcząt, oraz 1077 instruktorów i chłopców. Na czele reprezentacji stało kierownictwo wyprawy z druhem Przewodniczącym Z. H. P. Wojewodą Dr. Michałem Grażyńskim na czele. Komendantem wyprawy męskiej był hm. Lowiński.

Liczny udział reprezentacji Z. H. P. w tym Zlocie, miał ogromne propagandowe znaczenie i przyczynił się do zacieśnienia węzłów sympatji, łączących Zlot z organizacjami słowiańskiemi. Odnośnie tego Zlotu wydane zostały specjalne sprawozdania, wobec czego odnośne szczegóły pomijam.

4) Przygotowań do Zlotu Starszych Skautów w Kandersteg w Szwajcarji. (Sprawozdanie—patrz Starsze Harcerstwo).

5) Zaproszenia do Polski i przyjęcie delegacyj zagranicznych w czasie uroczystości poświęcenia Szkoły Instruktorskiej w Buczu na Śląsku Polskim.

Zaproszenia rozesłane były do wszystkich skautowych organizacyj europejskich, z których 19 odpowiedziało piśmiennie, usprawiedliwiając niemożność przysłania delegacji. W uroczystości brały udział następujące delegacje: czeska, jugosłowiańska, rosyjsko-emigracyjna, rumuńska, węgierska, angielska i francuska.

Delegat Węgier Dr. Molnar ofiarował w imieniu swej organizacji kilka upominków dla Szkoły Instruktorskiej w Buczu.

Po uroczystości członkowie delegacyj zagranicznych przewiezieni byli samochodami do Wisły i zwiedzali Zamoczek Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, a wieczorem Druh Przewodniczący Wojewoda Grażyński wydał na ich cześć uroczyste przyjęcie.

6) Przygotowania wyjazdu reprezentacji na Zlot w Szwecji w miejscowości Kulla Gunnarstorp pod Halsingborgiem. Na Zlot ten wyjechała 16 Warszawska Drużyna Harcerska pod komendą druha hm. Zygmunta Wierzbowskiego, goszczące przez 1 dzień pondoń w Kopenhadze u skautów duńskich.

7) Przygotowania wyjazdu delegacji na Zlot w Bułgarji pod Sofją. Wyjechali dh. B. Polkowski i J. Klasa.

Udział w Zlocie Bułgarskim delegacji polskiej pozwolił na nawiązanie z tamtejszą skautową organizacją b. serdecznych stosunków.

II Akcja propagandowa — prowadzona była w sposób następujący:

1) Wydano specjalną ilustrowaną broszurę o Z. H. P. w języku francuskim, opracowaną przez druha Sedlaczka z uzupełnieniami Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Objętość broszury—24 strony, nakład 3.000 egz. Broszura ta obrazująca pracę Z. H. P., oraz szereg aktualnych zagadnień, a między innemi sprawy skautowych organizacyj mniejszościowych w Polsce, rozdawana była bezpłatnie przez nasze reprezentacje na Konferencji Międzynarodowej Instruktorskiej w Badenie pod Wiedniem, oraz na wszystkich zlotach, ponadto rozsyłana była bezpośrednio do wszystkich organizacyj zagranicznych. W ciągu lata 1931 roku rozdano i rozesłano 2.000 egz. tego wydawnictwa.

2) Wydano jako druki i rozdawano referaty: dha prof. Strumiłły, druha prof. Dyboskiego i druha Zawodzińskiego.

3) Rozesłano do wszystkich organizacyj świata drukowaną ankietę druha Strumiłły w sprawie „Patronów drużyn".

4) W okresie imprez letnich rozdano ogółem około 8000 sił szereg wniosków, dotyczących drużyn polskich, zagranicą, które to wnioski en bloc przyjęto.

c) napisanie do pisma „Polacy Zagranicą" 2 dłuższych artykułów o pracy harcerskiej zagranicą.

5) Komisarz Międzynarodowy pragnąc jaknajbardziej zaznajomić władze i jednostki harcerskie z zamierzeniami Wyd. Międzynarodowego, przedstawił program prac Wydziału na przedwakacyjnym zjeździe N. R. H., odprawie Komendantów Chorągwi i zebraniu pienarnem Zarządu Oddziału Warszawskiego. Na 11 zbiórkach kursów lub drużyn Komisarz Międzynarodowy miał wykłady o organizacjach zagranicznych.

6) Wydz. Międzynarodowy żywo współpracował z Wydziałem Międzynarodowym Głównej Kwatery Żeńskiej, uzgadniając wszystkie wspólne wystąpienia oraz Wydziałem Drużyn Polskich Zagranicą G. K. M. w zakresie spraw zazębiających się o ten ostatni Wydział i Wydział Międzynarodowy.

7) Wydział poza załatwianiem bieżącej korespondencji zwracał szczególną uwagę na jaknajżywszy kontakt z Biurem Międzynarodowem. Komisarz Międzynarodowy odbył 2 dłuższe konferencje z Dyrektorem Martinem w Pradze i Badenie. Kontakt korespondencyjny z Biurem dotyczył głównie kwestji konferencji międzynarodowej i imprez letnich w 1931 i 1932 roku, zwłaszcza Międzynarodowego Zlotu Skautów Wodnych w 1932 roku w Polsce.

8) Celem zebrania fotografij dla propagandy zagranicznej Wydział ogłosił konkurs fotograficzny, który niestety wobec małego udziału w nim drużyn nie dał pożądanych rezultatów.

9) Na Konferencji Międzynarodowej w Badenie zostały złożone zaproszenia w imieniu Z. H. P., poparte następnie oficjalnemi zaproszeniami piśmiennemi na Międzyn. Zlot Skautów Wodnych do Polski w 1932 r. i Międzyn. Konfer. Instr. również do Polski w r. 1935.

W okresie sprawozdawczym w Wydziale Międzynarodowym pracowali:

hm. Wołkowicz — jako Kierownik Wydziału i Komisarz Międzynarodowy;

hm. Henryk Kapiszewski i Kazimierz Kindler — jako zastępcy.

Od października 1931 roku pracują w Wydziale w charakterze referentów dhowie: hm. Bolesław Polkowski, hm. Bohdan Olizar, Jerzy Knothe. Od stycznia 1932 roku pracują ponadto, również w charakterze referentów, druhowie: hm. plk. Zygmunt Zagłoba - Zygier, Jan Szczech i Wacław Idzikowski.

Ponadto należy podkreślić fakt żywej bezpośredniej współpracy Komendy Chor. Lwowskiej z organizacją węgierską a ostatnio i rumuńską, — gdyby i inne Komendy Chorągwi wstąpiły w te ślady i nawiązały kontakt z różnemi organizacjami skautowemi, to osiągnęłoby się tą drogą na polu zbliżenia Międzynarodowego istotnie bardzo duże rezultaty.

Referat Mniejszościowy.

W ciągu ostatniego roku Referat dążył wytrwale do uregulowania stanowiska prawnego istniejących lub mogących powstać drużyn skautowych mniejszościowych wobec Z. H. P.

Rosjanie: mają w chwili obecnej całkowicie uregulowany swój stosunek w Z. H. P. Utworzona przy G. K. Sekcja Rosyjska czuwa nad rozwojem drużyn rosyjskich, które są składową częścią Z. H. P. Opracowano tak zwany Regulamin Sekcji, ustalający zasady pracy w drużynach rosyjskich; opracowano tekst gawędy o Ojczyźnie i ogłoszono ją w „Harcmistrzu", załatwiano sprawy munduru, oznak, przeprowadzano wizytacje drużyn.

Litwini: wzmocnili swój stan posiadania o jedną drużynę. Stosunki z nimi oddawna uregulowane, mają przebieg normalny. Przeprowadzono drobne zmiany w umundurowaniu.

Ukraińcy: (Rusini) — Drużyn ruskich w Z. H. P. niema, natomiast w Chorągwi Wołyńskiej częste są wypadki należenia młodzieży ukraińskiej do drużyn polskich. Powierzono K. Ch. Lwowskiej opracowanie zasad organizowania

archiwum harcerskie.pl

drużyn ruskich (ukraińskich). Projekt ten został szczegółowo przedyskutowany w G. K. (w obecnej chwili jest już zatwierdzony przez Naczelnictwo).

Niemcy: nawiązali drogą pośrednią kontakt z G. K. jednak rozmowy w tych sprawach nie wyszły poza stadjum rozmów wstępnych.

Żydzi: Referat zbierał materjały o organizacjach skautowych sjonistycznych, celem ustalenia zasadniczego stosunku do skautingu żydowskiego. Ponadto Referat zainteresował się wysiłkami stowarzyszenia akademickiego „Zjednoczenie" w kierunku tworzenia drużyn skautowych.

Referat pracy społecznej.

Zagadnienie pracy społecznej było przedmiotem bacznej uwagi G. K. W marcu został wysłany „List Okólny" do Komend Chorągwi podkreślający konieczność zajęcia się pracą społeczną i ujęcia jej w ramy organizacyjne; postanowiono utworzyć przy Komendach Chorągwi referaty pracy społecznej.

Na wiosennej odprawie Komendantów Chorągwi jeden z punktów porządku dziennego szczegółowo omawiał zadania Referatu. W kwietniu wysłano za pośrednictwem referentów instrukcje do drużyn w sprawie pracy społecznej na obozach harcerskich. Instrukcja prócz uwag ogólnych, dała szereg praktycznych wskazówek — jak poprowadzić pracę społeczną na wsi. Nadto w czerwcowym numerze „Harcmistrza" ukazał się artykuł: „Praca społeczna w obozach".

W tymże miesiącu za pośrednictwem „Harcmistrza" Referat zwrócił się z apelem do harcerzy z prośbą o zbiórkę książek na rzecz bibljoteki polskiej spalonego Kollegjum w Cambridge w Pensylwanji (Ameryka).

1 czerwca wysłano specjalne instrukcje w sprawie pracy społecznej dla drużyn mających obozy na K. O. P.-ie Instrukcja szczegółowo omówiła zadania drużyn przebywających na kresach.

Dnia 17 czerwca został wygłoszony referat przez radjo „Praca społeczna na obozach harcerskich". Referat ten opracowany był w ten sposób, aby zapoznać społeczeństwo z naszą pracą na obozach, a jednocześnie dać harcerzom praktyczne wskazówki.

W październiku polecono referentom zająć się grobami powstańców, harcerzy i opuszczonemi mogiłami, — zwłaszcza w okresie „Zaduszek".

Dn. 6 listopada przesłano Komendom Harcerzy list w sprawie zajęcia się „Miesiącem Śląska", urządzonym przez Z. O. K. Z. Przy liście rozesłano afisze propagandowe, broszury i adresy komitetów lokalnych w celu bliższej współpracy. Jak wynika z dotychczas nadesłanych sprawozdań — harcerze bądź to sami urządzali akademje i obchody, bądź też pomagali specjalnym komitetom.

W tym miesiącu Referat podjął się uruchomienia i prowadzenia bibljoteki instruktorskiej przy G. K. Bibljoteka została uruchomiona 15 listopada.

W pierwszych dniach listopada Referat rozesłał do wszystkich współpracowników G. K. odezwę, wzywającą do opodatkowania się w myśl Rozkazu l. 10 dh. Naczelnika — na rzecz bezrobotnych, na okres 6-ciu miesięcy.

W miesiącu grudniu Referat zajął się i przesłał paczki gwiazdkowe i listy dla ociemniałych chłopców w Zakładzie „Laski - Różana" pod Warszawą.

W pierwszych dniach stycznia 1932 r. przekazaliśmy za pośrednictwem Bibljoteki Ord. Krasińskich — 110 książek i 19 broszur dla Kollegjum pol kiego w Ameryce. Nadto przeszło 100 książek przekazaliśmy dla Polaków zagranicą, oraz na skutek naszej odezwy w „Harcmistrzu" z terenu całej Polski wysłano, według sprawozdań referentów około 130 tomów za pośrednictwem lokalnych komitetów zagranicę.

Zaznaczyć należy, że Referat, jako nowoutworzony nie mógł oprzeć się na żadnem doświadczeniu lat ubiegłych, poza tem dużą trudność sprawia fakt, że niektóre Komendy nie posiadają do dziś dnia referentów pracy społecznej; ponadto brak funduszów nie pozwala na szersze rozwinięcie akcji i zapoznanie się z warunkami chorągwi.

BIBLJOTEKA GŁÓWNEJ KWATERY HARCERZY

1. Gen. R. Baden-Powell, „Wskazówki dla skautmistrzów", podręcznik dla drużynowych, w przekł. i z przypisami St. Sedlaczka . . 4.00
2. Letnie obozy i Kolonje Harcerskie, instrukcja obowiązująca w opracowaniu Tadeusza Maresza 1.80

Serja B. — 1. St. Sedlaczek, Harcerstwo w szkole. 0.30
Serja B. — 2. Przyrzeczenie i Prawo Harcerskie, tekst obowiązujący harcerzy; tekst obow. harcerki 0.20
Serja B. — 3. O wychowanie i życie religijne w Harcerstwie 0.30
Serja B. — 4. St. Sedlaczek, Wytyczne metodyki harcerskiej 0.40
Serja B. — 5. Regulaminy zuchowe — w druku
Serja B. — 6. Próby harcerskie — w druku

Inne wydawnictwa:

Zbiór przepisów obowiązujących w Związku Harcerstwa Polskiego (Rocznik Harcerski r. 1928) 4.00
Org. Harcerstwa — zesz. 2—3 (Zbiór uchwał o ideologji harcerskiej) 0.90
Podstawy etyczne skautingu (ideologja sk. angielskiego) 0.70
Wskazówki higj. do wycieczek. Wyprawa obozowa. 0.30
Na dalszą drogę (zagad. St. H.) 1.30
Jak pracować w Starszem Harcerstwie 1.00
Równajmy krok, J. Tworkowska 2.00
Kształcenie starszyzny harc., St. Sedlaczek . . . 0.70
Józefa Joteyko, przez St. Sedlaczka 0.50
Poznaj przyrodę, gawędy St. Gibessa 1.00
Kurjerki, powieść, J. Michalski 1.50
Bibljografja harcerska, St. Sedlaczek 0.70
Polacy na Dżembori 8.00, dla członków Z. H. P. . 6.00
J. Leśniewski, P. W. w Harcerstwie 1.00
Harcerska Odznaka P.W.; Harc. Odz. Sportowa . 0.30

Wydawnictwa Książnicy Harcerstwa i Kult. Fiz.

Gen. R. Baden-Powell, Wilczęta tom I. 2.90
Berg-Grotowska, Wycieczki Krajoznawcze (podręcznik techniki skautowej) 7.00
Borowski-Hoppe, Kursy w drużynie 0.70
H. Glass, Książeczka Harcerza 5.00
H. Glass, Gawędy z drużynowym 2.20
Harcerstwo, pod red. St. Sedlaczka I tom . . . 3.00
E. Muszalski, Harcerstwo niepodległe 0.50
E. Muszalski, Wielkie wycieczki 1.40
Philipps — St. Sedlaczek, System zastępowy wyd. II 1.20
St. S. i H. G., Opowiadania harcerskie 0.50
Sopoćko — Grzymałowski, Życie pogodne 0.80
J. Tworkowska, Zastęp harcerek 1.75

Broszury propagandowe:

Znaczenie zagadnienia alkoholizmu, Dr. A. Wroczyński 0.20
Harcerstwo przeciw alkoholowi 0.20
Zadania Harcerstwa, Sedlaczek 0.20
Idea ochrony przyrody a Harcerstwo, Opacki . . 0.20
Skaut Słowiański Nr. 1, Nr. 2, po 0.50
Pocztówka z św. Jerzym 0.20
Związek Harcerstwa P. w r. 1930, St. Sedlaczek . 0.20
Z. H. P. (broszura francuska) 1.00

Bibljoteczka „Czuj Duch", St. Sedlaczek—Gawędy o prawie harcerskiem: 1) **Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy,** 2) **Harcerz nie pije napojów alkoholowych** 1 egz. . 0.25
10 egz. 2.00
100 egz. 18.00

Centralna Komisja Dostaw Z.H.P. — Traugutta 2.

archiwum harcerskie.pl

Stan liczebny Organizacji Harcerzy.

Tablica 1. W/G. KATEGORYJ

L. p.	CHORĄGIEW	Starszyzny	Starszych harcerzy	Harcerzy	Zuchów	Razem: W dniu 31.XII.1930	Razem: W dniu 31.XII.1931
1	Białostocka	13	31	995	187	1001	1226
2	Kielecka	12	—	759	—	930	771
3	Krakowska	57	—	2141	740	2836	2938
4	Lubelska	13	120	1844	336	2530	2313
5	Lwowska	58	18	2408	531	3423	3015
6	Łódzka	40	40	2149	345	2936	2574
7	Mazowiecka	58	57	2540	400	3021	3055
8	Poleska	4	—	456	148	634	608
9	Pomorska	41	—	2111	708	1823	2860
10	Poznańska	140	304	6598	1498	7448	8540
11	Radomska	16	21	1100	172	1294	1309
12	Śląska	47	50	3389	594	3860	4080
13	Warszawska[1])	123	73	2339	642	3205	3177
14	Wileńska	21	86	1057	258	1076	1422
15	Wołyńska	12	—	671	127	828	810
16	Zagłębiowska	22	32	1446	—	1487	1500
17	Drużyny Gdańsku i zagranicą	20	—	4294	—	3691	4314
18	Główna Kwatera	47	—	—	—	44	47
19	Rezerwa	10	—	—	—	27	10
OGÓŁEM	1929 r.	651	2897	28516	3382		
	1930 r.	686	1974	29987	5756	42094	
	1931 r.	754	832[2])	32003[3])	6686[3])		44569

Tablica 2. W/G. STOPNI

L. p.	CHORĄGIEW	STARSZYZNA: Harcmistrzów Rzpltej	Harcmistrzów	Podharcmistrzów	Działaczów harcerskich	HARCERZE: Harcerzy Rzpltej	Harcerzy Orlich	Cwików	Wywiadowców	Młodzików: Po przyrzeczeniu	Młodzików: Bez przyrzeczenia	Bez słoprnia	ZUCHY: Z ligą gwiazdką	Z łsza gwiazdką	Bez gwiazdki
1	Białostocka	—	3	10	—	7	—	78	119	360	85	377	6	34	147
2	Kielecka	—	—	11	1	8	8	35	97	76	225	310	—	—	—
3	Krakowska	—	20	32	5	4	24	70	350	567	406	700	22	155	563
4	Lubelska	—	4	8	1	1	1	48	237	547	111	1019	17	35	284
5	Lwowska	—	18	36	4	9	—	82	342	535	401	1057	14	63	454
6	Łódzka	—	9	28	3	7	1	36	271	671	185	1018	25	107	213
7	Mazowiecka	—	18	32	8	4	32	114	346	857	—	1244	37	77	286
8	Poleska	—	3	1	—	4	4	9	41	113	46	243	12	13	123
9	Pomorska	—	5	36	—	—	10	65	325	871	197	634	49	130	529
10	Poznańska	1	34	96	9	35	55	419	1299	2148	717	2229	80	389	1029
11	Radomska	—	1	14	1	2	12	45	125	445	107	380	7	36	129
12	Śląska	—	6	38	2	25	32	175	511	1133	316	1247	21	84	485
13	Warszawska[1])	—	50	66	7	26	18	226	488	794	67	793	50	129	463
14	Wileńska	—	7	14	—	5	—	58	183	314	187	396	11	62	185
15	Wołyńska	—	3	6	3	—	7	17	62	254	111	227	1	14	112
16	Zagłębiowska	—	3	19	—	8	2	63	183	451	249	522	—	—	—
17	Drużyny Gdańsku i zagranicą	—	8	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Główna Kwatera	4	29	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Rezerwa	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
OGÓŁEM	1929 r.	7	202	409	33	164	198	1486	5066	12843	12177		—	—	3361
	1930 r.	7	216	422	41	147	186	1501	4983	13102	12042		—	—	5756
	1931 r.	6	231	467	50	155	199	1540	4979	10156	3410	12396	352	1332	5002

[1]) Według drukowanego sprawozdania Z. O. stan Chorągwi na 11.32 r. wynosił: starszyzna 128, st. harcerzy 381, harcerzy 2508, zuchów 732, razem 1749.
[2]) Bez Gdańska i zagranicy.
[3]) Dane objęte tą rubryką obejmują wyłącznie członków zrzeszeń st. h. Faktyczna ilość st. h. w Polsce wynosi 7890, na co składa się suma rubryk 25 — 29 z tablicy 4

Stan liczebny Organizacji Harcerzy.

Tabl. 3. W/G SZKÓŁ

L. p.	CHORĄGIEW	ST. HARCERZE, HARC. i ZUCHY w/g SZKÓŁ: Szkoły: powsz. wiejskie	powsz. miejskie	seminarja nauczycieli.	zawodowe	średnie	seminarja duchowne	wyższe	młodzież pozaszk.: wiejska	miejska	Starszyzna	RAZEM
1	Białostocka	470	—	63	121	382	—	7	—	170	13	1226
2	Kielecka	135	200	70	6	320	—	—	17	11	12	771
3	Krakowska	100	748	168	108	1555	—	21	148	33	57	2938
4	Lubelska	428	532	225	56	1005	1	2	10	41	13	2313
5	Lwowska	34	597	35	54	1967	4	46	8	212	58	3015
6	Łódzka	154	1110	198	53	627	—	17	17	358	40	2574
7	Mazowiecka	220	1029	312	193	1024	—	10	10	199	58	3055
8	Poleska	—	230	—	70	296	—	—	—	8	4	608
9	Pomorska	142	798	254	174	979	—	3	9	460	41	2860
10	Poznańska	119	3183	493	365	2157	19	127	119	1818	140	8540
11	Radomska	144	557	119	21	388	—	—	3	61	16	1309
12	Śląska	689	708	235	188	947	41	3	574	648	47	4080
13	Warszawska	—	1085	13	216	1477	1	66	—	196	123	3177
14	Wileńska	96	388	163	118	467	1	47	20	101	21	1422
15	Wołyńska	13	274	66	138	274	—	—	—	33	12	810
16	Zagłębiowska	117	518	32	123	404	—	6	31	247	22	1500
17	D-ny w Gdańsku i zagranicą											4314
18	Główna Kwatera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57	57
Ogółem	1929 r.*	1666	8244	2292	1413	12096			192	2821		33419
		617										
	1930 r.*	2593	11433	2380	1970	13662	83	601	727	4268	686	42094
	1931 r.*	2861	11957	2446	2004	14269	67	355	966	4596	734	44569

Tabl. 4. W/G WIEKU

L. p.	CHORĄGIEW	lat 7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	wyżej 21
1	Białostocka	10	19	31	72	76	107	115	105	111	153	156	113	66	49	16	27
2	Kielecka	—	—	—	7	40	113	122	132	129	69	66	35	29	7	12	10
3	Krakowska	33	84	112	275	303	356	236	259	289	319	261	173	107	64	30	37
4	Lubelska	40	27	67	151	2.8	261	243	218	230	224	179	157	98	99	54	57
5	Lwowska	18	26	62	237	324	421	279	316	256	262	257	188	147	63	64	95
6	Łódzka	17	63	68	120	214	320	382	367	211	169	219	137	104	49	28	106
7	Mazowiecka	3	9	46	108	272	411	379	317	282	338	280	222	157	91	58	82
8	Poleska	12	21	43	64	58	79	49	48	46	71	43	42	17	5	5	5
9	Pomorska	9	46	94	306	293	409	228	241	236	287	230	175	142	50	31	83
10	Poznańska	78	177	321	656	872	1074	789	617	825	772	698	573	433	201	159	295
11	Radomska	5	20	31	54	89	210	133	198	151	127	95	68	41	24	15	48
12	Śląska	48	92	147	165	229	261	313	367	405	480	379	312	269	218	187	208
13	Warszawska	11	32	124	248	290	470	364	328	296	264	224	159	94	82	77	114
14	Wileńska	9	22	62	86	83	110	103	142	127	164	152	118	77	47	47	73
15	Wołyńska	9	12	22	41	66	71	61	82	106	97	88	74	47	20	8	6
16	Zagłębiowska	—	—	—	—	160	176	149	207	153	165	137	90	77	48	39	99
17	D-ny w Gdańsku i zagranicą																
18	Główna Kwatera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	57
Ogółem	1929 r.*	81	312	658	1169	1427	2377	2692	3188	3434	2973	2326	1930	1067	666	328	534
		8957															
	1930 r.*	261	568	1180	2024	2916	3547	3781	3828	3614	3167	3054	2174	1791	964	735	939
		568					1650					1379				263	
	1931 r.*	302	650	1230	2590	3577	4849	3945	3944	3853	3961	3464	2636	1905	1117	830	1402

*) drużyny w Gdańsku i zagranicą uwzględnione są jedynie w rubryce „Razem".

Środowiska. Jednostki organizacyjne. Pomoce wychowawcze.

Tablica 5.

L. p.	CHORĄGIEW	Środowisk	Hufców	Drużyn, zrzeszeń i gromad: w dn. 31.XII.1930	w dn. 31.XII.1931	Zastępów	Koła Przyjaciół Harcerstwa: Ilość Kół	Ilość Członk.	W drużynach i komendach współpracują: opiekuni	kapelani	lekarze	Ilość izb drużyn	Bibljoteki: Ilość bibl.	wszystkich książek	w czem harcerskich	Ilość prenumerat: „Harcmistrza"	innych pism harcerskich	Ilość warsztatów	Finanse drużyny: całkowity dochód (w złotych)	całkowity rozchód (w złotych)	Wartość inwentarza drużyn (w złotych)
1	Białostocka	12	10	30	32	117	7	205	30	18	18	25	30	3055	788	17	43	22	13047	12061	20293
2	Kielecka	17	4	33	28	88	8	247	28	14	3	15	21	1431	773	21	24	14	8750	7311	8412
3	Krakowska	49	18	91	103	315	36	1828	76	45	34	61	61	9319	2606	68	198	24	50784	46496	51370
4	Lubelska	34	12	35	64	225	19	510	63	39	26	48	50	3781	1347	33	88	19	16688	12572	16988
5	Lwowska	49	15	109	113	321	50	1950*	78	44	27	66	71	11188	2616	69	1030	34	39466	35700	53596
6	Łódzka	41	12	82	87	284	28	782	83	48	29	62	47	4814	1214	45	68	28	35621	32562	32742
7	Mazowiecka	53	22	104	94	306	31	959	82	42	30	57	62	8222	2127	45	145	35	29471	26575	37183
8	Poleska	7	2	21	22	67	5	147	20	8	4	5	6	572	229	11	12	6	2705	2438	2793
9	Pomorska	38	12	76	83	274	26	1121	82	33	27	40	61	4520	1594	59	93	36	24088	21732	40379
10	Poznańska	89	34	220	227	823	79	300	169	105	66	171	179	15623	5321	131	66	67	96693	89054	144383
11	Radomska	22	8	43	45	134	12	818	39	29	17	41	31	2991	887	33	37	6	10730	9639	14555
12	Śląska	101	18	159	166	379	44	2104	99	22	25	91	94	6524	1593	74	242	29	58315	50447	74771
13	Warszawska	1	11	71	50	261	31	1270	49	26	22	46	47	8314	2066	47	85	21	106268	104531	114341
14	Wileńska	23	4	47	43	163	15	418	36	16	13	27	35	3629	978	36	67	11	42345	39742	41932
15	Wołyńska	11	8	26	28	89	4	426	28	8	9	10	22	2049	624	25	36	4	3507	3371	9642
16	Zagłębiowska	24	7	37	50	152	7	534	38	14	8	24	37	3885	1110	39	44	10	14245	14107	23900
17	Drużyny w Gdańsku i zagranicą	119		144	169																
Ogółem.	1929 r.	603	194			3657	462	10788				738	675	76654		2873		355			
	1930 r.	628	198	1328		3793	421	11048				752	686	77186		2890		357			
	1931 r.	690	197		1404	3998	402	13619	1000	511	358	789	854	89917	25873	753	2278	366	552729	508338	690280

*) dane z 31.XII.1929.
pusta kratka oznacza brak danych.

archiwum harcerskie.pl

archiwum harcerskie.pl

Tablica 6.

ZBIÓRKI. WYCIECZKI. PRÓBY.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
		ZBIÓRKI I WYCIECZKI								ILOŚĆ ODBYTYCH PRÓB ORGANIZACYJNYCH							
		Całej drużyny				Oddzielnych zastępów											
		Zbiórki				Zbiórki											
L. p.	CHORĄGIEW	w izbie	na boisku	Wycieczki	RAZEM	w izbie	na boisku	Wycieczki	RAZEM	Harcerza Rzplitej	Harcerza Orlego	Ćwika	Wywiadowcy	Młodzika	Zucha II gwiazdka	Zucha I gwiazdka	RAZEM
1	Białostocka	443	242	135	820	1819	945	310	3074	4	—	12	27	104	3	11	161
2	Kielecka	329	183	131	643	711	386	288	1385	4	2	10	23	117	—	—	156
3	Krakowska	1195	800	433	2428	4249	1972	983	7204	6	27	78	191	496	22	167	987
4	Lubelska	633	812	300	1745	2542	2001	1053	5596	6	4	20	80	200	19	41	370
5	Lwowska	1916	1156	543	3615	4636	2194	1399	8229	6	3	42	156	422	19	72	720
6	Łódzka	1003	504	279	1786	3532	1526	209	5267	7	9	24	114	294	28	88	564
7	Mazowiecka	1491	884	388	2763	5197	2277	774	8248	6	24	62	193	451	29	43	808
8	Poleska	275	207	76	558	908	292	129	1329	—	2	8	8	71	5	29	123
9	Pomorska	1499	768	384	2651	4039	2082	885	7006	3	2	31	124	279	34	66	539
10	Poznańska	3669	2001	1159	6829	15140	7263	2658	25061	16	38	157	437	1125	68	239	2110
11	Radomska	851	559	108	1518	2020	945	191	3156	3	5	15	46	164	11	33	277
12	Śląska	2646	1455	630	4731	7274	3096	917	11287	9	21	72	252	709	16	96	1175
13	Warszawska	824	260	191	1275	6025	1440	743	8208	16	10	85	223	437	59	124	954
14	Wileńska	559	284	179	1022	2839	623	481	3943	2	—	15	64	219	13	81	394
15	Wołyńska	394	261	92	747	848	485	90	1423	—	—	15	24	115	1	10	165
16	Zagłębiowska	816	483	224	1523	3364	1383	409	5156	8	10	26	60	268	—	—	372
	OGÓŁEM . .	18543	10859	5252	34654	65143	28910	11519	105572	96	157	672	2052	5471	327	1100	9875

Tablica 7.

Sprawności harcerzy.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
		NIESIENIA POMOCY						POLOWEGO WYĆWICZENIA								Wychowania fizycznego		ZAWODOWE					Przyrodnicze		Turystyczne			
L. p.	CHORĄGIEW	Służby ambulans.	Samarytanin	Pływak-ratownik	Inne	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	Krajoznawca	Terenoznawca	Tropiciel	Pionier	Obozownik	Inne	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	Kucharz	Introligator	Inne	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	RAZEM	Z czego zdobyto w 1931 r.	Ogółem sprawności	Z czego zdobytych w r. 1931
1	Białostocka	55	42	42	13	152	14	6	2	—	21	15	60	104	17	134	19	35	17	97	149	47	42	5	25	5	606	107
2	Kielecka	26	40	33	—	99	35	12	4	1	43	23	48	131	64	94	32	47	28	91	166	75	1	—	50	11	541	217
3	Krakowska	210	202	209	12	633	233	43	38	25	220	160	417	903	390	741	321	222	112	754	1088	473	78	21	230	97	3673	1535
4	Lubelska	109	80	91	5	285	81	5	6	10	105	55	107	288	79	280	81	118	38	231	387	105	5	2	44	20	1289	368
5	Lwowska	250	135	160	31	576	258	109	29	12	122	81	212	565	263	636	333	157	98	611	866	346	69	32	171	38	2883	1270
6	Łódzka	83	118	117	3	321	91	25	35	1	110	73	158	402	119	281	73	167	37	225	429	90	15	4	96	28	1544	405
7	Mazowiecka	236	223	206	31	696	357	36	40	18	156	105	359	714	344	607	289	267	122	590	979	423	65	24	207	87	3268	1524
8	Poleska	12	6	13	14	45	23	1	8	1	24	19	53	106	38	96	24	31	5	84	120	39	2	2	39	16	408	142
9	Pomorska	138	121	125	16	400	79	40	27	15	156	130	269	637	173	477	91	154	94	479	727	186	79	48	250	59	2570	636
10	Poznańska																										10529	4053
11	Radomska	112	80	99	10	301	94	36	42	12	103	72	202	467	166	277	66	106	90	508	704	275	101	21	52	36	1902	658
12	Śląska	169	173	184	3	529	161	66	36	12	240	137	651	1142	193	616	119	270	118	883	1271	283	78	11	221	50	3857	817
13	Warszawska	256	240	248	7	751	177	82	33	18	229	218	399	979	228	809	244	262	134	922	1318	338	84	14	407	99	4348	1100
14	Wileńska	85	96	93	13	287	103	13	8	1	72	57	121	272	82	372	146	110	31	167	308	82	14	1	34	10	1287	424
15	Wołyńska	12	27	18	3	60	37	8	4	6	24	8	45	95	27	76	11	16	15	42	73	21	1	1	10	1	315	98
16	Zagłębiowska	109	105	97	—	311	98	19	18	7	117	64	174	399	129	298	110	114	38	293	445	131	62	17	96	34	1611	519
	Ogółem . .	1862	1688	1735	161	5446	1841	501	330	139	1742	1217	3275	7204	2312	5794	1959	2076	977	5977	9030	2914	696	203	1932	591	39587	3873

Tabl. N 2.

Tablica 8.

Zestawienie akcji letniej harcerzy w r. 1931

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
							Koszt obóz. i kurs.		WYDATKI POKRYTO Z:							
L. p.	CHORĄGIEW	Kursy	Obozy	Razem	harcerzy	harcerzo dni	z przejazdami	bez przejazdów	opłat uczestników	zasiłków K. P. H. i fund. własn.	zasiłków Z. O.	zasiłków szkół i komit. rodz.	subsyd. władz centr. i K.O.P.	subsyd. władz wojew.	subsyd. władz samorz.	różnych
1	Białostocka	4	18	22	518	10722	18991	15587	6391	766	1100	700	7563	750	505	1216
2	Kielecka	2	3	5	129	2627	3831	3356	2331	—	—	—	980	—	500	20
3	Krakowska	4	52	56	1227	26758	60459	45282	30869	14203	—	—	4568	4305	6514	—
4	Lubelska	2	12	14	348	9565	16906	16038	9807	3742	80	540	1953	—	—	764
5	Łódzka	3	23	26	770	17804	26542	23614	10647	6774	150	2331	688	1346	300	4305
6	Lwowska	4	12	16	438	12728	23412	19564	7243	6379	2208	360	225	500	1792	4685
7	Mazowiecka	4	21	25	690	15232	25535	23055	12454	4710	1216	1012	3000	450	1362	1331
8	Poleska	2	2	4	96	2452	4340	3564	1315	87	728	150	387	1523	150	—
9	Pomorska	2	31	33	779	14397	26308	23047	13687	6990	—	1623	225	150	405	3228
10	Poznańska	12	97	109	2688	57325	96960	79625	42627	34553	—	—	11480	—	8300	—
11	Radomska	2	8	10	191	4523	13129	13129	5125	4567	100	1000	703	500	25	1109
12	Śląska	3	56	59	1142	19232	41171	36514	15092	14123	1443	3766	1206	—	1670	3871
13	Warszawska[1])	4	70	74	2417	53725	178609	160779	86154	43821	12473	19832	2513	—	—	13816
14	Wileńska	3	19	22	471	12817	27479	25318	11309	7638	—	1230	2797	600	1105	2600
15	Wołyńska	1	3	4	131	4823	7812	7792	2002	2076	1425	—	1849	—	—	460
16	Zagłębiowska	1	9	10	228	4965	11180	9887	3623	3959	230	1300	930	—	405	733
17	Zagraniczna	6	5	11	282	4805	6038	7833	2930	—	—	—	5003	—	—	—
18	Główna Kwatera[2])	7	—	7	263	6038	7833	7833								
OGÓŁEM	1930 r.	56	429	485	10698	258860	590497	513984	263506	154388	21453	33864	46070	10324	23033	38159
	1931 r.	66	441	507	12808	280538										

1) Nie podany koszt kursów.
2) Nie podany koszt 2-ch kursów nauczycielskich.

archiwum harcerskie.pl

DZIAŁ SKARBOWY.

Dnia 28 lutego 1931 r. od ustępującego skarbnika H. Karczewskiego, Dział Skarbowy, otrzymał w gotówce zł. 12.34, oraz wykaz przypadających do uregulowania płatności, nieobjętych rachunkiem wierzycieli na sumę zł. 4.500.—.

Tę sumę należało wypłacić urzędnikom za zaległe pensje, dostawcom za światło, węgiel, oraz uskutecznić inne niecierpiące zwłoki wydatki.

G. K. Ż. zadłużyła się również u osób prywatnych i należało coprędzej przyjść jej z pomocą. Od 1-go marca 1931 r. do 1 stycznia 1932 r. N. Z. H. P. nietylko uregulowało wyżej wymienioną sumę zł. 4.500, lecz udzieliło subwencji G. K. Ż. na opłatę prywatnych długów zł. 3.000, spłaciło około 7.000 zł. długu Naczelnictwa, pozatem zapłaciło zaległych świadczeń socjalnych na rzecz Z. U. P. U. 3.100 zł., czyli że w ciągu wymienionego okresu Naczelnictwo spłaciło starych zobowiązań ponad 17.000 złotych. Pomimo tych spłat pozostało jeszcze do uregulowania 14.000 złotych, oprócz sumy należnej Z. U. P. U-owi z tytułu zaległych świadczeń, wysokość których nie została dotychczas ustalona.

Pozatem N. Z. H. P. poniesie jeszcze straty z tytułu starych wydawnictw, które figurują w aktywach zestawienia bilansowego w sumie zł. 13.149,05, wysokość strat również ustalona nie jest.

Wobec ciężkiego stanu finansowego organizacji, Naczelnictwo zmuszone było przeprowadzić redukcję personelu, co dało oszczędność we wszystkich działach ponad 1.000 złotych miesięcznie. Przeprowadzone redukcje, oraz wydatna pomoc instytucyj państwowych, samorządowych i finansowych, dała możność w okresie od 1.IV.1931 do 31.IX.1931 r. zaoszczędzenia sumy zł. 25. 235,99, która zużyta została na spłatę długów i na zwiększenie zasobów gotówkowych Głównych Kwater.

W okresie od 1.IV.1931 r. do 31.XII.1931 r. znacznie wzrósł majątek Naczelnictwa, a to na skutek przewyżki wpływów nad wydatkami, oraz dzięki dochodom, które wykazała C. K. D. H. w roku 1930, jaki to widać z jej sprawozdania.

SPRAWOZDANIE
Komisji Rewizyjnej Związku Harcerstwa Polskiego
za okres od dnia 1 kwietnia 1930 roku do dnia 31 marca 1931 roku.

Komisja Rewizyjna Związku Harcerstwa Polskiego na posiedzeniach w dniach 1 i 9 marca 1932 r. dokonała rewizji ksiąg Naczelnictwa Z. H. P. i Głównej Kwatery Męskiej oraz Głównej Kwatery Żeńskiej za okres od dnia 1 kwietnia 1930 r. do dnia 31 marca 1931 r. i stwierdziła zgodność zapisów książkowych z odnośnemi dowodami.

Zestawienie bilansowe na dzień 31 marca 1931 r., obejmuje rezultaty zamknięć bilansowych całego Związku Harcerstwa Polskiego, a więc zarówno Organizacji Męskiej, jak i Organizacji Żeńskiej oraz Oddziałów. Zestawienie to zamknięte jest przewyżką stanu czynnego w sumie zł. 118.652,91, a w poszczególnych pozycjach zgadza się z sumami, wynikającemi z ksiąg rachunkowych Naczelnictwa i Głównej Kwatery Męskiej oraz Głównej Kwatery Żeńskiej.

W związku z powyższem Komisja Rewizyjna wnosi, aby Zjazd Walny przyjął sprawozdanie rachunkowe za wspomniany wyżej okres oraz zestawienie bilansowe do zatwierdzającej wiadomości.

Warszawa, dnia 20 marca 1932 r.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej
(—) *Jan Iwasiewicz,*

Członkowie Komisji Rewizyjnej:
(—) *I. Chojnacka,*
(—) *C. Jankowski,*
(—) *B. Rutkowski.*

SPRAWOZDANIE
Komisji Rewizyjnej Związku Harcerstwa Polskiego
za okres od dnia 1 kwietnia 1931 roku do dnia 31 grudnia 1931 roku.

Komisja Rewizyjna Związku Harcerstwa Polskiego na posiedzeniach w dniach 9, 14, 17, i 20 marca 1932 r. poddała rewizji księgi rachunkowe Naczelnictwa Z. H. P. i Głównej Kwatery Męskiej oraz Głównej Kwatery Żeńskiej za okres od dnia 1 kwietnia 1931 r. do dnia 31 grudnia 1931 r. i stwierdziła zgodność zapisów książkowych z odnośnemi dowodami.

Przedstawione Komisji Rewizyjnej zestawienie bilansowe Z. H. P. na dzień 31 grudnia 1931 r. obejmuje rezultaty zamknięć bilansowych całego Związku i zamyka się w stanie czynnym sumą zł 236.381,84, a w stanie biernym sumę zł. 58.349,67, wykazując nadwyżkę stanu czynnego w wysokości zł. 178.032,17.

Komisja Rewizyjna uważa, iż w wykazanej nadwyżce stanu czynnego mieści się cały szereg pozycyj, nieprzedstawiających żadnej niemal wartości realnej, ze względu na to, że odnośne należności pochodzą z bardzo stosunkowo odległego czasu, lub też ściągnięcie ich natrafia na zbyt wielkie trudności i w związku z tem Komisja Rewizyjna wnosi o upoważnienie Naczelnictwa Z. H. P. do umorzenia niere-

alnych należności, zgodnie z załączonym wykazem, na ogólną sumę zł. 71.264,92.

Równocześnie Komisja Rewizyjna wnosi o ostateczne zlikwidowanie rachunku loterji fantowej i przepisanie osiągniętego z niej zysku na rzecz funduszu Stanicy Związkowej.

Komisja Rewizyjna wyraża przekonanie, że konieczność umorzenia tak znacznych sum pochodzi w głównej mierze z tego, iż zarówno danina 1927 r. jak i opłaty organizacyjne od Zarządów Oddziałów, ściągane były w sposób niepraktyczny, względnie, że normy tych opłat są za wysokie. W związku z tem Komisja Rewizyjna uważa za konieczne usprawnienie systemu ściągania opłat organizacyjnych.

Pomimo kilkakrotnego zwracania uwagi w poprzednich sprawozdaniach Komisji Rewizyjnej na konieczność uregulowania stanu prawnego nieruchomości, stanowiących własność Z. H. P., sprawa ta dotychczas nie została załatwiona. Komisja Rewizyjna ponownie podkreśla ogromną wagę tej sprawy, gdyż odwlekanie jej może w niektórych wypadkach utrudnić w przyszłości ustalenie tytułu własności i narazić może Związek na utratę nieruchomości, a tem samem uszczuplenie majątku Związku.

Wreszcie Komisja Rewizyjna uważa za swój obowiązek podkreślić konieczność szybszego wyrachowywania się odnośnych organów z sum, wydatkowanych na urządzanie wszelkiego rodzaju kursów, prowadzenie obozów, organizowanie zlotów, wycieczek i t. p. oraz na to, że tego rodzaju wydatki powinny być w całości (t. j. brutto) objęte księgowością Z.H.P.

Reasumując powyższe, Komisja Rewizyjna wnosi, aby Zjazd Walny przyjął do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie rachunkowe oraz zestawienie bilansowe Związku Harcerstwa Polskiego za okres od dnia 1 kwietnia 1931 r. do dnia 31 grudnia 1931 r. i polecił Naczelnictwu Z. H. P. wykonanie powyżej przytoczonych wniosków Komisji Rewizyjnej.

Warszawa, dnia 20 marca 1932 r.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej:
(—) *Jan Iwasiewicz,*

Członkowie Komisji Rewizyjnej:
(—) *I. Chojnacka,*
(—) *C. Jankowski,*
(—) *B. Rutkowski.*

Załącznik do sprawozdania Komisji Rewizyjnej Z. H. P. za czas od 1.IV.31.—XII.31 r.

WNIOSEK KOMISJI REWIZYJNEJ Z. H. P.

w sprawie spisania na straty nieralnych należności z pozostałości rachunku Dłużników i Wierzycieli na dzień 31 grudnia 1931 roku.

Komisja Rewizyjna wnosi o spisanie następujących pozostałości:

Stabrowski Mieczysław 33,99; Basiński Stefan 153,—; Koło Przyjaciół Działu Zagranicznego 1.875,37; Rachunek płaszczy paryskich 65,—; Wycieczka kopenhaska 1924 r. 633,28; Kurs wychowania fizycznego 67,—; Materjał na mundury żeńskie 70,—; Uczestnicy kursów instruktorskich 335,—; Golczyńska Marja 200,—; Uczestnicy kursu w Rydzynie 61,— Zarządy Oddziałów (opłaty organizacyjne) 39.376,73; Danina 1927 r. 28.394,55 t. j. na ogólną sumę 71.264,92 zł. (słownie siedemdziesiąt jeden tysięcy dwieście sześćdziesiąt cztery złote i 92 grosze).

Warszawa, dnia 20 marca 1932 r.

Przewodniczący Komisji Rewizyjnej
(—) *Jan Iwasiewicz.*

Członkowie Komisji Rewizyjnej:
(—) *I. Chojnacka*
(—) *C. Jankowski*
(—) *B. Rutkowski.*

PROTOKUŁ
Komisji Rewizyjnej Związku Harcerstwa Polskiego

z rewizji działalności Centralnej Komisji Dostaw Z.H.P. za rok 1930.

Komisja Rewizyjna w składzie: Przewodniczący Druh Jan Iwasiewicz, Członkowie: Druhna Irena Chojnacka, Bolesław Rutkowski, Stanisław Rudnicki, na posiedzeniu w dniu 10 marca 1931 r., odbytem w lokalu Centralnej Komisji Dostaw Z. H. P., Traugutta 2, w obecności Członków Zarządu C. K. D. H., Druha Jerzego Mateckiego oraz księgowej p. Kazimiery Piętczanki poddała rewizji Bilans i R-k Działalności C. K. D. H. za rok 1930 oraz księgi buchalteryjne i dowody kasowe za tenże okres i stwierdziła, co następuje:

Bilans C. K. D. H. na dzień 31 grudnia 1930; zamykający się w Stanie Czynnym i Biernym sumą zł. 193.242,40 jest sporządzony prawidłowo, a wykazane w nim salda są zgodne z zapisami ksiąg oraz odnośnemi dowodami.

R-k Działalności C. K. D. H. wykazuje przewyżkę brutto, osiągniętą ze sprzedaży towarów w sumie zł. 83.726,54, co łącznie z wpływami z prowizji od dostawców zł. 2752.16 oraz wpływami na r-k. wątpliwych dłużników zł. 4.492.50 daje łączny dochód zł. 90.971.20 wydatki na wynagrodzenie pracowników, koszty handlowe, administracyjne, prawne it.p. wyniosły ogółem zł. 60.260.65 — wobec czego czysta przewyżka stanowiąca powiększenie majątku C. K. D. H. (względnie kapitału Z. H. P. w tem przedsiębiorstwie) wyniosła pokaźną sumę zł. 30.710.55.

Biorąc pod uwagę, że obroty towarowe w r. 1930 w stosunku do lat ubiegłych nietylko nie wzrosły, ale nawet nieco się obniżyły, co tłumaczy się ogólnym zastojem w handlu, zaznaczyć należy, że pomyślne wyniki działalności za r. 1930 wskazują na uzdrowienie panujących w C. K. D. H. stosunków i lepsze kierownictwo fachowe.

Również Komisja stwierdza celowość podjętych w roku sprawozdawczym starań w kierunku odzyskania należności wątpliwych i uważa za swój obowiązek podkreślić konieczność dalszych energicznych poczynań w tym kierunku.

Przewodniczący Komisji:
(—) *Jan Iwasiewicz*
Członkowie:
(—) *Irena Chojnacka*
(—) *Stanisław Rudnicki*
(—) *B. Rutkowski*

archiwum harcerskie.pl

ZESTAWIENIE PRZYCHODÓW I WYDATKÓW NACZELNICTWA Z. H. P.
wlg kategoryj za czas od 1.IV.1930 r. do 31.III.1931 r.

Wpływy.

1. Pogłówne młodzieży i opłaty rejestracyjne	36110.34
2. Zaległe opłaty organizacyjne i dziesięcina od Zarz. Oddz.	14535.20
3 Składki instruktorskie	3607.75
4. Wpływy z daniny	246.—
5. Subsydja i ofiary	93092.70
6. Różne wpływy	228.09
Razem przychodów	147820.08
Przewyżka wydatków	20461.12
	168281.20

Wydatki.

1. Wydatki osobowe	51515.85
2. Lokal, światło, opał i telefon	3496.87
3. Kancelarja	5922.43
4. Wizytacja środowisk	2395.10
5. Kursy i obozy	20026.61
6. Wychowanie fizyczne i przysposobienie wojsk.	27082.49
7. Wydział Zagraniczny (Drużyny polskie zagranicą)	16585.13
8. Wydział Międzynarodowy	9655.80
9. Prace programowe i konferencyjne	475.40
10. Inne wydziały	62.40
11. Film żeński harcerski	597.10
12. Likwidacja udziału harcerstwa w P. W. K.	4233.62
13. Likwidacja zlotu męskiego	2064.21
14. „Sprawozdanie" i Informacja Prasowa Polska	1185.48
15. „Skrzydła"— Wydawn. Głównej Kwatery Żeńskiej	3780.50
16. Koszta przejazdu wyprawy harc. na „Jamboree"	6441.—
17. Subwencja dla drużyn i Komend Chorągwi	8517.09
18. Świadczenia socjalne	467.52
19. Ogólne Głównych Kwater i różne	3776.60
	168281.20

Skarbnik N.Z.H.P. (—) *H. Karczewski*
(—) *E. Zacharzewski*

Buchalterka: (—) *E. Strzyżewska*

ZESTAWIENIE PRZYCHODÓW i WYDATKÓW

Naczelnictwa Z. H. P., Głównej Kwatery Żeńskiej i Głównej Kwatery Męskiej za okres od 1.IV.1930 r. do 31.III.1931 r. w porównaniu z budżetem.

Przychody.

T Y T U Ł	Preliminowano	Wpłynęło
I. Opłaty Głównej Kwatery Żeńskiej		
1. Pogłówne i rejestracja	21000.—	13708.48
2. Składki instr. i dobrowolne opłaty	2000.—	1120.—
II. Opłaty Głównej Kwatery Męskiej		
1. Pogłówne i rejestracja	44696.—	22401.86
2. Składki instruktorskie	3606.—	2487.75
III. i IV. Inne opłaty organizac. bieżące i zaległe		
1. Rejestracja Kół Przyj. Harc. i Kół. St. H.	3150.—	w poz. I i i II 1
2. Zarządy Oddziałów—zaległości i 10%	7000.—	14535.20
3. Danina	4000.—	246.—
4. Różne wpływy	—	228.09
V. i VI. Subwencje		
Subwencje na cele ogólne i specjalne	34000.—	93092.70
VII. C.K.D.H. procent od obrotu	3000.—	—
Suma wpływów		147820.08
Przewyżka wydatków		20461.12
	122452.—	168281.20

Wydatki.

T Y T U Ł	Preliminowano	Wydano
I. Sekretarjat Generalny	24844.—	22532.81
II. Duszpasterstwo	1400.—	57.80
III. Dział Zarządów Oddziałów	500.—	40.—
IV. Dział Kół Przyjaciół	100.—	—
V. Dział Wydawnictw i Propagandy	5540.—	5839.10
VI. Dział Skarbowy	10580.—	8636.—
VII. Główna Kwatera Żeńska	32200.—	42343.90
VIII. Główna Kwatera Męska	42020.—	86150.09
IX. Nieprzewidziane	5268.—	2681.50
	122452.—	168281.20

Buchalterka (—) *E. Strzyżewska*

Komisja Rewizyjna: Przewodniczący (—) *J. Iwasiewicz*
Członkowie: (—) *I. Chojnacka*
(—) *B. Rutkowski*
(—) *Cz. Jankowski*

Skarbnik N.Z.H.P. (—) *H. Karczewski*
(—) *E. Zacharzewski*

ZESTAWIENIE BILANSOWE ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO
w dniu 31.III.1931 roku.

Stan czynny.

1. Kasa Naczelnictwa	4.01	
2. Kasa Głównej Kwatery Żeńskiej	3623.31	
3. P. K. O. Nr. 1550 (konto Naczelnictwa)	6313.17	
4. P. K. O. Nr. 21821 (konto G. K. Ż.)	541.60	
5. P. K. O. Nr. 12322 (konto Stanica Harc.)	82.56	
6. P. K. O. Nr. 19450 (konto Zlot Męski)	16.62	10581.27
7. Inwentarz Naczelnictwa		15477.40
8. Inwentarz Głównej Kwatery Żeńskiej		3498.75
9. Nieruchomości		15.—
10. Dłużnicy Naczelnictwa:		
a) Zarządy Oddziałów—opłaty organizac.	32615.15	
b) „ „ —danina	28394.55	
c) Składki członk. instrukt.	7732.26	
d) Dworek Cisowy	2000.—	
e) Rocznik Harcerski	5253.86	
f) Wydawnictwa Z. H. P.	4306.87	
g) Sumy przechodnie	3444.43	
h) Różni	6380.34	90127.46
11. Dłużnicy Głównej Kwatery Żeńskiej:		
a) Komendy Chorągwi	9499.86	
b) Instruktorki	425.—	
c) Różni	866.35	10791.21
12. Papiery Wartościowe		1894.—
13. Kasy Zarządów Oddziałów	14930.46	
14. Ruchomości Zarządów Oddziałów	30937.82	
15. Dłużnicy „ „	3620.51	
16. Inne aktywa „ „	23570.74	73059.53
		205444.62

Stan bierny.

1. Stanica Harcerska	3079.06
2. Centralna Komisja Dostaw Harcerskich	32522.69
3. Wierzyciele Naczelnictwa	30719.08
4. Wierzyciele Głównej Kwatery Żeńskiej	2071.53
5. Wierzyciele Zarządów Oddziałów	18399.35
Suma stanu biernego	86791.71
Przewyżka stanu czynnego	118652.91
	205444 62

Buchalterka: (—) *E. Strzyżewska.*

Komisja Rewizyjna:
Przewodniczący: (—) *J. Iwasiewicz*
Członkowie: (—) *I. Chojnacka*
(—) *B. Rutkowski*
(—) *Cz. Jankowski*

Skarbnik N.Z.H.P.
(—) *H. Karczewski*
(—) *E. Zacharzewski*

archiwum harcerskie.pl

ZESTAWIENIE WPŁYWÓW i WYDATKÓW
Naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego, Głównej Kw. Żeńskiej i Głównej Kw. Męskiej
w porównaniu z budżetem za czas od 1 kwietnia 1931 r. do 31 grudnia 1931 r.

Wpływy

TYTUŁ	Prelimin.	Wpłynęło	
I. Naczelnictwo Z. H. P. (Zarząd Główny)			
Opłaty rejestracyjne K.P.H. wpisowe nowych Kół i składki czł. współdział.	2475.—	210.—	
Centralna Komisja Dost. Harc.	5250.—	—	
Subwencje	3000.—	49925.—	
Różne wpływy	4200.—	1638.36	
Udział w wydatkach Zarz. Gł. Organ. M. i Z.	10065.—	—	51773,36
II. Główna Kwatera Żeńska (Org. H-rek)			
Opłaty organizacyjne (pogł. i rej.)	17505.—	9046.42	
Składki instruktorskie	1139.—	666.50	
Subwencje	46325.—	23214.38	
Różne	22500.—	—	32927.30
III. Główna Kwatera Męska (Org. H-rzy)			
Opłaty org. łącznie z opł. Chor. Biał. (pogłówne i rejestracja)	34247.—	8058.42	
Składki instr. i czł. czynnych	2703.—	1046.90	
Subwencje	44766.—	50447.53	
Różne wpływy	6435.—	—	
Wydawnictwa	14886.—	—	59552.85
	215496.—		144253.51

Wydatki

TYTUŁ	Prelimin.	Wydatkowano	
I. Naczelnictwo Z. H. P. (Zarząd Główny)			
Wydatki osobowe	12380.—	11367.50	
Ubezpieczenie pracowników	1440.—	1173.31	
Lokal i wydatki kancelaryjne	6705.—	7099.56	
Inwentarz, org. zjazd., uregul. spraw nieruchomości, kurs dla kapelanów	2375.—	—	
Wizytacje Z.O. i Kół Przyjaciół	900.—	153 35	
Wydawnictwa i propaganda	3375.—	1518.75	
Różne i nieprzewidziane	1875.—	1583.83	22896.30
II. Główna Kwatera Żeńska (Org. H-rek)			
Wydatki osobowe	13725.—	10575.—	
Ubezpieczenie pracowników	1260.—	1274,09	
Wydatki kancelaryjne	1350.—	1028.41	
Akcja letnia	20650.—	17004.20	
Prace ogólne Głównej Kwatery	1125.—	593.30	
„ Wydziałów „ „	28381.—	2592.88	
Wydawnictwa i Subw. niezam. druż.	14112.—	—	
Różne i nieprzewidziane	909.—	964.67	
Na pokrycie kosztów Zarządu Głównego	3750.—	—	34432.55
III. Główna Kwatera Męska (Org. H-rzy)			
Wydatki Osobowe	13050.—	9517.50	
Ubezpieczenie pracowników	3555.—	1441.08	
Wizytacje	1800.—	1291.16	
Akcja letnia	23828.—	14569.80	
Wychow. Fiz. i Przysp. Wojskowe	17475.—	20560.06	
Zlot Słowiański w Pradze	3000.—	9680.75	
Wydział Międzynarodowy	3700.—	2723.08	
„ Drużyn Polskich Zagranicą	5283.—	1158.30	
Wydawnictwa	16497.—	—	
Różne	6681.—	746.94	
Na pokrycie wydatków Zarządu Głównego	6315.—	—	61688.67
Przewyżka wpływów			25235.99
	215496.—		144253.51

Komisja Rewizyjna:

Przewodniczący: (—) *J. Iwasiewicz.*

Członkowie: (—) *I. Chojnacka.* (—) *B. Rutkowski.* (—) *Cz. Jankowski.*

Księgowy N. Z. H. P.: (—) *Cz. Gryglewicz.*

Skarbnik N. Z. H. P.: (—) *E. Zacharzewski.*

Zestawienie bilansowe Związku Harcerstwa Polskiego
na dzień 31 grudnia 1931 roku.

Stan czynny.

1. Kasa Naczelnictwa	768.52	
P. K. O. konto Nr. 1550—Naczelnictwo	509.90	
Kom. K. O. m. st. Warszawy r/k bież. Nr. 632 — Nacz.	76.—	1354.42
2. Kasa Głównej Kwatery Żeńskiej	3007.28	
P. K. O. konto № 21821 Gł. Kwatera Ż.	1800.19	4807.47
3 Kasa Głównej Kwatery Męskiej	1378.94	
P. K. O. konto № 4160—Gł. Kw. Męska	1485.28	
Kom. Kasa O. m. st. Warszawy r/k bież. № 709 (Główna Kwatera Męska)	3135.—	5999.22
4. P.K.O. konto № 12322 Stanica Harc.		82.56
5. P. K. O. konto № 19450 Zlot Narodowy		16.62
6. P.K.O. konto № 19706 „Jamboree"—1929		80.22
7. Kasy Zarządów Oddziałów		14930.46
8. Papiery Wartościowe (obligacje 4% pożyczki Dol. S. III)		1894.—
9. Nieruchomości (15 objektów a 1 zł.)		15.—
10. Ruchomości Naczelnictwa i Gł. Kwater		20250.15
11. Ruchomości Zarządów Oddziałów		30937.82
12. Inne aktywa Zarządów Oddziałów		23570.74
13. Sumy przechodnie Gł. Kw. Męskiej		1178.85
14. Dłużnicy Naczelnictwa:		
a) Zarządy Oddz. — opłaty org.	39376.73	
b) „ „ — danina	28394.55	
c) składki czł. czyn. i współ.	10087.36	
d) Rocznik Harcerski	5253.86	
e) Dworek Cisowy	1700.—	
f) Dział Wydawnictw	13149.05	
g) Zakład Ubezp. Pr. Umysłowych	3100.—	
h) Różni	13400.20	114461.75
15. Dłużnicy Gł. Kw. Żeńskiej		12892.05
16. Dłużnicy Głównej Kwatery Męskiej		290.—
17. Dłużnicy Zarządów Oddziałów		3620.51
		236381.84

Stan bierny.

1. Stanica Związkowa	3079.06
2. Centralna Komisja Dostaw Harcerskich	7282.64
3. Wierzyciele Naczelnictwa	14366.97
4. Wierzyciele Głównej Kwatery Żeńskiej	5506.96
5. Wierzyciele Głównej Kwatery Męskiej	3.—
6. Wierzyciele Zarządów Oddziałów	18399.35
7. Sumy przechodnie Naczelnictwa	539.01
8. Sumy przechodnie Głównej Kwatery Żeńskiej	54.50
9. Sumy przechodnie Głównej Kwatery Męskiej	1.50
10. Rezerwa na zaległe opłaty organizacyjne	9116.68
Nadwyżka stanu czynnego	178032.17
	236381.84

Księgowy N. Z. H. P. (—) *Cz. Gryglewicz*

Komisja Rewizyjna

Przewodniczący: (—) *J. Iwasiewicz*

Członkowie: (—) *I. Chojnacka* (—) *B. Rutkowski*

Skarbnik N. Z. H. P. (—) *E. Zacharzewski*

archiwum harcerskie.pl

archiwum harcerskie.pl

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE Z DZIAŁALNOŚCI CENTRALNEJ KOMISJI DOSTAW Z.H.P. za rok 1930.

Winien.			Ma.		
Wynagrodzenie pracowników	33189.05		Przewyżka ze sprzedaży towarów		83726.54
Koszty handlowe: opał, światło, podatki, świadczenia komunalne, prowizja kierownika, rozjazdy i różne	16634.53		Wpływy z prowizji od dostawców		2752.16
Koszty ekspedycji, papier, szpagat, skrzynie, porto, zwózka	1690.65		„ od wątpliwych dłużników		4492.50
Procenty wypłacone i zaliczone blankiety wekslowe	4967.06				
Reklamy i ogłoszenia	2646.16				
Koszty propagandy	48.—				
Koszty specjalne, wynikłe z wydatków sądowych i adwokackich wskutek defraudacji St. Samsonowicza	1085.20	60260.65			
Nadwyżka bilansowa		30710.55			
		90971.20			90971.20

Kierownik
(—) *J. Matecki*

Zarząd Centralnej Komisji Dostaw Z. H. P.
(—) *E. Zacharzewski* (—) *Piotr Olewiński*
(—) *W. Smólski por.* (—) *K. Kindler*

Księgowa
(—) *K. Piętczanka*

Komisja Rewizyjna
Przewodniczący (—) *Jan Iwasiewicz*
Członkowie: (—) *Br. Rutkowski* (—) *Irena Chojnacka* (—) *Stanisław Rudnicki*

BILANS CENTRALNEJ KOMISJI DOSTAW Z.H.P. w dniu 31 grudnia 1930 r.

Stan czynny.				Stan bierny.			
Kasa	Zł.	1061.84		Ziemski Bank Kredytowy	Zł.		23.—
P. K. O. Cto. 536	„	849.69		Zaliczka na wysyłkę towarów	„		481.50
Bank Gospodarstwa Krajow.	„	41.—	1952.53	Naczelnictwo Z.H.P. za akcepty	„	36650.—	
Towary — pozostałość p/g spisu	„	93803.98		„ „ „ „ gwar.	„	30.—	36680.—
„ wysłane odbiorcom	„	439.80	94243.78	Różni — r-ki bieżące	„	24184.87	
Weksle obrotowe	„	1473.—		„ sporne zobowiązania	„	7780.27	31965.14
„ gwarancyjne	„	220.80	1693.80	Dostawcy — r-ki bieżące	„	21430.99	
Różni — r-ki bieżące	„	9939.31		„ komisowi	„	19598.—	41028.99
„ wątpliwe należności	„	48995.63	58934.94	„Tlen“ Fabr. Chem. we Lwowie	„		8793.48
Ruchomości	„		4208.89	Administracja Harcmistrza	„		26.20
Dostawcy — r-ki bież.	„	253.—		Kapitał amortyzacji ruchomości	„		2500.18
„ komisowi	„	17.67		Rezerwa na wątpliwe należności	„		41215.36
„ — gwarancje wekslowe	„	30.—	300.67				162713.85
Naczelnictwo Z. H. P.	„		31980.74	Nadwyżka bilansowa	„		30710.55
Administracja „Harcerza“	„		109.05				
			193424.40				193424.40

Zarząd Centralnej Komisji Dostaw Z.H.P.
(—) *E. Zacharzewski* (—) *Piotr Olewiński*
(—) *W. Smólski por.* (—) *K. Kindler*

Kierownik
(—) *J. Fr. Matecki*

Komisja Rewizyjna
Przewodniczący: (—) *Jan Iwasiewicz*
Członkowie: (—) *Br. Rutkowski* (—) *Irena Chojnacka* (—) *Stanisław Rudnicki*

Księgowa
(—) *K. Piętczanka*

ROZKAZY NACZELNICTWA i GŁÓWNYCH KWATER.

ROZKAZ NACZELNICTWA Z.H.P. L. 3 z dnia 23 marca 1932 roku.

I. **Naczelnictwo.** N. mianuje Przybocznym Przewodniczącego Z. H. P. hm. Henryka Kapiszewskiego.

II. **Zarządy Oddziałów.** Zarząd O. Mazowieckiego — N. zatwierdza następujący skład osobowy Z. O.: Przewodniczący — wojewoda Stanisław Twardo, 1 wiceprzewodniczący — ppk. Tadeusz Alf - Tarczyński, 2 wiceprzewodniczący — Prokur. Władysław Sieroszewski, sekretarz — hm. Stanisław Mościcki, zastępca sekretarza — ph. Tadeusz Lewacki, skarbnik — kpt. Józef Zapałowicz, zastępca skarbnika hm. Zofja Anyżówna, komendantka Chor. — hm. Hanna Bublewska, komendant Chor. — hm. Władysław Olędzki; członkowie: St. Borkowski, dhna M. Brzuska, dr. Gallus, hm. J. Kamińska, ks. B. Kolator, St. Mitarnowski, L. Nadolski, E. Stefanowska, St. Włodek, Kom. K. Korycki, Dyrektor Garczyński, wiz. Lepecki.

III. **Komendy Chorągwi.** K. Ch. M. Mazowsze: N. mianuje Kom. Chor. hm. Władysława Olędzkiego, zwalniając równocześnie dotychczasowego Komendanta Chorągwi, hm. Stanisława Mościckiego.

IV. **Mianowania Starszyzny.** harcmistrzynie: Halina Bretsznajderówna, Wanda Szlamińska (Chor. Kielecko - Radomska), Stefanja Jesionowska, Irena Konieczna, Irena Tarnowska, Przesława Zielonacka (Chor. Poznańska), Helena Wernerówna (Chor. Warszawska).

harcmistrze: Janusz Wiersuz - Kowalski, Wacław Pętkowski (G. K. H.), Edward Massalski (Chor. Kielecka), Zdzisław Jurajda, Szczepan Michalski (Chor. Lwowska), Stanisław Chyczewski (Chor. Warszawska);

podharcmistrzynie: Jadwiga Kapłańska, Zofja Kopciówna, Elżbieta Nowicka, Zofja Pawłowska, Danuta Piotrowska, Aurelja Pluskowska, Helena Tadeuszakówna, Zofja Wojfasiakówna (Chor. Poznańska), Zofja Florczakówna, Izabella Kaniowska, Hanna Mirecka, Romana Rotterberżanka (Chor. Warszawska);

podharcmistrze: Lesław Gałczyński (GKH), Józef Gondek, Józef Kret, Henryk Mucha, Seweryn Udziela (Chor. Krakowska), ks. Stanisław Bełch, Tadeusz Rembisz, Emil Stefanicki (Chor. Lwowska), Jan Iglatowski (Chor. Lubelska), Zdzisław Budecki, Stefan Jarosz, Roman Pindor (Chor. Mazowiecka), Zygmunt Tomaszewski (Chor. Pomorska), Gerard Nowak, Antoni Rymarczyk (Chor. Poznańska), Stanisław Bretsznajder (Chor. Radomska), Bonifacy Sławik (Chor. Śląska);

działacze - harcersy: Wilhelm Stiefel (Chor. Lwowska), Kazimierz Szymański (Gdańsk).

V. **Przywrócenie stopni instruktorskich.** N. przywraca stopień harcmistrzyni dhnie Jadwidze Kuligowskiej - Jareckiej z Chor. Krakowskiej.

VI. **Cofnięcie stopni instruktorskich.** N. cofa st. instruktorski na własną prośbę i przenosi do kategorji członków współdziałających: hm. Robertowi Daszkiewiczowi (Chor. Zagraniczna), ph. Karolowi Tworowskiemu (Chor. Lwowska), N. cofa st. instruktorski i zwalnia na własną prośbę z Z. H. P. ph. Tadeusza Adama Zoszaka (Chor. Lwowska).

N. cofa na wniosek Komendy Chor. st. instruktorski ph. Stanisławie Drabczyńskiej (Chor. Śląska), hm. Edwardowi Mikulskiemu, ph. Edmundowi Bystrzyckiemu, ph. Zdzisławowi Zagłobie - Zygierowi (Chor. Warszawska).

N. cofa st. instruktorski na wniosek K. Ch. i zwalnia z Z. H. P. ph. Stanisława Porębskiego.

N. cofa st. działacza harc. na wniosek K. Ch. dz. h. Mieczysławowi Godowskiemu (Chor. Krakowska).

VII. **Przyjęcie K. P. H.:** N. przyjmuje do Z. H. P.: K. P. H. przy Zarządzie Oddziału w Białymstoku, K. P. H. — w Lidzbarku, K. P. H. w Sąpolnie (Pomorze), K. P. H. w Zdołbunowie, K. P. H. przy 4 dr. Lubelskiej im. Zamojskiego w Lublinie, K. P. H. przy dr. harc. w Zamościu, K. P. H. przy 13 ż .dr. harc. im. N. Żniehowskiej w Lublinie, K. P. H. przy 6 dr. harc. Lubelskiej przy Semin. w Lublinie, K. P. H. przy dr. h. w Krasnymstawie, K. P. H. przy dr. Harc. Semin. Naucz. w Dąbrowie Górniczej, K. P. H. przy 4 dr. harc. w Warszawie, K. P. H. przy dr. h. w Białymstoku, K. P. H. przy dr. h. w Pińsku Pomorskim, Pow. Krasnystaw.

VIII. **„Harcmistrz".** N. uznaje, że „Harcmistrz" jest organem Głównej Kwatery Męskiej.

IX. **Ocena Wydawnictw:**

1. Ocenę wydawnictw używanych w harcerstwie przeprowadza Naczelnictwo przez Harcerskie Biuro Wydawnicze, powołane przez Naczelnictwo.

2. Poszczególne wydawnictwa na zasadzie wniosku Harcerskiego Biura Wydawniczego, Naczelnictwo Z. H. P. względnie Główne Kwatery polecają do użytku w Z. H. P.

3. Każdą ocenę Biuro Wydawnicze komunikuje przedstawiającemu wydawnictwo wraz z motywami, dla oceny niema odwołania. Na wydawnictwie można wydrukować „zalecone" względnie „dopuszczone" do użytku w Z. H. P. Rozkazem Naczelnictwa (Głównej Kwatery) L —. z dnia —.

4. Harcerskie Biuro Wydawnicze prowadzi rejestr wydawnictw zaleconych względnie dopuszczonych, który może ono publikować w formie bibljografji harcerskiej.

5. Każde dalsze wydanie wydawnictwa zaleconego winno być przedstawione do oceny.

6. Z dniem ogłoszenia niniejszego rozkazu traci moc odnośny pkt rozkazu Naczelnictwa L. 5 z dnia 7.III.1923 r.

X. **Sprostowanie Rozkazu Naczelnictwa.** W rozkazie N. Z. H. P. L. 1 z dn. 4.II.1932 r: pkt: VII cofnięcie stopni instruktorskich powinno być Zygmunt Pytliński zamiast Władysław Pytliński (Chor. Warszawska).

W tymże punkcie rozkazu w zdaniu „N. cofa st. instruktorski na wniosek K. Ch. dodać: podharcmistrz Janusz Flis i podharcmistrz Władysław Studencki (Chr. Krakowska). W następnym ustępie tego rozkazu należy skreślić nazwiska wymienionych 2 druhów.

(—) **Stanisław Łypacewicz**
Sekretarz Generalny Z. H. P.

(—) **Dr. M. Grażyński**
Przewodniczący Z. H. P.

ROZKAZ NACZELNICZKI GŁÓWNEJ KWATERY ŻEŃSKIEJ L.12 z dnia 10.III.1932 r.

I. **Nowe sprawności.**

Zatwierdzam sprawność przyjaciela przyrody i sprawności taterniczki.

II. **Sprawy organizacyjne.**

1. Zatwierdzam skład Komendy Chorągwi Poleskiej: 1. Marja Kołodziejowa hm.—Komendantka Chorągwi, 2. Dr. Róża Jakowicka hm.—Zastępczyni Komendantki i wizyt. dr., 3. Estella Różańska st. ochot.—Skarbniczka Kom. Ch. i II zastępczyni Kom. Chorągwi, 4. Wanda Matuszewiczówna—Sekretarka Kom. Chorągwi, 5. Wanda Pankiewiczówna—Zastępczyni skarbniczki, 6. Natalja Jawdyńska hm.—Członek Komendy Chorągwi, 7. Ewa Zdzienicka—Członek Komendy Chorągwi, 8. Czesława Mikkowska—Referentka P. W., 9. Helena Mitkiewiczówna—Członek Komendy Chorągwi.

2. Zatwierdzam skład Komisji próby na drużynową i podharcmistrzynię Chorągwi Wileńskiej: 1. Wanda Maleszewska, 2. Marja Grzesiakowa, 3. Marja Przybytkówna, 4. Antonina Świdzińska, 5. Antonina Podczaska.

Czuwaj!

J. Kamińska
w/z Sekretarki G. K. Ż.

Jadwiga Wierzbiańska
Naczelniczka G. K. Ż.

I. SPRAWNOŚĆ PRZYJACIELA PRZYRODY.

Sprawność przyjaciela przyrody może otrzymać harcerka, która:

1) Wykaże się znajomością celów i środków ochrony przyrody. Wie jakie są parki narodowe, oraz najważniejsze rezerwaty i zabytki przyrody w Polsce.

2) Wykaże się znajomością najmniej jednej książki ogólnej o ochronie przyrody i jednej poświęconej specjalnemu działowi O. P., oraz kilku ulotek.

3) Zna i umie odróżnić następujące rośliny chronione i wie gdzie je można spotkać: Widłaki (Lycopodium), Cis pospolity (Taxus baccata), Limba (Pinus cembra), Przebiśnieg pospolity (Galanthus nivalis), Śnieżyca wiosenna (Leukojum vernum), Lilja złotogłów (Lilium martagon), Zawilce (Anemone), Sasanki (Pulsatilla), Przylaszczka (Hepatica triloba), Miłek wiosenny (Adonis vernalis), Kokorycz (Corydalis), Wawrzynek wilcze łyko (Dapne Mezereum), Storczykowate (Orchidaceae), Goryczki (Gentiana), Pachnące goździki (Dianthus), Rosiczki (Drosera), Kotewka orzech wodny (Trapa natans), Szarotka alpejska (Leontopodium alpinum), Szafran (Crocus), Mikołajek nadmorski (Eryngium maritimum).

4) Zna i umie odróżnić gatunki zwierząt chronionych, lub mających znaczenie gospodarcze. (Zwierzęta chronione: żółw, jaszczurka zielona, jeleń, niedźwiedź, bóbr, żubr, świstak, kozica, bocian czarny i biały, czapla siwa, pospolitsze ptaki drapieżne i sowy; motyle: paź królowej, apollo, żeglarek, oraz jelonek).

5) Zna i umie odróżnić najpospolitsze gatunki ptaków zimujących.

6) Wie co zasługuje na ochronę w przyrodzie martwej, (głazy, groty).

7) Przeciwdziała: łamaniu gałęzi i nacinaniu kory drzew; wykopywaniu, lub masowemu zrywaniu rzadkich i chronionych roślin; łowieniu ptactwa i wybieraniu jaj; dręczeniu zwierząt tak domowych jak i żyjących na swobodzie; strzelaniu przez młodzież do ptactwa; ryciu napisów na skałach lub niszczeniu grot; robieniu bezcelowych zbiorów przyrodniczych (owadów, etc.).

8) a) Przedstawi Komisji sprawnościowej: rysunek, fotografję, lub plan objektu godnego ochrony: (drzewa, groty, wielkiego głazu narzutowego i t. p.).

b) Dokona najmniej pięciu samodzielnych obserwacyj z życia ptaków i dwu z życia ssaków.

c) Widziała stanowisko rzadkich roślin.

9) Wykaże się spełnieniem jednego z następujących czynów:

a) Posadzenia drzewa, lub krzewu, względnie ich grupy jako zagajnika legowego dla ptaków.

b) Założenia karmnika, lub skrzynki dla ptaków.

c) Zebranie dostatecznej na 1 karmnik ilości nasion i owoców dla ptaków.

10) Bierze stale (najmniej od roku) udział w akcji podkarmiania ptaków w zimie.

11) Zna zasady zachowania się obrońcy przyrody w terenie i stosuje je praktycznie. (Przykazania młodych miłośników przyrody).

II. SPRAWNOŚĆ TATERNICZKI.

Sprawność taternicki otrzymać może harcerka, która nauczyła się żyć w górach i wykaże, że:

I. Rozumie góry i istotę taternictwa;

II. Zna zasady taternictwa i umie je stosować;

III. Ma za sobą pewne doświadczenie górskie, zdobyte na wycieczkach.

I. Rozumie góry i istotę taternictwa ten, kto kocha góry i szanuje ich potęgę i majestat, a to: a) przez pełne zdawanie sobie sprawy z ich grozy i niebezpieczeństwa; b) przez odczuwanie ich piękna i współdziałanie w zachowaniu i ochronie tego piękna.

II. Zna zasady taternictwa i umie je stosować harcerka, która wykaże, iż:

a) umie zachować się na wycieczce górskiej, a mianowicie: 1) zna ogólne przepisy turystyczne w górach, 2) umie zachować zimną krew wobec trudności i niebezpieczeństw, 3) jest wytrzymałą o ile tego zachodzi potrzeba — na głód, pragnienie, zmęczenie i t. p., 4) umie panować nad nerwami i jest bezwzględnie karna w stosunku do przewodnika wycieczki;

b) wie, jakie niebezpieczeństwa grożą w górach i nigdy ich nie lekceważy: 1) umie ocenić w terenie, kiedy grozi niebezpieczeństwo zmiany pogody, kiedy grozi zmarznięcie, a kiedy obsunięcie się ze skały; wie, w jakich warunkach spadają lawiny lub osuwają się kamienie. Zdaje sobie sprawę, jakie mogą być w górach skutki zbłądzenia, zaskoczenia przez noc, lub nagłą niepogodę (ugła, zadynka śnieżna), 2) zna ogólne przepisy bezpieczeństwa w górach;

c) umie wystrzegać się niebezpieczeństw tak pod względem zdrowia, jak i życia i nigdy w walce z niemi nie traci energji;

d) rozumie, że — o ile prowadzi wycieczkę w Tatry — zdrowie i życie uczestników są całkowicie na jej odpowiedzialności;

e) o ile spotka się w górach z wołaniem o ratunek, wie, że ma śpieszyć z pomocą, nie bacząc na zmęczenie, zdrowie lub niebezpieczeństwo (o ile, oczywiście, udział jej w ratowaniu jest celowy). Wie ogólnie, gdzie są w Tatrach stacje ratunkowe i jak jest zorganizowane Tatrz. Pogotowie ratunkowe;

f) wie, jak należy prowadzić górską wycieczkę i potrafi ją zorganizować. W tym celu: 1) umie posługiwać się mapą górską i odczytywać z niej formy terenu, 2) potrafi zrobić rozkład wycieczki w czasie, licząc się z siłami uczestników, 3) ma praktyczną znajomość warunków geograficznych i meteorologicznych w górach, 4) zna przepisy hygjeny górskiej;

g) wie, jaki jest strój górski i ekwipunek.

III. Posiada pewne doświadczenie górskie, nabyte na wycieczkach:

a) odbyła conajmniej jedną dłuższych wycieczek w Tatry (od 2 do 5 dni), w tem chociaż trzy, conajmniej trzydniowe.

Uwaga: Przez wycieczki w Tatry rozumie się wycieczki w góry skaliste o charakterze t. zw. alpejskim, czyli wysokogórskim, gdzie zachodzi potrzeba wspinania się. Góry takie, jak Alpy, Pireneje, Góry Skandynawskie i t. p. są uważane za równoważne Tatrom pod tym względem.

b) była przynajmniej na 5 szczytach lub trudniejszych przełęczach, sięgających nie mniej, niż 2000 m., w tem przynajmniej jeden szczyt powyżej 2300 m.;

c) prowadziła jedną całodzienną wycieczkę w Tatry w znanym sobie terenie i sama ją rozplanowała oraz jedną wycieczkę w miejsce nieznane, jedynie na podstawie mapy i korzystając z opisów i wszelkich informacyj. Ta ostatnia wycieczka może być przeprowadzona w niskich górach, t. j. w dolinach i reglach i może być półdzienna.

ROZKAZ NACZELNIKA GŁÓWNEJ KWATERY HARCERZY L. 6 z dnia 11 marca 1932 r.

1. PRZEPISY STALE OBOWIĄZUJĄCE.

12. **Regulaminy i instrukcje.** W uzupełnieniu Rozkazu Naczelnika G. K. M. L. 15 z 15.VIII.30 r. (Wiadomości Urzędowe Nr. 8—9) pkt.12 (1). „Porządek i znakowanie rozkazu Naczelnika Głównej Kwatery"—ustalam:

40. Inne.

87. Instruktorzy zuchowi.

14. Wyjaśnienia regulaminów i instrukcji.

14(1). Definicję imprezy obozowej podaną w uwadze do norm dla męskich obozów letnich, kolonij, obozów wędrownych, większych wycieczek i obozów roboczych w „Roczniku Harcerskim" na str. 176 pod p. B. należy rozumieć w ten sposób, iż powyższe nazwy przysługują skupieniu conajmniej 5 harcerzy, stosujących w swem życiu zbiorowem i w życiu indywidualnem swych członków Prawo, zasady i metody harcerskie.

14(2). Wydawanie oznak. Wobec powtarzających się wypadków wydawania oznak harcerskich (również pamiątkowych) bez uzyskania na to zgody Naczelnictwa lub Głównej Kwatery — uprzedzam, że w podobnych wypadkach nie pociągnie za noszenie tych oznak, a winnych ich wydania pociągnę do odpowiedzialności organizacyjnej.

3. WYDAWNICTWA.

38. **Polecam do użytku służbowego** w gromadach zuchowych, na podstawie opinji Harcerskiego Biura Wydawniczego przy Naczelnictwie, książkę hm. Aleksandra Kamińskiego, p. t.: „Antek Cwaniak".

4. DRUŻYNY I ZRZESZENIA.

41. Przyjmuję do Z. H. P. drużyny: Chor. Lwowska: 1 im. Króla Jana w Bursztynie, 3 im. Św. Stanisława Kostki w Kołomyj, 3 im. M. Wójtowicza we Lwowie, 17 im. Wł. Szuszkiewicza we Lwowie, 1 im. A. Małkowskiego w Maksymówce, 8 im. Jurka Bitschana w Nisku, 1 im. Z. Czarnego w Otynji, 7 im. ks. I. Skorupki w Stanisławowie; Chor. Witeńska: 1 im. T. Kościuszki w Miorach, 12 im. B. Prusa w Wilnie; Chor. Zagłębiowska: 62 im. R. Traugutta w Dąbrowie Górniczej, 63 im. T. Kościuszki w Częstochowie.

42. Rozwiązuję drużyny: Chor. Białostocka: 4 im. Z. Czarnego w Augustowie; Chor. Lwowska: 2 im. T. Kościuszki w Rohatynie, 2 im. St. Czarnieckiego w Trembowli, 18 im. Wójtowicza we Lwowie, 1 im. Wł. Szuszkiewicza na

archiwum harcerskie.pl

Zniesieniu (zmiana nazwy); Chor. Radomska: 1 im. ks. I. Skorupki w Przysuszu; Chor. Wileńska: 1 im. ks. I. Skorupki w Albertynie, 6 im. J. Kozietulskiego w Wilnie.

43. **Przyjmuję do Z. H. P. zrzeszenia starszo - harcerskie:** Chor. Krakowska: „Ogniwo" w Bieczu, „Czwartaków" w Podgórzu - Krakowie; Chor. Warszawska: „Krokodyli" przy 23 W. D. H.

40. **Inne.** Zezwalam „Litewskiej Gromadzie" 2 drużynie harcerzy w Wilnie na noszenie furażerki granatowej z lilijką harcerską, jako nakrycia głowy, zamiast rogatywki.

5. HUFCE.

51. Listy mianowania hufcowych otrzymali: 87 Marjan Kaczmarczyk, — h. olkuski (Ch. Zagłębiowska), 88 ph. Tadeusz Bargielski — h. białostocki, 89 Józef Braf — h. augustowski, 90 ph. Władysław Reniewiecki, — h. szczuczyński, 91 ph. Kazimierz Wasilewski — h. wysokomazowiecki (Ch. Białostocka) ,92 ks. hm. Fabjan Szczerbicki — h. piński (Ch. Polska).

6. CHORĄGWIE.

62. Mianowania członków Komend: Chor. Pomorska: Kier. Wyd. Zegl. Zygmunt Tomaszewski, Przyboczny— ph. Aleksander Rudnicki.

63. Mianowania Komisji Prób Starszyzny. Chor. Lwowska: Podkomisja Próby na Podharcmistrza dla Zimowego Kursu Instruktorskiego: Przewodniczący — hm. Leszek Czarnik, członkowie: hm. Kazimierz Stawarski, hm. Jan Wąsowicz, ph. Zdzisław Jurajda, ph. Marjan Kukla, ph. Leopold Ungebeuer.

65. Zwolnienia członków Komend: Chor. Pomorska: Kier. Wydz. Organizacyjnego — ph. Józef Ulatowski.

7. GŁÓWNA KWATERA.

73. Mianowania inne:

73(1). Komendant Słowiańskiego Obozu Starszyzny — hm. RP. Tadeusz Strumiłło.

73(2). Komitet Redakcyjny „Haremistrza": hm. RP. Stanisław Sedlaczek, hm. Witold Bubkowski, hm. Tomasz Piskorski, hm. Józef Sosnowski, hm. Witold Sosnowski, hm. Mieczysław Węgrzecki, hm. Ignacy Wołkowicz, dz. h. Marjan Wierzbiański, dz. h. Jerzy Zawodzki, ph. Janusz Wierusz-Kowalski, Eugenjusz Konopacki, Bronisław Rudziński.

8. MIANOWANIA STARSZYZNY.

87. **Instruktorami zuchowymi** zostali mianowani: 1) Tadeusz Dendor, 2) Roman Kwinta (Ch. Krakowska).

9. SPRAWY OSOBOWE.

93. Zmiany przydziału: ph. Jan Ożdżyński z Chor. Mazowieckiej do Warszawskiej, ph. Zdzisław Pudles z Chor. Warszawskiej do Mazowieckiej.

0. POCHWAŁY, OZNAKI I ODZNACZENIA.

02(1). Harcerską oznakę p. w. instruktorską otrzymują: Nr. 4 — ph. Józef Hała (Ch. Śląska), Nr. 5 — hm. Bolesław Polkowski, Nr. 6 — ph. Henryk Girtler (Ch. Mazowiecka).

02(2). Oznakę dziesięciolecia służby otrzymują: 377. Witold Biziuk (Ch. Białostocka), 378. hm. Jan Bugajski, 379. hm. Adam Launer (Ch. Krakowska), 380. Witold Łączyński (Ch. Łódzka) 381, 1 drużyna im. B. Chrobrego w Poznaniu, 382. Józef Bartkowiak, 383. Edward Hasiński, 384. ph. Zbigniew Hasiński, 385. Sylwester Karniewski, 386. Henryk Klupsch, 387. ph. Leon Maciejewski, 388. Stanisław Rer (Ch. Poznańska), 389. ph. Teodor Piechaczek, 390. Stanisław Wycislik, (Chor. Śląska), 391. 3 W. D. H. im. ks. J. Poniatowskiego, 392: 19 W. D. H. im. L. Narbutta, 393. Kazimierz E. Molski, 394. ph: Mieczysław Paździerski, 395. hm. Stefan Zekrzewski, 396. Adam J. Zawadzki (Chor. Warszawska), 397. Stefan Sobiś, 298. Tadeusz Sobiś (Chor. Zagłębiowska).

(—) **Eugenjusz Sikorski,** hm. Sekretarz Głównej Kwatery.

(—) **Antoni Olbromski,** hm. Naczelnik Głównej Kwatery.

ODZNAKA DZIESIĘCIOLECIA XI Lw. D.H.
(patrz Rozkaz N. G. K. L. 13 z 27. X. 1931. Wiad. Urz. R. 1931. № 9 — 10, str. 58.)

ROZKAZ NACZELNIKA GŁÓWNEJ KWATERY HARCERZY L. 7 z dnia 12 marca 1932 r.

Główna Kwatera ogłasza poniżej zestawienie rejestracji starszyzny harcerskiej. Na zestawieniu uwzględniony jest stan z dn. 1. stycznia 1932 r.

Zgodnie z uchwałą XVII Zjazdu N. R. H. (Rocznik str. 96) wszyscy członkowie starszyzny, którzy nie wywiązali się z obowiązków instruktorskich, oraz którzy nie zarejestrowali się, zostają pozbawieni prawa głosu na Zjazdach Oddziałów aż do nowego rozkazu, obejmującego następną rejestrację.

UWAGA. Rozkaz niniejszy nie uwzględnia wywiązania się z obowiązku uiszczenia składek instruktorskich.

Podharcmistrze zarejestrowani, którzy wywiązali się z obowiązków:

G. K. H. Dembiński Zbigniew, Wierusz - Kowalski Janusz, Niemiec Gustaw Piotr, Malewski Władysław, Poradowski Szymon, Zawiślański Roman, Żuromski Józef.

Białystok. Bargielski Tadeusz, Ludera Franciszek, Kraśnik Jan, Reniewiecki Władysław.

Brześć. Jarmułowicz Władysław.

Kraków. Bałabuszyński Zdzisław, Berezowski Stanisław, Biskup Jan, Chwistecki Józef, Cienkosz Jerzy, Ciętak Zdzisław, Feigl Bronisław, Fik Eugenjusz, Garbacik Józef, Gołogórski Daniel, Iwaszkiewicz Juljan, Kaszuba Zdzisław, Katra Teofil, Klapsia Alojzy, Kreiner Jerzy, Luzar Teofil, Magiera Władysław, Mitko Stanisław, Moroniewicz Mieczysław Kazimierz, ks. Noworyta Mieczysław, Piątek Feliks, Pieczarkowski Marjan, Popiel Zbigniew, Teodorczyk Jerzy, Smodlibowski Stanisław, Wąsowicz Tadeusz Jerzy, Wąsowicz Stanisław.

Lublin. Ciszek Józef, ks. Misiczuk Aleksander, Szydłowski Karol Bolesław, Szewc Mieczysław.

Zarejestrowany z opóźnieniem: Wojno Aleksander.

Lwów. Bernat Edwin, Chrząstowski Roman, Ciećkiewicz Zbigniew, Dutkiewicz Józef, Dżoga Zdzisław, Głowiak Władysław, Gnatowski Szczęsny Antoni, Jurajda Zdzisław, Kleszczyński Zygmunt, Kleszczyński Tadeusz, Kukla Marjan, Łyczkowski Stanisław, Michalski Szczepan, Morawski Franciszek, Pałkowski Bronisław, Pękalski Zbigniew, Poratyński Tomasz, Smuczak Stanisław, Szu zkiewicz Roman, Ungeheuer Leopold, Wnęk Mieczysław.

Łódź. Ciepłik Tadeusz, Czapliński Franciszek, Dinter Henryk, Kurasiński Jan, Lewnicki Jan, Mąka Jan Henryk, Nowakowski Jerzy, Piechurowski Henryk, Stęgliński Józef, Skalski Stefan, Sałaciński Marjan, Wieczorek Jerzy, Zielonka Kazimierz.

Mazowsze. Cichecki Mieczysław, Doliński Karol, Girtler Henryk, Lewacki Tadeusz, Klasa Jan, Makarowski Stefan, Podgórski Stefan, Studziński Gustaw, Studziński Antoni, Wasilewski Kazimierz, Więcławski Franciszek.

Pomorze. Betliński Jan, Dura Władysław, Gawarzycki Feliks, Gostomski Walerjan, Grzymowicz Bronisław, Jaworski Damazy, ks. Kalinowski Franciszek, Kęsik Franciszek, ks. Kluck Aleksander, Kwella Józef, Kwiczor Wiktor Wacław, Kwidziński Franciszek, Macierzyński Tadeusz, Nogajski Henryk, Porożyński Benedykt, Piasecki Aleksander, Rudnicki Aleksander, Szczepański Alfons, Szuprycyński Kazimierz, Tomaszewski Leonard, Ulatowski Józef, Żuchowski Teodor.

Zarejestrowani z opóźnieniem: Czarkowski Alfons, Gołoński Jerzy, Szefka Paweł, Żydowicz Kazimierz.

Poznań. Baran Edmund, Bartz Alojzy, Bączyk Marjan, Bierła Kazimierz, ks. Bober Kazimierz, Bondke Edmund, Brzozowski Jan, Bugajski Józef, Ciemnoczołowski Stanisław, Cieślółka Roman, Dąbrowski Roman, Deptuła Józef, Dźwikowski Adam, Gabryelewicz Felicjan, Grzesiak Jan, Grześkowiak Edmund, Hasiński Zbigniew, Hawliczek Czesław, Jankowski Jan, Jankowski Leon, Kabaciński Wincenty, Kaczmarek Witold, Kapczyński Feliks, Kaliski Tadeusz, Kapczyński Zdzisław, Kapturski Zygmunt, Kołodziejczak Józef, Karnabel Bohdan, Konieczny Michał, Kozłowski Alojzy, Kozłowski Józef, Koźmiński Antoni, Krawiec Bernard, Kuczkowski Jan, Latosiński Feliks, Lewandowski Józef, Łukomski Zbigniew, Maciejewski Zbigniew, Maćkowiak Stefan, Manthey Ulryk, Marcinkowski Witold, ks. Müller Bronisław, Matuszczak Jan, Mądrzak Andrzej, Michalak Michał, Napierała Henryk, Narożny Franciszek, Nikosiewicz Michał Józef, Osiecki Jerzy, Piechowiak Kazimierz, ks. Piszczek Alojzy, Przewoźny Józef, Podsiadłowski Włodzimierz, Rembowski Edmund, Roth Brunon, Różycki Michał, Stróżyński Jan, Szwarc Albin, Szymański Zenon, Suchocki Mieczysław, Serafinowicz Władysław, Spanilly Zdzisław, Skrzynecki Edward, Trojan Alojzy, Walczak Stefan, Wichtowski Kazimierz, Wiekliński Adam, Woźniak Sylwester, Wyszyński Czesław, Zgliczyński Antoni, ks. Zientarski Roman.

Zarejestrowani z opóźnieniem: Bartz Władysław, Conrad Roman, Maciejewski Leon, Szwagrzak Czesław, Waligóra Stanisław, Wójtecki Stefan, Żywicki Henryk.

Radom. Czerwiński Jerzy, Domański Władysław, Drozdzikowski Edward, Gołaszewski Czesław, Kłochowicz Aleksander, ks. Kapusta Eugenjusz, Kozikowski Konstanty, Kołodziejski Mieczysław, Magnuszewski Romuald, Rysiak Stefan, Wrona Kazimierz, Szczęśniak Stanisław.

Śląsk. Czyżewski Adam, Dyrda Romuald, Górny Stanisław, Guzowski Władysław, Hała Józef, Hnida Alojzy, Kaleta Nikodem, Kisza Karol, Klama Józef, Klossowski Kazimierz, Koźbiał Klemens, Kumala Czesław, Libura Inocenty, Mańka Paweł, Niederliński Wojciech, Nowak Edward, Piechaczek Teodor, Partyka Eugenjusz, Pukowiec Józef, Rostek Antoni, Sapa Stanisław, Szymański Stanisław, Slesiński Wieniawa Adi, Stachura Stanisław, Wacławek Ludwik, Wicik Piotr, Wróbel Paweł, Żmuda Franciszek.

Warszawa. Dobizyński Aleksander Tomasz, Dominik Kazimierz, Domański Lechosław, Dyżewski Józef Tadeusz, Derengowski Tadeusz, Dehnel Władysław, Feliński Leszek, Goettel Andrzej, Heilman Włodzimjerz, Jelski Kazimierz, Jankowski Stanisław, Jankowski Doliwa Jerzy, Kazimierski Henryk, Krąkowski Bojan Bohdan, Kukulski Zbigniew, Komocki Czesław, Kozłowski Jerzy, Łukaszewski Wiktor, Marcinkiewicz Stanisław, Maneczski Aleksander, Mechanicki Ryszard, Miklaszewski Ludwik, Mokrzyszewski Stanisław, Michałowski Józef Bolesław, Makowski Jan, Matuszewski Kazimierz, Nowak Józef, Paździerski Mieczysław, Pawlikowski Piotr, Sawicki Michał, Szamborski Lech, Szmakfeffer Czesław, Siemaszko Kamil, Strzemboszowski Bronisław, Szyryński Wiktor, Tomasik Czesław, Więckowski Michał, Zieliński Antoni, Zagrodzki Henryk.

Zarejestrowani z opóźnieniem: Chyczewski Stanisław, Ptaszycki Tadeusz.

Wilno. Kowalik Michał, Lucznik Bolesław, Malczewski Jan, Pietraszkiewicz Wacław, Pietraszkiewicz Bolesław, Puchaczewski Jan, Wasilewski Tadeusz, Wojciechowski Tadeusz,

Zarejestrowani z opóźnieniem: Michniewicz Ryszard, Strycharzewski Stanisław.

Zagłębie. Brzeziński Jan, Czarnołeski Eugenjusz, ks. Gryglewicz Franciszek, Jakubowicz Bogusław, Konieczko Stanisław, Korek Zygmunt, Kuciński Franciszek, Kopański Stanisław, Stańko Józef.

Zarejestrowani z opóźnieniem: Gus Stanisław, Woźniak Jan.

Podharcmistrze zarejestrowani, którzy nie wywiązali się z obowiązków:

G. K. H. Wojtczak Kazimierz. **Kraków.** Wilburg Jan. **Lwów.** Bilan Włodzimierz, Jarzymowski Marjan, Nurczyński Witold, Pazyra Stanisław. **Łódź.** Durczewski Zdzisław, ks. Maciejewski Henryk. **Mazowsze.** zarejestrowany z opóźnieniem: Wagner Bronisław. **Pomorze.** Kürste'n Franciszek. Zarej. z op.: Tadejewski Alfons. **Poznań.** ks. Haendschke Lucjan, ks. Hełak Stanisław, ks. Wawrzyniak Franciszek. **Śląsk.** Karpała Juljan, Kwaśniewicz Mieczysław, Nowakowski Tadeusz, Stróżik Karol, Guzy Antoni, Guzy Alfons, Spyrka Alojzy, Ciastuła Paweł. **Zagłębie.** Faszczewski Juljan.

Podharcmistrze zarejestrowani urlopowani:

G. K. H. Brzeski Zygmunt, Martini Wiktor.

Kraków. Grobs Władysław, Kurowski Teofil. **Lwów.** Czekatski Zbigniew. **Mazowsze.** ks. Święcicki Antoni. **Pomorze.**

(—) **Eugenjusz Sikorski,** hm. Sekretarz Głównej Kwatery.

(—) **Antoni Olbromski,** hm. Naczelnik Głównej Kwatery.

ROZKAZ NACZELNIKA GŁÓWNEJ KWATERY HARCERZY L. 8 z dnia 12 marca 1932 r.

REGULAMIN FLAGOWY HARCERSKICH DRUŻYN ŻEGLARSKICH.

Bandera harcerska. Bandera harcerska jest symbolem honoru Drużyn Żeglarskich. Każdy jacht i łódź wiosłowa pływająca pod banderą harcerską nakłada obowiązek na właściciela, kapitana, ewentualnie sternika godnego reprezentowania barw harcerskich.

A. **Rodzaje — kształty — wymiary.**

1. **Bandera Harcerskich** Drużyn Żeglarskich jest flagą o stosunku boków jak 5:8, czerwonego koloru z białym ukośnym krzyżem i takimże kole w punktach przecięcia, na którem widnieje czerwona lilja (rys. 1).

Ustala się 3 wymiary Bandery Harcerskiej: 1. Banderę wielką 2,0×1,25 m. 2. Banderę zwykłą 0,8×0,5 m. 3. Banderę małą 0,4×0,25 m.

archiwum harcerskie.pl

2. **Proporzec harcerski.** Proporcem Harcerskich Drużyn Żeglarskich jest flaga w kształcie trójkąta o stosunku boków jak 3:5, czerwonego koloru, z białem kołem pośrodku, w kole czerwona lilja, a na koła wychodzą 3 białe paski.

Ustala się 3 wymiary proporców harcerskich: 1. Proporzec duży 1,0×0,6 m. 2. Proporzec zwykły 0,5×0,3 m. 3. Proporczyk 0,25×0,15 m.

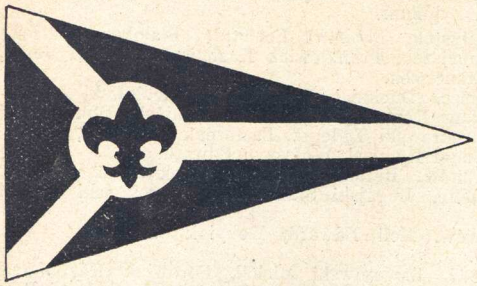

3. **Proporczyk osobisty starszyzny.** Harcerski proporczyk osobisty starszyzny jest w kształcie trójkąta o stosunku boków jak 3:5. Zasadniczy kolor biały z lilijką koloru czerwonego dla hm., zielonego dla ph. i granatowego dla instruktorów żeglarskich z granatowym języczkiem według wzorów podanych na rys. 3.

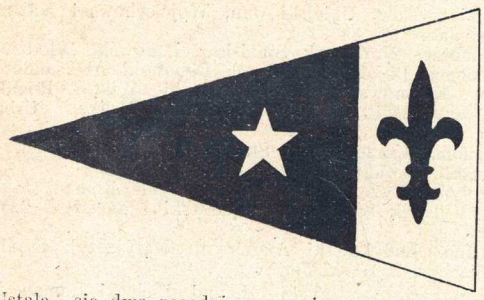

Ustala się dwa zasadnicze wymiary proporczyków osobistych starszyzny: 1. Zwykłe 0,5×0,3 m. 2. Małe 0,25×1,15 m.

B. **Prawo używania.**

4. **Bandera harcerska** przysługuje jedynie jednostkom harcerskim, które otrzymały z Głównej Kwatery Harcerzy patent flagowy.

5. **Proporzec harcerski** mają prawo używać wszystkie drużyny i zastępy harcerskie, zarejestrowane w Głównej Kwaterze Harcerzy i uznane za żeglarskie.

6. **Proporczyki osobiste starszyzny** przysługują drużynowym drużyn żeglarskich, Kierownikom Drużyn Żeglarskich w Kom. Chorągwi, Kierownikowi Druż. Żegl. w Polsce, lub ich zastępcom.

7. Używanie innych proporców względnie flag fantazyjnych jest niedozwolone.

C. **Sposoby i miejsce wywieszania.**

8. **Bandera wielka** służy do wywieszania na masztach obozowych, przystani i wielkich jachtach harcerskich, w czasie gali, a specjalnie podczas świąt narodowych i większych uroczystości harcerskich.

9. **Bandera zwykła** służy do wywieszania w dnie powszednie na masztach i przystani, na jachtach, jolach żaglowych od 20 m. kw. powierzchni żagli i łodziach wiosłowych z ponad 4 wioślarzy.

10. **Bandera mała** służy do wywieszania na małych jolach żaglowych i łodziach wiosłowych.

11. **Na jachtach morskich,** będących na kotwicy, ze stałą załogą, lub w obcych portach, banderę umieszcza się na drążku flagowym na rufie, w czasie jazdy pod żaglami u kutrów i szlupów na piku gafla, u jawli i keczów na topie bezanu.

W wypadku gdy jacht wchodzi lub wychodzi z portu pod motorami, z opuszczonemi żaglami, na rufie należy podnieść banderę.

Na wodach zagranicznych zamiast bandery harcerskiej podnosi się polską flagę marynarki handlowej.

Na pełnem morzu flaga może być zdjęta.

12. Na jachtach i jolach śródlądowych banderę podnosi i opuszcza się każdorazowo po podniesieniu żagli — na rozkaz sternika.

13. Na łodziach wiosłowych banderę podnosi się po objęciu komendy przez sternika.

(—) **Witold Bublewski,** hm. Kierownik Drużyn Żeglarskich.

14. Banderę harcerską podnosi się na jachtach, masztach obozowych i przystaniach drużyn żeglarskich o g. 8 rano, opuszcza się z zachodem słońca.

15. **Proporca** dużego względnie zwykłego używa się bez posiadania patentu flagowego na tych samych zasadach jak bandery harcerskiej.

16. Proporczyk wywiesza się na dziobie kajaków i kanadyjek, oraz na topach masztów.

17. **Proporczyki osobiste starszyzny.** Harcerski proporczyk osobisty starszyzny służy do podnoszenia na salingi masztów obozowych, lub topy masztów, łodzi i jachtów, w celu sygnalizowania stanowiska służbowego w Z. H. P., osoby przebywającej w obozie, na jachcie, przystani, oraz do orjentowania się poszczególnych jednostek w czasie ćwiczeń zbiorowych.

Proporczyk starszyzny, wywiesza się natychmiast po zameldowaniu się podkomendnego (wizytacja, przeglądy i t. p.).

Na każdym maszcie może powiewać tylko jeden proporczyk osobisty starszyzny, a to osoby najstarszej stanowiskiem w Z. H. P. w tym wypadku proporczyk harcerski musi być zdjęty.

Proporczyk starszyzny daje prawo użycia łącznie z nim bandery harcerskiej, nawet drużynom nie posiadającym patentu flagowego.

D. **Podnoszenie bandery — salutowanie — gala.**

18. Banderze harcerskiej podczas opuszczania i podnoszenia oddaje się honory przez salutowanie, podniesienie prawej ręki w kierunku flagi, ewentualnie odkrycie głowy.

Podnoszący lub opuszczający banderę, spełnia swą funkcję bez nakrycia głowy.

19. **Komendy do podniesienia lub opuszczenia bandery.**

„Do podniesienia bandery" wyznaczony do spełniania tej czynności oczyszcza flaglinkę i po przygotowaniu do podciągnięcia bandery melduje

„gotowe"

lub podnosi rękę do pionu.

„Banderę podnieść" lub jeden gwizdek, jest znakiem do wykonania tego rozkazu.

„Do opuszczenia bandery" wyznaczony przygotowuje flaglinkę i melduje jak wyżej.

„banderę opuść" lub gwizdek, są hasłem do wykonania polecenia.

Komenda „spocznij" lub dwa gwizdki, są znakiem zakończenia ceremonjału.

20. **Salutowanie.** Pozdrawianie się jachtów między sobą, oraz salutowanie bandery statków wojennych polskich i państw zaprzyjaźnionych odbywa się przez opuszczenie bandery do połowy masztu i podniesienie jej z powrotem.

Na odległości większej niż 2 mile morskie nie pozdrawia się.

Przepływając około eskadry salutuje się tylko okręt admiralski. Jacht lub łódź mniejszą wyprzedzającą, wchodząca do portu — pozdrawia pierwsza.

Przed najwyższym dostojnikiem kraju przejeżdża jacht ze spuszczoną do połowy masztu banderą, a załoga oddaje honory stojąc na baczność lub salutując.

Załogi harcerskie pozdrawiają się według starszeństwa osób, znajdujących się na pokładzie lub łodzi. Rozpoznaję się według proporczyków osobistych. Załoga płynąca pod proporcem, pierwsza salutuje łódź idącą pod banderą.

Załogi kajakowe, pozdrawiają się przez podniesienie ręki lub salutowanie. Załogi męskie pierwsze pozdrawiają żeńskie lub mieszane.

Pozdrowienie jest grzecznością, nie odpowiadanie na ukłon źle świadczy o grzeczności.

21. **Gala.** Na jachtach harcerskich i jolach żaglowych, przystaniach i obozach galę podnosi się w święta narodowe, harcerskie i wewnętrzne drużyny, ewentualnie na zarządzenie władz naczelnych i kapitanów portów. Na jachtach żaglowych i jolach, galę podnosi się tylko w tym wypadku, kiedy stoją one na kotwicach ze spuszczonemi żaglami.

22. W portach obcych należy stosować się do miejscowych zwyczajów.

23. Do gali używa się flag „kodu" międzynarodowego, podnosząc je do końca sztaby lub noka bugszprytu przez topy do noka bomu. Na topie wielkiego masztu powiewa odpowiednia do uroczystości flaga, przy święcie narodowem polska flaga handlowa, przy uroczystościach harcerskich — bandera harcerska, lub z okazji uroczystości w obcym porcie odpowiednia flaga inna.

Jachty motorowe mają galę taką samą, jak jachty żaglowe, lecz mogą one być ugalowane również w czasie jazdy, jednakowoż od topu przez salingi wzdłuż wantów.

20. **Żałoba.** Na znak żałoby banderę opuszcza się do połowy masztu, proporzec do salingu. Na jachtach tylko w czasie postoju.

(—) **Antoni Olbromski,** hm. Naczelnik Głównej Kwatery.

Wydawca: Nacz. Z. H. P. **Redakcja i Administracja:** Zielna 35 m. 9. **Redaktor:** STANISŁAW SEDLACZEK.

Druk „LECH", Warszawa, Koszykowa 33. Tel. 890-66.

archiwum harcerskie.pl